

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Aniversări Culturale 2018

CZU 008(058)

A 61

Responsabil de ediție:

Claudia Balaban

Alcătuitori

Text: Tamara Croitoru, Maria Harea,
Tamara Pereteatcu, Mariana Ursu

Bibliografie: Sabina Dodul

Redactori:

Claudia Gurschi

Tamara Maleru

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, 2017

FEP *Baștina-RADOG* SRL, 2017

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aniversări culturale... / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Tamara Croitoru [et al.]; bibliogr.: Sabina Dodul; resp. de ed.: Claudia Balaban. – Chișinău: „Baștina-Radog”, 2017. – ISBN 978-9975-4234-8-9.

...2018. – 2017. – 160 p. – Bibliogr. la sfârșitul fișierelor biografice. – Index de nume: p. 157-159. - 300 ex. – ISBN 978-9975-3101-9-2.

008(058)

A 61

ISBN 978-9975-3101-9-2

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2018.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii.

Unele date nominalizate în *Enumerare* sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte date biografice, bibliografii.

Bibliografiile sunt alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” și altor biblioteci și conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, materiale audiovizuale.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în luna iunie 2017.

Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică la cărți și în ordine invers cronologică la publicațiile periodice.

Referințele, ce urmează după fiecare listă bibliografică, oferă o imagine sumară asupra activității personalităților respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2018

Ani, decenii proclamate de ONU, aniversări, sărbători tradiționale și internaționale (mondiale):

2018 – Anul European al Patrimoniului Cultural

2011 – 2020 *Deceniul Biodiversității*

2011 – 2020 *Deceniul de luptă împotriva desertificării*

2011 – 2020 *Deceniul de Acțiune pentru Siguranța Rutieră*

2013 – 2022 *Deceniul Fuziunii Culturilor*

2014 – 2024 *Deceniul energiei durabile pentru toți*

2015 – 2024 *Deceniul Internațional al persoanelor de origine africană*

Republica Moldova proclamă:

Anul 2018 – Anul Ștefan cel Mare și Sfânt

Au fost desemnate pentru 2018:

Capitala Mondială a Cărții (*World Book Capital*) – Atena (Grecia)

Este un titlu conferit de către Conferința Generală UNESCO unui oraș ca o recunoaștere a calității programelor de a promova cunoașterea și lectura.

UNESCO invită Asociația Internațională a Editorilor (*International Publishers Association*), Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor – Biblioteci (*International Federation of Library Associations and Institutions* – IFLA) și Federația Internațională a Librarilor (*International Booksellers Federation*) de a participa la procesul de asigurare a celor trei ramuri majore ale industriei de carte.

Capitala Mondială a Design-ului (*World Design Capital*) – Mexico City (Mexic)

Este desemnată o dată la doi ani de către *World Design Organization* (WDO) și promovează orașele pentru utilizarea eficientă de proiectare ce stimulează dezvoltarea economică, socială, culturală și de mediu.

Printr-un program de un an de evenimente, orașul desemnat prezintă cele mai bune practici în materie de politică urbană, de un design durabil și inovator, care îmbunătățesc calitatea vieții.

Capitale Europene ale Culturii (*European Capitals of Culture*) – Leeuwarden (Olanda) și Valletta (Malta)

Este un titlu conferit unui sau mai multor orașe de către Uniunea Europeană pentru o perioadă de un an calendaristic în care se organizează o serie de evenimente culturale cu o puternică rezonanță europeană.

Comisia Uniunii Europene gestionează titlul și în fiecare an Consiliul de Miniștri al Uniunii Europene desemnează în mod oficial Capitalele Europene ale Culturii.

Programul se derulează din 1985, când Melina Mercouri, ministrul culturii al Greciei, și omologul său francez, Jack Lang, a venit cu ideea de a desemna (anual) o Capitală a culturii pentru a aduce europenii mai aproape prin evidențierea bogăției și diversității culturilor europene și sensibilizarea pentru cunoașterea valorilor și istoriei lor comune.

Capitala Europeană a Tineretului (*European Youth Capital*) – Cascais (Portugalia)

Este titlul acordat unui oraș european pentru perioada de un an, în cursul căreia i se oferă posibilitatea de a prezenta, printr-un program cu mai multe fațete, activitățile pentru tineret în domeniul cultural, social, politic și economic.

Capitala Europeană a Tineretului este o inițiativă a *Forumului European al Tineretului*, iar prima capitală a fost aleasă în 2009.

Din 2014, Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei este partener oficial de organizare.

Capitala Europeană a Sportului (*European Capital of Sport*) – Sofia (Bulgaria)

Este o nouă distincție desemnată de Federația Europeană a Sportului (ACES Europa) pentru a promova sportul prin comunicarea globală în conformitate cu principiile de responsabilitate și etică, de conștientizare a faptului că sportul este un factor de o mai mare coeziune în societate, de îmbunătățire a calității vieții, bunăstării fizice și mintale, precum și de integrare deplină a claselor sociale cu situații dificile.

IANUARIE

Brătescu-Voinești, Ioan Alexandru , prozator (1868-1946)	150 de ani de la naștere	1
Urschi, Gheorghe , actor, dramaturg (1948)	70 de ani de la naștere	1
Băieșu, Ion , prozator, dramaturg (1933-1992)	85 de ani de la naștere	2
Newton, Isaac , matematician și fizician englez (1643-1727)	375 de ani de la naștere	4
Gârleanu, Emil , prozator (1878-1914)	140 de ani de la naștere	5
Aleksandrova, Tatiana , scriitoare rusă pentru copii (1928-1983)	90 de ani de la naștere	10
Tolstoj, Aleksej Nikolaevič , prozator, eseist rus (1883-1945)	135 de ani de la naștere	10
Ziua Internațională a Cuvântului „Mulțumesc” (<i>International Thank You Day</i>) (A fost instituită în anul 1994. Cuvintele de mulțumire par să posede calități magice – cu ajutorul lor oamenii își exprimă atenția și transmit emoții pozitive, fără de care viața noastră ar fi fost mai tristă)		
*Ciutac, Victor , actor (1938-2009)	80 de ani de la naștere	12
Perrault, Charles , scriitor francez (1628-1703)	390 de ani de la naștere	12
Topelius, Zacharias , scriitor finlandez (1818-1898)	200 de ani de la naștere	14
Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu”		15
Ziua Națională a Culturii (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.74 din 12.04.2012)		15
Ziua Wikipedia (<i>Wikipedia Day</i>) (La această dată, în anul 2001, proiectul Wikipedia a devenit public la inițiativa fondatorilor – informaticianului și omului de afaceri american, specializat în domeniul companiilor Internet Jimmy Wales și doctorului		

în filozofie de la Universitatea de Stat din Ohio Larry Sanger. Wikipedia este o enciclopedie generală, disponibilă pe Internet în mai multe limbi, având conținut deschis tuturor atât pentru utilizare, cât și pentru dezvoltare)		15
Negară, Tudor , interpret de muzică populară (1943-2006)	75 de ani de la naștere	15
Korkina, Ala , poet (1943)	75 de ani de la naștere	17
*Slavici, Ioan , prozator (1848-1925)	170 de ani de la naștere	18
Dănilă, Aurelian , compozitor, critic de artă (1948)	70 de ani de la naștere	19
Končalovskaâ, Natalia , scriitoare rusă pentru copii (1903-1988)	115 ani de la naștere	19
Teleucă, Victor , poet, prozator și publicist (1933-2002)	85 de ani de la naștere	19
Blănaru, Gheorghe , poet (1933-2016)	85 de ani de la naștere	21
Byron, George Gordon , poet, dramaturg englez (1788-1824)	230 de ani de la naștere	22
Ziua Mondială a Scrisului de Mână <i>(Handwriting Day)</i>		
A fost instituită cu scopul de a ne aminti de frumusețea și unicitatea scrisului de mână și de necesitatea folosirii semnăturii de mână. Inițiatorul acestei zile este Asociația producătorilor de instrumente de scris (Writing Instrument Manufacturers Association, WIMA), care a declarat ziua de 23 ianuarie drept ziua sărbătoririi „scrisului de mână”. Celebrarea coincide cu ziua de naștere a lui John Hancock, unul din cei mai proeminenți oameni de stat americani, care și-a pus primul semnătura pe Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii.		23
Sajin, Nelli , pictoriță, decorator (1938)	80 de ani de la naștere	23
Stendhal (Henri-Marie Beyle), scriitor francez (1783-1842)	235 de ani de la naștere	23

Știrbu, Liviu , compozitor (1953)	65 de ani de la naștere	23	
Surikov, Vasilij , pictor rus (1848-1916)	170 de ani de la naștere	24	
Botgros, Nicolae , dirijor, violonist (1953)	65 de ani de la naștere	25	
*Filip, Iulian , poet, dramaturg, publicist, folclorist, grafician (1948)	70 de ani de la naștere	27	
Ziua Internațională pentru Comemorarea Victimelor Holocaustului (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/7, care solicită statelor-membru să realizeze programe educaționale, prin care generația tânără să învețe lecțiile Holocaustului pentru a preveni orice acte viitoare de genocid)			27

FEBRUARIE

Ziua Europeană a Siguranței pe Internet

(Inițiată în 2004 de Comisia Europeană și are ca scop promovarea siguranței pe Internet pentru toți utilizatorii, în special pentru copii și tineret)

A doua zi de marți

Gane, Nicolae , scriitor (1838-1916)	180 de ani de la naștere	1
Luchian, Ștefan , artist plastic (1868-1916)	150 de ani de la naștere	1
Bălici, Gheorghe , poet (1963)	55 de ani de la naștere	3
Gârneț, Vasile , poet, prozator și eseist (1958)	60 de ani de la naștere	3
Bogza, Geo , poet, prozator (1908-1993)	110 ani de la naștere	6
Rusnac, Constantin , compozitor (1948)	70 de ani de la naștere	6
Verne, Jules , romancier, dramaturg francez (1828-1905)	190 de ani de la naștere	8
Koval', Ūrij , scriitor rus pentru copii (1938-1995)	80 de ani de la naștere	9
Žukovskij, Vasilij , poet rus (1783-1852)	235 de ani de la naștere	9
Zubcu-Codreanu, Vasile , actor (1948)	70 de ani de la naștere	12
Ziua Mondială a Radioului (World Radio Day) (Instituită de ONU la cea de-a 67-a Adunare Generală din 14 ianuarie 2013, în semn de apreciere pentru acest influent		

mijloc de informație și cultură. Ziua de 13 februarie fiind aleasă în amintirea primei emisiuni a postului de Radio al Națiunilor Unite din 1946)		13
Ziua Internațională a Donației de Carte (International Book Giving Day) (Acesta este unul dintre cele mai noi evenimente din calendar, unind pe toți cei care dau cărți pentru copii și insuflă în ei o dragoste de lectură. Inițiată (în 2012), „Books site-ul Delightful Children în Statele Unite ale Americii” de către cunoscutul fondator de carte pentru copii, Emmy Broadmoor. Ziua Internațională a Donației de Carte este o inițiativă de voluntariat, care vizează creșterea accesului copiilor la cărți și entuziasmul pentru lectură).		14
Raud, Eno , scriitor estonian pentru copii (1928-1996)	90 de ani de la naștere	15
Josu, Nina , poet, publicist (1953)	65 de ani de la naștere	17
Copernic, Nicolaus , astronom, matematician polonez (1473-1543)	545 de ani de la naștere	19
*Berezovschi, Mihail , dirijor de cor, compozitor, profesor (1868-1940)	150 de ani de la naștere	20
Ciobanu, Mihai , cântăreț de muzică populară (1953)	65 de ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Limbii Materne (Declarată în 1999 de către Conferința Generală UNESCO. Se sărbătorește anual pentru susținerea diversității lingvistice și culturale)		21
Fučik, Julius , scriitor, jurnalist ceh (1903-1943)	115 ani de la naștere	23
Bădescu, Horia , poet, eseist și traducător (1943)	75 de ani de la naștere	24
Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete		24

Hasdeu, Bogdan Petriceicu , poet, prozator și dramaturg (1838-1907)	180 de ani de la naștere	26
*Rusu, Nicolae , prozator (1948)	70 de ani de la naștere	26
Copacinschi, Victor , interpret de muzică populară, țambalagiu (1943)	75 de ani de la naștere	28

MARTIE

Ziua Mărțișorului		1
„Zilele Creangă” la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”		1-7
Asachi, Gheorghe , poet, prozator, dramaturg (1788-1869)	230 de ani de la naștere	1
Zavtur, Eudochia , artist plastic (1953)	65 ani de la naștere	1
Ziua Mondială a Scriitorului (<i>Writers Day</i>) (Sărbătorită încă din 1986, Ziua Mondială a Scriitorului a fost stabilită de Congresul Internațional al PEN Clubului. Fondat în 1921 la Londra, PEN Clubul Internațional reprezintă asociația scriitorilor de pretutindeni și are drept scop promovarea prieteniei și a sprijinului intelectual între scriitorii din toate colțurile lumii).		3
Ziua Internațională a Femeii (Sărbătorită pentru prima oară în 1911 la inițiativa Conferinței Internaționale a Femeilor Muncitoare. În 1977 ONU a propus marcarea ei la nivel internațional pentru a susține lupta femeilor pentru drepturi împotriva discriminării)		8
Giovagnoli, Raffaello , scriitor italian (1838-1915)	180 de ani de la naștere	13
Mateevici, Alexei , poet, publicist (1888-1917)	130 de ani de la naștere	16
Ciorănescu, George , poet, eseist și traducător (1918-1993)	100 de ani de la naștere	19
Ziua Internațională a Francofoniei (Instituită în 1988, marchează data fondării		

în 1970 a Organizației Internaționale a Francofoniei. Este dedicată limbii franceze, promovării solidarității și cooperării între țările francofone)		20
Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret (Se sărbătorește din anul 2001 la inițiativa Asociației Internaționale a Teatrelor pentru Copii și Tineret)		20
Popescu, Leonid , artist plastic (1953)	65 de ani de la naștere	20
Ziua Mondială a Poeziei (Declarată de UNESCO în 1999 pentru a susține creația poetică, stabilirea dialogului între poezie și alte genuri ale creației, editarea și promovarea poeziei ca artă modernă veritabilă, deschisă oamenilor)		21
Ziua Mondială a Apei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/193, pentru a conștientiza gradul în care resursele de apă contribuie la dezvoltarea economică și bunăstarea socială)		22
Ciucă, Valentin , critic de artă, eseist (1943)	75 de ani de la naștere	23
Ciocanu, Aurel , poet (1943-2014)	75 de ani de la naștere	27
Gorkij, Maxim , scriitor, dramaturg rus (1868-1936)	150 de ani de la naștere	28
Farago, Elena , poet, prozatoare (1878-1954)	140 de ani de la naștere	29
Bacinschi, Mihai , artist plastic (1948)	70 de ani de la naștere	30
Costin, Miron , cronicar, poet (1633-1691)	385 de ani de la naștere	30
Atanasiu-Zlatov, Simion , dirijor de orchestră, compozitor, profesor (1893-1969)	125 de ani de la naștere	31
Stănescu, Nichita , poet, eseist (1933-1983)	85 de ani de la naștere	31

APRILIE

Ziua Internațională a Păsărilor

(Instituită prin semnarea în 1906 a Convenției pentru protecția păsărilor, care a pus începutul acțiunilor de protejare a faunei sălbatice)

1

Ziua Umorului

1

Săptămâna Lecturii și a Cărții**pentru Copii**

1-7

Berestov, Valentin, poet, scriitor rus pentru copii (1928-1998)

90 de ani de la naștere 1

Rostand, Edmond, poet, dramaturg francez (1868-1918)

150 de ani de la naștere 1

Ziua Internațională a Cărții pentru

Copii (Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) a decis sărbătorirea acestei zile în 2 aprilie, data nașterii lui Hans Christian Andersen. Se sărbătorește anual din 1967)

2

Reid, Thomas Mayne, scriitor englez (1818-1883)

200 de ani de la naștere 4

Ciocan, Iulian, prozator, traducător, critic literar (1968)

50 de ani de la naștere 6

Raffaello Santi, pictor, arhitect al Renașterii italiene (1483-1520)

535 de ani de la naștere 6

Ziua Mondială a Sănătății (Se

sărbătorește din 1950, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății, pentru promovarea cunoștințelor despre sănătate și atragerea atenției asupra unor probleme globale în domeniul sănătății)

7

Ziua Internațională a Rromilor (Congresul

Internațional al Rromilor (Londra, 1971) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria rromilor omorâți în timpul Războiului al Doilea Mondial și pentru a sensibiliza societatea asupra problemelor cu care se confruntă rromii în întreaga lume)

8

Delavrancea, Barbu , prozator, dramaturg (1858-1918)	160 de ani de la naștere	11
Ziua Mondială a Aviației și a Cosmonauticii (Instituită de Federația Internațională a Aviației pentru a comemora primul zbor al unui om în spațiul cosmic) (1961)		12
Coca, Eugen , dirijor, compozitor (1893-1954)	125 de ani de la naștere	15
Knorre, Fedor , scriitor rus pentru copii (1903-1987)	115 ani de la naștere	15
Strugackij, Boris , scriitor-fantast rus (1933-2012)	85 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Culturii (Se sărbătorește din 1998 la propunerea Ligii Internaționale pentru Protecția Culturii. Marchează semnarea pe 15 aprilie 1935 a Tratatului Internațional privind protejarea instituțiilor de cultură și știință și a monumentelor istorice, cunoscut ca Pactul Păcii sau Pactul Roerich)		15
Grekov, Iuri , prozator, eseist (1938-2010)	80 de ani de la naștere	16
Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice (Instituită de UNESCO în 1983 pentru a conștientiza diversitatea patrimoniului istoric mondial și, în același timp, vulnerabilitatea acestuia și necesitatea eforturilor pentru protecția și conservarea lui)		18
Bogdesco, Ilie , artist plastic (1923-2010)	95 de ani de la naștere	20
Belistov, Vladimir , prozator (1918-2000)	100 de ani de la naștere	22
Fox, Paula , scriitoare americană, laureată a Premiului <i>Hans Christian Andersen</i> (1978) (1923-2017)	95 de ani de la naștere	22
Ziua Internațională a Planetei Pământ		

(Sărbătorită pentru prima oară în 1990. Are scopul unirii tuturor oamenilor în vederea protejării mediului înconjurător. Rezoluția 63/278 a Adunării Generale ONU din 22 aprilie 2009 a desemnat această zi ca Zi Internațională a Planetei Mamă)	22
Ziua Bibliotecarului (Instituită prin Decretul Președintelui RM nr. 1774-II din 21 noiembrie 2000. Inițial se sărbătorea la 5 octombrie. Din 2010, conform Decretului Președintelui RM nr. 189-V din 8 februarie 2010, se consemnează la 23 aprilie)	23
Ziua Mondială a Cărții și Dreptului de Autor (Instituită de UNESCO în 1995 pentru a comemora moartea sau nașterea unor mari scriitori ai lumii (W. Shakespeare, M. de Cervantes, M. Druon ș.a.) și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților)	23
Druon, Maurice , scriitor francez (1918-2009)	100 de ani de la naștere 23
Čaplina, Vera , scriitoare rusă pentru copii (1908-1994)	110 ani de la naștere 24
Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale (Instituită în anul 2000 de către Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) pentru a sensibiliza publicul larg asupra rolului proprietății intelectuale în dezvoltarea economică, culturală și socială a țărilor lumii)	26
Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 23.04.2000 cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea tricolorului ca drapel de stat al RM)	27
*Mănăscurtă, Ioan , prozator,	

publicist, traducător (1953)	65 de ani de la naștere	28
Pratchett, Terry , scriitor englez, autorul cărților fantasy pentru adolescenți (1948-2015)	70 de ani de la naștere	28
Ziua Internațională a Dansului (Se sărbătorește din 1982 la inițiativa Consiliului Internațional al Dansului pe lângă UNESCO, în ziua nașterii lui J.G. Noverre (1727-1810), balerin și coregraf francez, creator al baletului clasic)		29
Hašek, Jaroslav , scriitor, dramaturg ceh (1883-1923)	135 de ani de la naștere	30
Trifan, Călina , poet (1953)	65 de ani de la naștere	30

MAI

Gagiu, Valeriu , poet, scenarist, regizor (1938-2010)	80 de ani de la naștere	1
Popescu-Gopo, Ion , regizor, scenarist (1923-1989)	95 de ani de la naștere	1
Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii (Primul Congres al Internaționalei a II-a de la Paris (1889) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria grevei muncitorilor din Chicago. Se celebrează în statele-membre ale Organizației Internaționale a Muncii și alte țări)		1
Spock, Benjamin , pedagog american (1903-1998)	115 ani de la naștere	2
Ziua Mondială a Libertății Presei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 48/432, pentru a promova ideea că o presă liberă, pluralistă și independentă este o componentă esențială a unei societăți democratice)		3
*Popa, Petre , poet (1958)	60 de ani de la naștere	7
Ziua Europei (A fost declarată în 1985,		

marcând ca prim pas în construcția Europei unite. Declarația din 9 mai 1950, prin care Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei și altor state europene să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”)	9
Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor căzuți pentru Independența Patriei	9
Grigorescu, Nicolae , artist plastic (1838-1907)	180 de ani de la naștere 15
Ziua Internațională a Familiei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/237, pentru o mai bună înțelegere a problemelor familiei și îmbunătățirea capacității țărilor de a rezolva aceste probleme prin politici corespunzătoare)	15
Ziua Latinității (Instituită prin decizia Congresului XIX al Uniunii Latine (Paris, 2000). Marchează semnarea la 15 mai 1954 a Convenției de constituire a Uniunii Latine, organizație care întrunește statele cu limba și cultura de origine latină)	15
Tcaci, Zlata , compozitoare (1928-2006)	90 de ani de la naștere 16
Ziua Mondială a Societății Informaționale (Instituită de ONU în 2006, prin Rezoluția 60/252, pentru a informa publicul larg despre beneficiile Internet-ului, tehnologiilor informaționale și de comunicare, pentru înlăturarea obstacolelor de ordin tehnologic)	17
Ziua Mondială a Sportului	A treia sâmbătă a lunii
Khayam, Omar , poet, filozof, matematician persan (1048-1131)	970 de ani de la naștere 18
Ziua Internațională a Muzeelor	

- (Instituită în 1977 de către Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) pentru a promova muzeele, a face cunoscută publicului larg activitatea și rolul lor în viața societății) 18
- Ziua Internațională a Lumânărilor Aprinse** (Se marchează din 1983 la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății pentru a comemora victimele SIDA și a încuraja întreaga societate să se implice în lupta împotriva SIDA) A treia duminică a lunii
- Peicev, Dmitri**, artist plastic (1943) 75 de ani de la naștere 19
- *Meniuc, George**, poet, prozator, eseist (1918-1987) 100 de ani de la naștere 20
- Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare** (Instituită de ONU în 2002, prin Rezoluția 57/249, pentru a întări potențialul cultural ca metodă de a atinge prosperitatea, dezvoltarea și pacea globală) 21
- O'Dell, Scott**, scriitor american, laureat al Premiului *Hans Christian Andersen* (1972) (1898-1989) 120 de ani de la naștere 23
- Rusu, Alexandru**, redactor-șef, fondator al revistei pentru copii și adolescenți „a”MIC”, mecenat (1943) 75 de ani de la naștere 23
- Ziua Sfinților Kiril și Metodiu. Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave** 24
- Blaginina, Elena**, poeta rusă (1903-1989) 115 ani de la naștere 27
- Aleksievič, Svetlana**, scriitoare bielorusă, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (2015) (1948) 70 de ani de la naștere 31
- Ghibu, Onisifor**, scriitor, publicist, pedagog (1883-1972) 135 de ani de la naștere 31
- Ziua Mondială împotriva Fumatului** (Instituită în 1987 de Organizația Mondială a Sănătății pentru a conștientiza pericolul pe care îl prezintă

fumatul și necesitatea de a promova
modul de viață fără fumat) 31

IUNIE

Alistar, Elena, profesoară,
personalitate a culturii naționale și
animatoare a vieții publice din
Basarabia (1873-1955) 145 de ani de la naștere 1

Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor
(Instituită în 1949 de către Federația
Democratică Internațională a Femeilor
pentru a accentua necesitatea apărării
drepturilor și intereselor celor mai tineri
locuitori ai planetei) 1

Benea, Marcela, poet (1948) 70 de ani de la naștere 4

Garcia Lorca, Federico, poet, dramaturg
spaniol (1898-1936) 120 de ani de la naștere 5

Ziua Mondială a Mediului (Instituită
de ONU în 1972, prin Rezoluția 2994
(XXVII), pentru a spori gradul de
conștientizare a necesității de păstrare
și ameliorare a mediului) 5

Bolduma, Ion, poet (1933-1993) 85 de ani de la naștere 6

Corbu, Daniel, poet, critic literar (1953) 65 de ani de la naștere 7

Sendac, Maurice, scriitor american,
ilustrator de carte pentru copii, laureat
al Premiului *Hans Christian Andersen*
(1970) (1928-2012) 90 de ani de la naștere 10

Pamfile, Tudor, prozator, folclorist
(1883-1921) 135 de ani de la naștere 11

**Ziua Internațională împotriva
Exploatării prin Muncă a Copiilor**
(Se sărbătorește din 2002, la inițiativa
Organizației Internaționale a Muncii,
pentru a atrage atenția asupra necesității
de a eradica exploatarea prin muncă a
copiilor sub toate formele ei) 12

Curwood, James Oliver, scriitor

american (1878-1927)	140 de ani de la naștere	12
* Alecsandri, Vasile , poet, prozator, dramaturg (1818/1821-1890)	200 de ani de la naștere	14
Țibulschi, Iulia , compozitoare (1933)	85 de ani de la naștere	15
Alioșina, Tamara , interpretă de operă și lied, mezzo-soprană (1928-1996)	90 de ani de la naștere	19
Ziua Mondială a Refugiaților (Instituită de ONU în 2000, prin Rezoluția 55/76. Prima dată s-a sărbătorit în 2001, când s-au împlinit 50 de ani de la adoptarea Convenției din 1951 despre Statutul Refugiaților)		20
Negriș, Alexandru , poet, prozator, publicist (1938)	80 de ani de la naștere	22
Ziua Suveranității Republicii Moldova (Declarația de Suveranitate a fost adoptată de Sovietul Suprem al RSSM de legislatura a XII-a nr. 148-XII din 23.06.1990)		23
Ziua Internațională Olimpică (<i>Olympic Day</i>) (Comitetul Olimpic Internațional a decis în ianuarie 1948 în timpul sesiunii a 42 a din St. Moritz, Elveția, de a sărbători Ziua Internațională Olimpică la 23 iunie în fiecare an. Această dată a fost aleasă pentru a perpetua data creării Comitetului Olimpic Internațional la 23 iunie 1894, după renașterea mișcării olimpice, inițiată de baronul Pierre de Coubertin din Paris, în cadrul raportului său istoric la congresul internațional athletic).		23
Orwell, George , scriitor englez (1903-1950)	115 ani de la naștere	25
Ziua Internațională împotriva Consumului și a Traficului ilicit de Droguri (Instituită de ONU în 1987 pentru a spori eforturile și cooperarea		

în vederea creării unei societăți în care să nu existe consum de droguri)	26
Botez, Demostene , poet, prozator, publicist (1893-1973)	125 de ani de la naștere 29
Ciudin, Victor , poet, dramaturg (1948)	70 de ani de la naștere 30

IULIE

Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt”	2
Kafka, Franz , prozator austriac (1883-1924)	135 de ani de la naștere 3
Suteev, Vladimir , scriitor, ilustrator de carte pentru copii (1903-1993)	115 ani de la naștere 5
*Lazariuc, Anastasia , interpretă de muzică ușoară (1953)	65 de ani de la naștere 6
Rucan, Lora , poet, publicist (1953)	65 de ani de la naștere 8
Aldridge, James , scriitor englez (1918-2015)	100 de ani de la naștere 10
Bergman, Ingmar , regizor și scenarist de film suedez (1918-2007)	100 de ani de la naștere 14
Boțu, Pavel , poet, prozator, publicist (1933-1987)	85 de ani de la naștere 14
Deržavin, Gavriil , poet rus (1743-1816)	275 de ani de la naștere 14
Dumbadze, Nodar , scriitor georgian (1928-1984)	90 de ani de la naștere 14
*Dabija, Nicolae , poet, prozator, publicist (1948)	70 de ani de la naștere 15
Dementiev, Andrej , poet rus (1928)	90 de ani de la naștere 16
Balan, Pavel , operator de cinema (1938)	80 de ani de la naștere 17
Evtușenko, Evgenij , poet rus (1933-2017)	85 de ani de la naștere 18
Maâkovskij, Vladimir , poet rus (1893-1930)	125 de ani de la naștere 19
*Păunescu, Adrian , poet, publicist (1943-2010)	75 de ani de la naștere 20
Ziua Mondială a Șahului (Instituită	

în 1966 la inițiativa Federației Internaționale a Jocului de Șah (FIDE)	20
Fallada, Hans , scriitor german (1893-1947)	125 de ani de la naștere 21
Korczak, Janusz , pedagog, scriitor polonez (1878-1942)	140 de ani de la naștere 22
Gripe, Maria , scriitoare suedeză, laureată a Premiului <i>Hans Christian Andersen</i> (1974) (1923-2007)	95 de ani de la naștere 25
Ziua Constituției Republicii Moldova (Aprobată de Parlamentul RM la 29 iulie 1994)	29
Bronte, Emily , scriitoare engleză (1818-1848)	200 de ani de la naștere 30
Ziua Scrisului și a Culturii Găgăuze	30
Ziua Internațională a Prieteniei (<i>International Friendship Day</i>) Prima Zi de Prietenie Mondială a fost propusă la 30 iulie 1958, de „World Friendship Crusade” – o organizație civilă internațională care militează în favoarea prieteniei ca modalitate de promovare a unei culturi a păcii. Prin rezoluția 65/275 Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a declarat oficial 30 iulie Ziua internațională de prietenie, în ideea de a transmite mesajul că prietenia între popoare, țări, culturi și indivizi poate inspira eforturile de pace și poate construi punți de legătură între comunități. Rezoluția subliniază, de asemenea, importanța implicării tinerilor ca viitori lideri în activități sociale, să respecte percepția diferitelor culturi și respectul pentru diversitate.	30

AUGUST

Skrebickij, Georgij , scriitor rus (1903-1964)	115 ani de la naștere	2
Cenușă, Zina , scriitoare (1948-2017)	70 de ani de la naștere	4
Cioclea, Eugen , poet, traducător (1948-2013)	70 de ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Tineretului (Instituită de ONU în 1999 pentru a recunoaște eforturile tinerilor în îmbunătățirea societății și a activa implicarea lor în rezolvarea problemelor globale ale umanității)		12
Ziua Internațională a Stângacilor <i>(International Left-handers Day)</i> Este instituită la inițiativa „Clubului Stângacilor” britanici și a fost marcată pentru prima dată în 1992, în Marea Britanie. „Clubul Stângacilor” („Left-Handers Club”) s-a constituit în 1990 cu scopul de a menține o legătură între stângacii din întreaga lume și de a face cunoscute nevoile și cerințele acestora. În ziua de 13 august se organizează competiții sportive între dreptaci și stângaci, precum și evenimente în cursul cărora dreptacii sunt invitați să încerce să folosească unelte și echipamente proiectate pentru mâna stângă, pentru a înțelege, în acest fel, cât de greu este să trăiești într-o lume proiectată pentru cealaltă mână.		13
*Apostol, Veniamin , actor și regizor de teatru (1938-2000)	80 de ani de la naștere	15
*Curagău, Mihai , actor (1943-2016)	75 de ani de la naștere	15
Lungu-Ploaie, Raisa , prozatoare (1928-2017)	90 de ani de la naștere	15

Munteanu, Mihail , cântăreț de operă, tenor lirico-dramatic (1943)	75 de ani de la naștere	15
Madan, Gheorghe Constantin , prozator (1938)	80 de ani de la naștere	16
*Burac, Andrei , poet, prozator, publicist (1938)	80 de ani de la naștere	17
Müller, Herta , scriitoare germană, originară din România, laureată a Premiului Nobel în Literatură (2009) (1953)	65 de ani de la naștere	17
Bernstein, Leonard , dirijor, compozitor și scriitor american (1918-1990)	100 de ani de la naștere	25
Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”		27
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”		31

SEPTEMBRIE

Ziua Cunoștințelor		1
Țurcanu, Andrei , poet, critic literar (1948)	70 de ani de la naștere	1
*Druță, Ion , prozator, dramaturg, eseist (1928)	90 de ani de la naștere	3
Zevin, Ada , artist plastic, critic de artă (1918-2005)	100 de ani de la naștere	3
Ziua Armatei Naționale		3
Bacovia, George , scriitor (1881-1957)	135 de ani de la naștere	4
Campanella, Tommaso , filozof, poet italian (1568-1639)	450 de ani de la naștere	5
Vlahuță, Alexandru , poet, prozator, publicist (1858-1919)	160 de ani de la naștere	5
Ziua Internațională pentru Alfabetizare (Instituită de UNESCO în 1966 pentru activizarea eforturilor societății pentru lichidarea analfabetismului)		8
Tolstoj, Lev Nikolaevici , scriitor rus (1828-1910)	190 de ani de la naștere	9

*Zahoder, Boris , poet (1918-2000)	100 de ani de la naștere	9
Ziua Mondială de Prevenire a Suicidului		
(Se marchează anual din 2002, la inițiativa Asociației Internaționale de Prevenire a Suicidului și Organizației Mondiale a Sănătății, sub egida ONU)		
Aimard, Gustave (Olivier Gloux), scriitor francez (1818-1883)	200 de ani de la naștere	10
Olșevski, Rudolf , poet (1938-2003)	80 de ani de la naștere	13
Ziua Internațională a Democrației		
(Instituită de ONU în 2007, prin Rezoluția 62/7, pentru a atrage atenția asupra stării democrației în lume)		
Ziua de naștere a Julietei		14
La 16 septembrie în orașul italian Verona se sărbătorește <i>Ziua de naștere a Julietei</i> , eroina celebrei piese „Romeo și Julieta” de William Shakespeare, cea mai tristă poveste din lume.		
Data exactă a nașterii Julietei – 16 septembrie 1284 – a fost stabilită de Dr. Giuseppe Viviani pe baza textului lui W. Shakespeare.		
În onoarea zilei de naștere a Julietei se organizează activități de vacanță: spectacole, festivaluri, carnavaluri. În această zi are loc prezentarea premiului literar pentru scriitori profesioniști „Scrivere per amore”.		
Ziua Internațională a Păcii (Instituită de ONU în 2001, prin Rezoluția 55/282, ca zi a non-violenței, fără focuri de armă, toate națiunile și popoarele fiind chemate să înceteze orice ostilități pe parcursul acestei zile)		16
Buzura, Augustin , prozator (1938)	80 de ani de la naștere	21
Ziua Limbilor Europene (Se marchează din 2001, la decizia Consiliului Europei, pentru a serba diversitatea lingvistică în Europa și a încuraja populația să cunoască		
		22

un număr mai mare de limbi străine)	26
Badiu, Vasile , critic și istoric literar (1933-1994)	85 de ani de la naștere 26
Șalari, Ariadna , prozatoare (1923-2016)	95 de ani de la naștere 27
Ziua Mondială a Turismului (Se sărbătorește din 1980, la decizia Organizației Mondiale a Turismului, pentru a determina comunitatea internațională să conștientizeze importanța turismului și valorile sale culturale, sociale, politice și economice)	27
Mérimée, Prosper , scriitor francez (1803-1870)	215 ani de la naștere 28
Suhomlinskij, Vasilij , pedagog, scriitor rus (1918-1970)	100 de ani de la naștere 28
Ziua Internațională a Dreptului de a Ști (Instituită în 2002 la inițiativa rețelei internaționale a activiștilor în domeniul accesului la informațiile politice, pentru a atrage atenția asupra importanței pe care dreptul la informare o are în orice sistem democratic)	28
Ziua Internațională a Traducătorilor <i>(International Translation Day)</i> A fost inițiată de către Federația Internațională a Traducătorilor și lansată în 1953 pentru a sublinia importanța profesiei de traducător și a multilingvismului. În 1991, Federația Internațională a Traducătorilor (FIT), sub egida UNESCO, a decretat Ziua Internațională a Traducătorilor și a ales data de 30 septembrie pentru a fi marcată odată cu sărbătoarea din calendarul romano-catolic a Sfântului Ieronim	

care, în secolul al III-lea, a fost traducătorul „oficial” al Bibliei din limbile ebraică, aramaică și greacă în limba latină. Sfântul Ieronim este considerat protectorul traducătorilor.

30

OCTOMBRIE

Lunarul Bibliotecilor Școlare (Se organizează la inițiativa Asociației Internaționale a Bibliotecilor Școlare (IASL). Include activități desfășurate pe parcursul unei zile, săptămâni sau întregii luni, dedicate bibliotecilor școlare și rolului lor în instruirea și educația copiilor)

Ziua Internațională a Muzicii

(Instituită de UNESCO în 1973 pentru a încuraja promovarea artei muzicale, schimburile culturale, întărirea păcii și înțelegerii între popoare prin intermediul muzicii)

1

Ziua Internațională a Oamenilor

în Etate (Instituită de ONU în 1940, prin Rezoluția 45/106, ca dovadă a prețurii și respectului pentru persoanele de vârstă a treia)

1

Ziua Internațională a Animalelor

(Instituită în 1931 la inițiativa Organizației Internaționale pentru Protecția Animalelor. Se marchează în ziua Sf. Francisc de Assisi, protectorul animalelor, pentru a atrage atenția asupra speciilor pe cale de dispariție și a necesității protecției regnului animal)

4

Pelin, Pavel, prozator, publicist (1948)

70 de ani de la naștere

4

Ziua Mondială a Zâmbetului**(World Smile Day)**

(În 1963, artistul american Harvey Ball a creat imaginea «față zâmbitoare» (smiley face), reprezentând un buton galben cu două puncte și o paranteză „închisă”, pe care, în prezent, oamenii de peste tot din lume o folosesc cu scopul de a-și exterioriza emoțiile pozitive. Ziua Mondială a Zâmbetului a fost marcată pentru prima dată în 1999, în orașul natal al lui Harvey Ball, Worcester. În același an, Harvey Ball a fondat și World Smile Corporation, care a devenit sponsorul oficial al Zilei Mondiale a Zâmbetului).

Prima zi de vineri a lunii

Ziua Mondială a Pedagogului (Declarată de UNESCO în 1994 pentru a marca semnarea în 1966 a Recomandărilor UNESCO privind statutul pedagogului și pentru a conștientiza importanța educației și condițiile în care își desfășoară activitatea cadrele didactice)

5

Șciusev, Alexei, arhitect, istoric și teoretician în artă (1873-1949)

145 de ani de la naștere 8

Plămădeală, Alexandru, sculptor (1888-1940)

130 de ani de la naștere 9

Dorian, Gellu, poet, prozator, dramaturg (1953)

65 de ani de la naștere 13

***Krapivin, Vladislav**, scriitor rus (1938)

80 de ani de la naștere 14

Porumbescu, Ciprian, pianist, compozitor, dirijor de cor (1853-1883)

165 de ani de la naștere 14

Ziua Mondială a spălatului pe mâini
(Global Handwashing Day)

Fondul Națiunilor Unite pentru copii (UNICEF) a declarat oficial 15 octombrie Ziua Mondială pentru spălarea mâinilor, care a avut loc pentru prima dată în 2008,

în cadrul Adunării Generale a ONU când a fost proclamat Anul de Salubritate. Scopul evenimentelor, la scară largă, organizate în această zi, cu sprijinul ONU din întreaga lume – să atragă atenția publicului asupra necesității acestei simple, dar foarte importante proceduri de igienă ca o abordare cheie pentru prevenirea multor boli.

Ziua Mondială a spălatului pe mâini este adresată în special copiilor, avându-se în vedere bolile de care suferă aceștia.

15

Ziua Internațională a Pâinii

(La inițiativa Asociației pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations), 16 octombrie, a fost declarată Ziua Mondială a Pâinii.

Această idee, care a venit de la reprezentanții Asociației Internaționale a patiseriei din anii '50 ai secolului XX, a fost adoptată la reuniunea ONU în 1979, prin rezoluția nr. A/RES/35/70. Scopul – sensibilizarea opiniei publice cu privire la problema alimentară mondială și de a consolida solidaritatea în lupta împotriva foametei, malnutriției și a sărăciei).

16

Mehedinți, Simion, prozator, eseist, etnograf (1868-1962)

150 de ani de la naștere

16

Almaș, Dumitru, prozator (1908-1995)

110 ani de la naștere

19

Jereghi, Valeriu, regizor, scenarist (1948)

70 de ani de la naștere

19

Nobel, Alfred, chimist, inventator suedez (1833-1896)

185 de ani de la naștere

21

Vartic, Andrei, publicist, eseist, actor și regizor (1948-2009)

70 de ani de la naștere

21

Celac, Silvia, prozatoare, traducătoare (1948)

70 de ani de la naștere

22

- Gusti, Dimitrie**, prozator, publicist
(1818-1887) 200 de ani de la naștere 24
- Ziua Organizației Națiunilor Unite**
(Instituită de ONU în 1947, prin Rezoluția 168. Marchează data intrării în vigoare a Cartei Națiunilor Unite (1945) și urmărește promovarea în întreaga lume a scopurilor și realizărilor ONU) 24
- Ziua Națională „Un Arbore pentru Dăinuirea Noastră”** (Instituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 27 din 13.02.1995. Începând cu anul 2011, se marchează în ultima sâmbătă a lunii octombrie. Decretul Președintelui RM nr. 644 din 24.11.2010) Ultima sâmbătă din octombrie
- *Busuioc, Aureliu**, prozator, poet, eseist, dramaturg (1928-2012) 90 de ani de la naștere 26
- Cantemir, Dimitrie**, scriitor, gânditor, enciclopedist și domnitor al Moldovei (1673-1723) 345 de ani de la naștere 26
- Ziua Internațională de Animație (International Animation Day)**
„Asociația Internațională de Film animat” (ASIFA), în special filiala sa din Paris, în 2002, a stabilit sărbătoarea în onoarea a 110 ani de la prima demonstrație publică a invenției artistului francez Emile Reynaud – imagini în mișcare reproduse pe ecran (cu alte cuvinte – desene animate). 28
- Zamfirescu, Duiliu**, poet, prozator și dramaturg (1858-1922) 160 de ani de la naștere 30

NOIEMBRIE

- Botezatu, Eliza**, critic și istoric literar (1938) 80 de ani de la naștere 7
- Turgenev, Ivan**, scriitor rus (1818-1883) 200 de ani de la naștere 9
- Bontea, Elena**, artist plastic (1933) 85 de ani de la naștere 10
- Ziua Internațională a Educației**

Copiilor Nevăzători (Se marchează din 1946, în ziua de naștere a savantului și pedagogului francez Valentin Hauy, întemeietorul primei școli pentru nevăzători din lume (1784)	13
Ralli-Arbore (Arbore-Ralli), Zamfir, prozator, publicist (1848-1933)	170 de ani de la naștere 14
Aldea-Teodorovici, Doina, interpreta de muzică ușoară (1958-1992)	60 de ani de la naștere 15
Ziua Internațională pentru Toleranță (Instituită de ONU în 1996, prin Rezoluția 51/95. Marchează data adoptării la 16 noiembrie 1995 a Declarației Principiilor Toleranței)	16
Ziua Artizanatului (Ziua Patrimoniului Mondial) (La 16 noiembrie 1972, la Paris, în cadrul celei de-a 17-a sesiuni a Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, a fost adoptată Convenția privind Protecția Patrimoniului Mondial Cultural și Natural. Fondul UNESCO a recunoscut artizanatul parte din patrimoniul cultural mondial. Această decizie a fost dictată de faptul că, în timp, dispar o varietate de meserii care au fost cunoscute de omenire. La cea de-a 34-a sesiune a Comisiei pentru Patrimoniu Mondial s-a hotărât ca data de 16 noiembrie să fie sărbătorită ca Ziua Patrimoniului Mondial).	16
Ziua Internațională a Studenților (Declarată în 1941 de către Consiliul Internațional al Studenților, ca urmare a evenimentelor din 1939 de la Praga, când nouă studenți și-au pierdut viața,	

iar alți peste 1200 au fost trimiși în lagăre de concentrare)		17
Cirkov, Vadim , scriitor (1933)	85 de ani de la naștere	18
Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor (Se sărbătorește din 1989 și marchează ziua în care ONU a adoptat Declarația Drepturilor Copiilor (1959) și Convenția cu privire la Drepturile Copiilor (1989)		20
*Dragomir (Ciobanu), Constantin , poet, prozator și editor (1948)	70 de ani de la naștere	20
Lagerlöf, Selma , scriitoare suedeză, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (1909) (1858-1940)	160 de ani de la naștere	20
Ziua Mondială a Salutului (World Hello Day) (Este o inițiativă lansată, în 1973, de frații Brian și Michael McCormack din Omaha, statul Nebraska, SUA, din considerentul că salutul este o formă elementară de acțiune interumană și un pas important spre realizarea păcii și înțelegerii între oamenii de rase, naționalități, religii diferite).		21
Ziua Mondială de Comemorare a Victimelor Accidentelor Rutiere (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/5, pentru a conștientiza impactul accidentelor rutiere și necesitatea unor măsuri de prevenire a lor)	A treia duminică a lunii	
Ciobanu, Ștefan , publicist, istoric literar, om de stat (1883-1950)	135 de ani de la naștere	23
Nosov, Nikolaj , scriitor rus (1908-1976)	110 ani de la naștere	23
Tartler, Grete , scriitoare (1948)	70 de ani de la naștere	23
Pumnul, Aron , lingvist, istoric literar (1818-1866)	200 de ani de la naștere	27
Dimo, Nikolai , cercetător științific, unul din fondatorii agrologiei biologice		

în Basarabia (1873-1959) 145 de ani de la naștere 30

DECEMBRIE

***Mardare, Marcela**, poet, prozatoare
(1948) 70 de ani de la naștere 1

**Ziua Mondială de Combatare și
Profilaxie a Maladiei HIV/SIDA**
(Instituită de ONU în 1988, prin Rezoluția
43/15, pentru a sensibiliza opinia publică
și a exprima solidaritatea cu persoanele
afectate de această maladie) 1

**Ziua Internațională a Persoanelor cu
Dizabilități** (Instituită de ONU în 1992,
prin Rezoluția 47/3, pentru conștientizarea
și îmbunătățirea situației persoanelor cu
handicap, pentru a le oferi acestora
șanse egale și posibilități de integrare
în societate) 3

Cartoian, Nicolae, istoric literar
(1883-1944) 135 de ani de la naștere 4

Lagin, Lazar', scriitor rus (1903-1979) 115 ani de la naștere 4

Tûtcev, Fedor, poet rus (1803-1873) 215 ani de la naștere 5

**Ziua Internațională a Voluntarilor în
Slujba Dezvoltării Economice și Sociale**
(Instituită de ONU în 1985, prin Rezoluția
40/212, pentru a mediatiza contribuția
muncii voluntare și a stimula tot mai multe
persoane să muncească ca voluntari atât
în propria țară, cât și în străinătate) 5

Grigor'ev, Oleg, poet rus (1943-1992) 75 de ani de la naștere 6

Harris, Joel Chandler, scriitor
american (1848-1908) 170 de ani de la naștere 9

**Ziua Internațională a copiilor în
mass-media** (În legătură cu impactul
pe care îl are mass-media în educația
generațiilor de astăzi, pe 9 decembrie
este declarată Ziua Internațională a
copiilor în mass-media, pentru a

demonstra influența surselor informaționale pentru copii și, totodată, rolul copiilor în mass-media)	9
Ziua Drepturilor Omului (Instituită de ONU în 1950, prin Rezoluția 423(V). Marchează aniversarea adoptării în 1948 a Declarației Universale a Drepturilor Omului)	10
Maleșevskaia, Eugenia , pictoriță (1868-1940)	150 de ani de la naștere 10
Berlioz, Hector , compozitor francez (1803-1869)	215 ani de la naștere 11
Solženicyn, Aleksandr , scriitor, publicist rus (1918-2008)	100 de ani de la naștere 11
Șișcan, Constantin , prozator, dramaturg (1933)	85 de ani de la naștere 11
*Ajtmatov, Gengiz , scriitor chirghiz (1928-2008)	90 de ani de la naștere 12
Beligan, Radu , actor de teatru și film (1918-2016)	100 de ani de la naștere 14
Akim, Âkov , poet rus (1923-2013)	95 de ani de la naștere 15
Porter, Eleanor , scriitoare americană (1868-1920)	150 de ani de la naștere 19
Costache, Veniamin , cărturar, traducător (1768-1846)	250 de ani de la naștere 20
Cutasevici, Gheorghe , scriitor, publicist, traducător (1938)	80 de ani de la naștere 21
Zbârciog, Vlad , prozator, poet, eseist (1943)	75 de ani de la naștere 22
Rău, Alexe , poet, bibliograf, publicist (1953-2015)	65 de ani de la naștere 23
Vieru, Igor , artist plastic (1923-1988)	95 de ani de la naștere 23
Colibneac, Alexei , artist plastic, ilustrator de carte (1943)	75 de ani de la naștere 25
Ziua Actorului	27

Alte date

*Aleea Clasicilor din Chișinău 1958	60 de ani de la inaugurare
---	----------------------------

„a”MIC”, revistă pentru copii și adolescenți, 15 iulie 1993	25 de ani de la fondare
„Basarabia”, cotidian independent 1918	100 de ani de la fondare
Bojdeuca lui Ion Creangă, muzeu 1918	100 de ani de la inaugurare
Casa-muzeu „A. S. Pușkin”, 10 februarie 1948	70 de ani de la inaugurare
„Folclor”, Orchestră de muzică populară 1968	50 de ani de la fondare
„Lia-Ciocârlia”, Studioul Muzical-Coral 1973	45 de ani de la înființare
„Prichindel”, Teatrul televizat de păpuși 1968	50 de ani de la înființare
„Speranța”, Ansamblul vocal-coral 1968	50 de ani de la înființare
Ștefan cel Mare și Sfânt, monument (sculptor Alexandru Plămădeală) 1928	90 de ani de la inaugurare

Cărți (opere) jubiliare

„Avarul” („L'avare”) de Molière 1668	350 de ani de la publicare
„Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi” de Nikolaj Nosov 1953	65 de ani de la publicare
„Balade din câmpie” de Ion Druță 1963	55 de ani de la publicare
„Balade și idile” de George Coșbuc 1893	125 de ani de la publicare
„Bambi” de Felix Salten 1923	95 de ani de la publicare
Cazania lui Varlaam 1643	375 de ani de la publicare
„Comoara din insulă” („Treasure Island”) de Robert Louis Stevenson 1883	135 de ani de la publicare
„Copiii căpitanului Grant” („Les Enfants du capitaine Grant”) de Jules Verne 1868	150 de ani de la publicare
„Despre mișcarea de revoluție a corpurilor cerești” („De revolutionibus orbium coelestium”) de Nicolaus Copernic 1543	475 de ani de la publicare
„Disc” de George Meniuc 1968	50 de ani de la publicare
„Emil din Lönneberga” („Emil i Lönneberga”) de Astrid Lindgren 1963	55 de ani de la publicare

„Evgeni Onegin” („Евгений Онегин”) de Aleksandr Puškin 1833	185 de ani de la publicare
„Expediția Kon-Tiki” („Kon-Tiki ekspedijonen”) de Thor Heyerdahl 1948	70 de ani de la publicare
„Fabule” („Fables”) de Jean de La Fontaine 1668	350 de ani de la publicare
„Farenheit 451” („Fahrenheit 451”) de Ray Bradbury 1953	65 de ani de la publicare
„Îmblânzirea scorpiei” („The Taming of the Shrew”) de William Shakespeare 1593	425 de ani de la publicare
„Lucefărul” de Mihai Eminescu 1883	135 de ani de la publicare
„Metodă nouă de scriere și citire pentru uzul clasei I primară” de institutorii I. Creangă, C. Grigorescu, G. Ienăchescu, N. Climescu, V. Răceanu, A. Simionescu 1868	150 de ani de la publicare
„Micul prinț” („Le Petit Prince”) de Antoine de Saint Exupéry 1943	75 de ani de la publicare
„Micuțele doamne” („Little women”) de Louisa May Alcott 1868	150 de ani de la publicare
„Numele tău” de Grigore Vieru 1968	50 de ani de la publicare
„Ocolul Pământului în 80 de zile” („Le Tour du monde en quatrevingt jours”) de Jules Verne 1873	145 de ani de la publicare
„Oliver Twist” de Charles Dickens 1838	180 de ani de la publicare
„Pânze purpurii” („Алые паруса”) de Aleksandr Grin 1923	95 de ani de la publicare
„Piciul” („Le Petit Chose”) de Alphonse Daudet 1868	150 de ani de la publicare
„Povestea furnicii” de Ion Druță 1963	55 de ani de la publicare
„Rățușca cea urâtă” („Den grimme aeling”) de Hans Christian Andersen 1843	175 de ani de la publicare
„Scrisoarea de dragoste” de Mihail Drumeș 1938	80 de ani de la publicare
„Soldățelul de plumb” („Den standhaftige tinsoldat”) de Hans Christian Andersen 1838	180 de ani de la publicare

LISTE DE RECOMANADRE A LITERATURII

**12 ianuarie – 80 de ani
de la nașterea actorului
Victor Ciutac
(1938-2009)**

Victor Ciutac este originar din s. Șirăuți, Briceni. După absolvirea școlii medii din Lipcani (1954) își continuă studiile la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău, specialitatea actor de teatru și film (1960-1964). Aici studiază în clasa maestrului Valeriu Cupcea, avându-i colegi pe Veniamin Apostol, Dina Cocea, Margareta Ureche, Vitalie Rusu, Mihai Curagău și alți viitori artiști ai scenei. Spre deosebire de unii dintre colegii săi, tânărul Victor Ciutac avea deja o experiență de activitate scenică: între anii 1957-1958 activează la Teatrul „Vasile Alecsandri” în spectacolul *O rază în întuneric* de P. Kravțov și M. Riss.

După ce absolvește cu mențiune facultatea, este repartizat în trupa Teatrului Moldovenesc Muzical-Dramatic „A.S. Pușkin” (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”). Aici va da viață scenică multor personaje din dramaturgia națională și universală, iar între 1991 și 1996 este directorul artistic al teatrului. Din 1978 este profesor la Institutul de Arte din Chișinău (Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), instruind o pleiadă întreagă de actori, nume mereu prezente pe scenele teatrale din Chișinău.

Timp de 45 de ani, cât a activat în domeniul teatral, a jucat în peste 50 de piese pe scena teatrului, în spectacole televizate și radiofonice. S-a afirmat mai cu seamă în roluri de contemporani, conturând caractere cu o bogată substanță sufletească și morală, marcate de demnitate și înțelegere profundă a omeniei, a rosturilor înalte ale existenței umane. Rolurile interpretate pe parcursul anilor reliefează pregnant procesul căutărilor creatoare, afirmarea unei personalități scenice distincte: *Casian* (*Eroica* de Gh. Malarciuc), *Chibici* (*Eminescu* de M. Ștefănescu), *Delasari* (*Unde ești, Campanella?* de A. Marinat), *Nikolai Ostrovski* (*Simfonia a noua* de Iu. Prințev), *Tibalt* (*Romeo și Julieta* de W. Shakespeare),

Enver (Femeia de după ușa verde de R. Ibraghimbekov), *Miron Costin (Zodia Inorogului* de I. Gheorghîță), *Lombardi (Slugă la doi stăpâni* de C. Goldoni), *Hlopov (Revizorul* de N. Gogol), *Ilarion (Președintele* de D. Matcovschi), *Karpe (Cât o fi să mai trăim* de O. Ioseliani), *Lisandru (Tata* de D. Matcovschi), *Nicolae Plugaru (Pe-o gură de rai* de I. Podoleanu), *Grigore (Pomul vieții* de D. Matcovschi), *Pavel Andreevici (Abece-darul* de D. Matcovschi), *Russet (Vodă Cantemir* de I. Gheorghîță) și multe altele.

În calitate de regizor, a montat spectacolele: *Masa de sărbătoare* de A. Godiu (1986), *Tata* de D. Matcovschi (1999), *Ifigenia în Aulis* de Euripide (2002).

Este cunoscut ca unul din cei mai buni actori de cinema din Moldova, producându-se în peste 30 de filme, dintre care *Poezele roșii*, 1966 (debutul în cinematografie), *Lăutarii*, *Ultimul haiduc*, *Dimitrie Cantemir*, *Podurile*, *Bărbații încărunțesc devreme*, *Casa lui Dionisie*, *Durata zilei*, *Dreptul de a conduce* ș. a.

A părăsit scena Teatrului Național din Chișinău în 2004, considerând că, după 45 de ani, trebuie să-și ia adio de la teatru și spectatori.

Stabilit la Iași, împreună cu familia, Victor Ciutac, în ultimii ani ai vieții, s-a dedicat scrisului. Este autorul a doua volume *Exilați în umilință* (2006) și *Povestiri de-acasă* (2008), care radiografiază destinul unui om și al unui artist în căutarea identității.

Este deținător al unor importante premii și distincții, care atestă aprecierea înaltului său profesionalism, printre care și Premiul I pentru cea mai bună interpretare a rolului masculin în cadrul Festivalului Unional de Cinematografie, ediția a VIII-a (1975, pentru rolul lui Ștefan Bardă din filmul *Durata zilei*), Premiul de Stat al Moldovei pentru interpretarea rolurilor în spectacolele *Tata*, *Cât o fi să mai trăim*, *Ciocârlia* și în filmul *Dreptul de a conduce* (1980).

Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Iași, îi acordă Premiul „Alexei Mateevici”, la secția „Debut”, pentru romanul de proporții „Exilați în umilință” (2006).

Ordinul Drapelul Roșu de Muncă, titlurile onorifice Artist Emerit

din RSSM (1978) și Artist al Poporului din Republica Moldova (1991), Ordinul Republicii (1998).

Cunoscutul actor de teatru și cinema a încetat din viață la 18 ianuarie, 2009, într-un spital din Iași, suferind de leucemie.

Referințe

Era un om al „dispoziției frumoase”. Rar dacă-l vedeai încrâncenat. Era foarte spiritual. Nu știu ce se întâmpla în sufletul lui, dar de la el radia a căldură sufletească.

Nicolae Darie

A fost omul adevărului, încercând prin intermediul teatrului și al literaturii „să afle și să apere adevărul”.

Boris Focșa

Victor Ciutac a fost și rămâne un actor Mare! Oameni mari, filme mari – destine dramatice... A rămas în patrimoniul clasic și este prezent în repertoriul de frunte al teatrului și cinematografei.

Sobru în emoții, dur în expresivitate, veșnic grăbit și în continuă achiune, cu griji că ceva rămâne neîmplinit...

Svetlana Vizitiu

Victor Ciutac a fost actorul ce a pus în evidență specificul caracterului moldovenesc, tendința oamenilor de pe acest meleag de a fi uniți, de a-și cunoaște neamul și istoria lui.

Veniamin Apostol

Am realizat ce complexă personalitate se ascundea în actorul Victor Ciutac, măiestria actricească era însoțită de o profundă analiză a

oamenilor, de o ascuțită putere de a sesiza trăsături definitorii care-și păstrau o conduită și o linie personală în dezvoltarea existenței lor literare, aceste întruchipări scriitoricești își urmau drumul lor literar, fără hiaturi, fără a se abate de la calea prescrisă, devenind reale, depășindu-și limitele specifice unui personaj confecționat și găsindu-și un comportament normal, real, viu. Mi-aș fi dorit să-l fi avut mai aproape de noi... pe acest minunat exilat în umilință... motiv pentru care îmi pare rău că n-am putut să fim, cum îi plăcea să spună, „cu toții grămăjoară și fericiți”.

Sergiu Tudose

Un suflet larg, profund ramificat în zeci de roluri pe care le-a crestat, în decursul a zeci de ani de muncă, în propria conștiință și în conștiința spectatorilor...

Pavel Pelin

Titluri pentru expoziții

Victor Ciutac în luminile rampei

Victor Ciutac, figură reprezentativă a scenei moldovenești

O viață dăruită scenei

Maestru al artei scenice

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

EXILAȚI în umilință / Victor Ciutac. – Ch.: [s.n.], 2006. – 435 p.

POVESTIRI de acasă / Victor Ciutac. – Iași: Dosoftei, 2008.

Referințe critice

APOSTOL, Veniamin. Măștile inocenței: [Victor Ciutac] / Veniamin Apostol // În vâltoarea creației. Veniamin Apostol: regizor, actor, pedagog. – Ch., 2004. – P. 172-179.

APOSTOL, Veniamin. Metafore ale cotidianului: [Victor Ciutac] /

Veniamin Apostol // În vâltoarea creației. Veniamin Apostol: regizor, actor, pedagog. – Ch., 2004. – P. 160-162.

APOSTOL, Veniamin. Spiritul național în arta actricească din Basarabia: [Victor Ciutac] / Veniamin Apostol // În vâltoarea creației. Veniamin Apostol: regizor, actor, pedagog. – Ch., 2004. – P. 141-147.

VICTOR Ciutac // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 30-34.

CODRU, Anatol. Parte din propria noastră ființă // Codru, Anatol. Piatra de citire / Anatol Codru. – Ch., București, 2003. – P. 500.

PELIN, Pavel. Starea de limită: [Victor Ciutac] // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii / Pavel Pelin. – Ch., 1998. – P. 62-64.

PELIN, Pavel. Victor Ciutac // Pelin, Pavel. Privitor ca la teatru: (carte despre artiști) / Pavel Pelin. – Ch., 2007. – P. 81-84.

ROIBU, Nicolae. Ultimul mohican: [Victor Ciutac] // Roibu, Nicolae. Artiști și țărani: (dialoguri, medalioane, eseuri) / Nicolae Roibu. – Ch., 2010. – P. 164-165.

ȘVEȚ, Natalia-Maria. Victor Ciutac / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 40-41.

Dedicații lirice

ROMANCIUC, Vasile. Jurnal de actor: lui Victor Ciutac // Romanciuc, Vasile. Note de provincial / Vasile Romanciuc. – Ch., 1991. – P. 83.

VIERU, Grigore. Îți amintești?: lui Victor Ciutac // Vieru, Grigore. Acum și în veac / Grigore Vieru. – Ch., 2004. – P. 265.

VITCU, Dionisie. În Piața Unirii la Iași: artistului Victor Ciutac în memoriam // Vitcu, Dionisie. Bulicherii și sfârșaiace din capu unui actor autohton / Dionisie Vitcu. – Iași, 2010. – P. 83.

**18 ianuarie – 170 de ani
de la nașterea scriitorului
Ioan Slavici
(1848-1925)**

Scriitorul, ce se numără printre marii clasici ai literaturii române, Ioan Slavici s-a născut la 18 ianuarie 1848 la Șiria, județul Arad, fiind al doilea dintre cei cinci copii ai cojocarului Sava Slavici și Elenei Borlea, fiica preotului din localitatea Maderat.

Micul Slavici în copilărie a fost un copil firav, dar neastâmpărat, năzbâtiile sale asemănându-se deseori cu cele din copilăria lui Ion Creangă: „*Avusem o copilărie care, la vârsta care mi-a fost dat să ajung, după dezamăgirile prin care am trecut, și-n împrejurimile în care-mi petrec viața, mi se pare înspăimântător de fericită*”. Era foarte atașat de bu-nicul adoptiv din partea tatălui, un om evlavios, care l-a inițiat pe micul Ioan în tainele credinței ortodoxe.

Primele trei clase le face la Șiria, în școala înființată acolo de curând, cu un învățător cântăreț în strănă. Ungurește învața cu copiii, iar nemțește – cu un învățător catolic. Școala primară o termină la Arad, unde urmează, în perioada anilor 1860-1865, primele cinci clase ale li-ceului maghiar. Sărbătorile și le petrecea la Șiria, unde „se umplea bi-serica” atunci când el și alți băieți cântau în strănă sau citeau „Apostolul” ori cântau în cor la nunțile frunțașilor.

Din 1865-1867 urmează cursurile la Liceul Piarist din Timișoara (clasele aVI-a – a VII-a). Apoi din 1867-1868 își face studiile (clasa a VII-a) ca „privatist” la Liceul maghiar din Arad. În această perioadă înce-pe să simtă greul vieții, deoarece tatăl său săracise în urma unor afac-eri păguboase. Ca să poată urma clasele aVI-a – a VII-a se angajează ca un fel de preparator al fetițelor unui german, care avea un restaurant în Timișoara, în schimbul mesei și cazării. În august 1868 trece examenul de bacalaureat la Satu Mare.

După absolvirea liceului se înscrie la Facultatea de Drept și Științe din Budapesta. Din cauza condițiilor materiale precare ale familiei, este nevoit să renunțe și să se reîntoarcă acasă, în Șiria. La 21 de ani este încorporat în armată și pleacă la Viena, unde audiază, paralel, și cur-surile Universității de Drept de aici. În 1871 termină Școala Militară din Viena și devine ofițer. Tot aici îl cunoaște pe Eminescu, de care îl va lega o sinceră și caldă prietenie. În aprilie 1871 Ioan Slavici și Mihai Eminescu pun bazele societății studențești „România Jună”, scriitorul fiind președinte.

După întoarcerea de la Viena, a activat o vreme ca arhivar la Oradea. În scurt timp, însă, și-a dat seama că această activitate îi diminuează posibilitatea extinderii talentului său literar, așa că a ales o meserie care să îi permită să rămână în contact cu viața literară: jurnalismul. Paralel

cu aceasta își desfășoară activitatea pe tărâmul pedagogiei la mai multe instituții: Liceul „Matei Basarab” (1875), unde predă limba română, filozofia, logica și psihologia; Școala Normală a Societății pentru învățătura poporului român (1880), unde predă româna și geografia; în martie 1882 este numit profesor la Azilul „Elena Doamna”, unde predă româna și filozofia; urmează Școala Evanghelică din București (1910), unde este angajat profesor de limba română și geografie; în 1890-1894 este numit director de studii și profesor la Azilul „Elena Doamna”.

A activat la redacția ziarului „Timpul”, la conducerea căruia a ajuns în scurt timp, apoi a fondat el însuși o publicație la Sibiu – „Tribuna”. Începând cu 1893, activează la redacția ziarului „Correspondința română”, pentru ca, peste doar câteva luni, să apară drept redactor al revistei „Vatra”, editată împreună cu Ion Luca Caragiale și George Coșbuc. În 1897 fondează o nouă publicație – „Tribuna poporului”, la Arad. După câteva luni se mută din nou la București, unde lucrează la ziarul „Minerva”. În scurt timp se transferă la „Ziua”. Va mai activa până la trecerea la cele veșnice la încă două ziare: „Gazeta Bucureștiului” și „Adevărul literar și artistic”. În total, Slavici a colaborat cu opt publicații și a fondat trei dintre ele. Un adevărat record jurnalistic.

Din cauza convingerilor politice, a fost întemnițat de două ori, de fiecare dată pentru câteva luni. Prima oară lucrul acesta s-a petrecut în 1888, când autoritățile austro-ungare au considerat un articol scris de Slavici în „Tribuna” drept „agitator”. A doua oară sentința a fost mult mai lungă: cinci ani de temniță. Slavici scrisese câteva articole în favoarea părții germane în timpul Primului Război Mondial. După încheierea acestui conflict armat a fost condamnat la închisoare. S-a promovat o campanie de presă în favoarea eliberării, iar la sfârșitul anului 1919, după doar câteva luni de temniță, a fost pus în libertate.

Scriitorul ia contact pentru prima oară cu lumea literară în capitala Banatului în 1866, participând la o serbare cu cântece și recitări unde declamă faimosul „Un răsuneț” („Deșteaptă-te române”) al lui Andrei Mureșanu. Astfel, anul 1866 aduce pentru Ioan Slavici atât majoratul, cât și cea dintâi întâlnire cu lumea literelor, cea care îi va aduce un loc atât de important în istoria literaturii și civilizației române.

A devenit scriitor îndrumat de Mihai Eminescu, iar la îndemnul

acestuia a debutat în revista „Convorbiri literare” cu comedia *Fata de birău*, în anul 1871.

Provenind dintr-o familie de țărani ardeleni, remarcabila operă literară a lui Ioan Slavici este influențată de viața satului ardelean. Scrierile sale de debut sunt în majoritate povești: *Zâna Zorilor* (1872), *Ileana cea șireată* (1872), *Florița din codru* (1872), *Doi feți cu stea în frunte*. Au urmat mai apoi poveștile: *Păcală în satul lui*, *Spaima zmeilor*, *Rodul tainic*, *Petrea prostul*, *Limir-Împărat*, *Băiet sărac*, *Împăratul șerpilor*, *Doi frați buni*, *Băiat sărac și horopsit*, *Nărodul curții*, *Negru împărat*, *Peștele pe brazdă*, *Stan Bolovan*, *Boierul și Păcală* etc.

Cele mai reprezentative opere ale lui Ioan Slavici sunt nuvelele: *Popa Tanda* (1875), *Scormon* (1881), *Gura satului* (1879), *Budulea Taichii* (1880), *Moara cu noroc* (1881), *Comoara* (1896), *O viață pierdută* (1876), *Pădureanca* (1884); romanele: *Mara* (1894), *Din 2 lumi* (1920), *Cel din urmă armaș* (1923), *Din bătrâni* (1902); dramele istorice: *Bogdan Vodă* (1876), *Gaspar Graziani* (1888); memoriile: *Închisorile mele* (1921), *Amintiri* (1924), *Lumea prin care am trecut* (1924).

A publicat studii pedagogice, lucrări, articole, precum: *Școlile noastre satești* (1890), *Programul de studii* (1894), *Regulamentul de conducere internă* (1894), *Așezarea vorbelor în românește* (1905), *Gramatica limbii române* (1914); *Despre creștere și, mai cu seamă, despre creșterea junelor române* (1871), *Cum se scrie românește* (1906), „*Păsăreasca*” de azi (1922). A înființat cursurile „*Estetica*” (1883) și „*Literatura poporană*” (1883).

Lucrările lui Ioan Slavici au fost apreciate la justa lor valoare, astfel i se conferă Medalia „Bene merenti” (1881) pentru munca depusă la Comisia documentelor istorice, iar în 1902 romanul *Din bătrâni* a fost distins cu Premiul Academiei I. Heliade-Rădulescu.

Se stinge din viață la 17 august 1925, în casa fiicei sale Lavinia, la Crucea de Jos (Panciu). Este înmormântat la schitul Brazi (Panciu), însoțit pe ultimul drum de numeroasa-i familie, săteni din împrejurimi, iar din partea Societății Scriitorilor Români – de Liviu Rebreanu, Gala Galaction și Mihai Sorbul. Cuvântul din urmă îl rostește Gala Galaction: „Învelim pe unul dintre principii Cuvântului Românesc cu faldurii adânci ai gliei străbune... Îl vedem deasupra noastră, mare în literatură,

fruntaş al condeiului, premergător și explorator al frumuseții graiului și al sufletului poporului nostru... Îl vedem deasupra noastră – printre nouri și printre culmi, care se numesc Eminescu, Alecsandri, Maiorescu, Coșbuc, Caragiale... Vârf de stâncă, în diademul Carpaților noștri sufletești”.

Personalitatea puternică a scriitorului pașoptist este evocată pretutindeni: nume de instituții de învățământ, teatre, festivaluri, străzi, premii etc. În anul 1960 s-a inaugurat la Șiria, pe strada Infanteriei nr. 185, în castelul care a aparținut familiei nobiliare Bohus, Muzeul Memorial „Ioan Slavici și Emil Montia”. În perioada 1957-1991, cel mai important liceu din Arad, Colegiul Național „Moise Nicoară”, a purtat numele lui Ioan Slavici. În anul 1999 ia ființă la Timișoara Fundația pentru cultură și învățământ „Ioan Slavici”, care din anul universitar 2000-2001 înființează Universitatea „Ioan Slavici” la Timișoara, iar din anul școlar 2001-2002 înființează și Liceul Economic „Ioan Slavici”. În anul 2006 Consiliul Local al Municipiului Arad a decis să schimbe denumirea Teatrului de Stat Arad în Teatrul Clasic „Ioan Slavici”. Numele scriitorului a fost dat unui concurs național de proză organizat de revista „Tribuna” și unui premiu literar anual al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. Filiala din Arad a Ligii Scriitorilor din România poartă numele prozatorului.

Referințe

Eu m-am simțit viața mea întreagă mai presus de toate dascăl. A le da altora învățăături a fost totdeauna pentru mine o mulțumire.

Ioan Slavici

E înainte de toate un autor pe deplin sănătos în concepție; problemele psihologice pe care le pune sunt desemnate cu toată finețea unui cunoscător al naturii omenești; fiecare din chipurile care trăiesc în nuvelele sale e nu numai copiat de pe ulițele împodobite cu arbori ale satului, nu seamănă în exterior cu țăranul român, în port și în vorbă, ci cu fondul sufletesc al poporului, gândesc și simt ca el.

Mihai Eminescu

Cu Slavici a dispărut cel din urmă sol, întârziat printre noi, al unei generații strălucite de scriitori, al literaturii de dincolo de Semănătorul, cea din urmă legătură vie, peste decenii, cu vechea tradiție literară. Slavici are meritul că a inaugurat în literatura noastră nuvela realistă – a scris nuvele realiste pe vremea Sărmanului Dionis, cu mult înainte de Semănătorul unde a înflorit mai târziu, totuși, nuvela romantică și țărănistă.

George Topârceanu

Slavici n-a uitat niciodată că debutul său literar a fost un act al voinței lui Eminescu, expresia unei intuiții străine de el însuși. Eminescu vedea în Slavici altceva și mai mult decât era el însuși în stare să vadă. Cum se spune, i-a „forțat mâna”, nu pentru a-l abate de la rostul său, ci pentru a-l reda acestuia.

Lucian Raicu

Ioan Slavici introduce oralitatea populară în scrierile sale înaintea lui Creanga. (...) Pentru desăvârșita stăpânire a acestei unelte stilistice, îi lipsește însă lui Slavici jovialitatea și verva lui Creangă. Ceea ce pare nou și fără asemănare în epoca începuturilor lui este analiza psihologică pe care Slavici o practica într-un limbaj abstract. (...) povestitorul vede oamenii lui dinlăuntru, în sentimentele sau în crizele lor morale.

Tudor Vianu

Mara lui Slavici reprezintă un moment cu deosebire important în istoria romanului românesc. Nimeni nu mai crease o operă epică așa de consistentă, așa de solid construită. De altminteri, nuvelele (unele, ca *Moara cu noroc*, adevărate mici romane) anunțaseră cu mai bine de două decenii în urmă evoluția prozatorului spre specia epică, cea mai modernă și mai cuprinzătoare.

Al. Săndulescu

Opera lui Ioan Slavici, atât de extinsă, risipită cu dărnicia apostolu-lui sărac, în dreapta și în stânga, în cursul unei lungi vieți de muncă culturală și creațiune artistică, trebuie strânsă într-un loc atât pentru a da sinteza talentului lui, cât și pentru faptul că ea constituie o bogată comoară din care trebuie să se împărtășească publicul.

D. Karnabatt

Titluri pentru expoziții

Vocea satului ardelean în operele lui Ioan Slavici

Ioan Slavici – scriitorul moralist

Ioan Slavici – „observator al sufletului disimulat și crispat de mut”
(George Călinescu)

Povețele pentru buna creștere a copiilor de Ioan Slavici

(T.C.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

AMINTIRI: lumea prin care am trecut / Ioan Slavici; ed. îngrijită de C. Mohanu. – București: Minerva, 1994. – 333 p.

DOI feți cu stea în frunte / Ioan Slavici; il.: Serghei Samsonov. – București; Ch.: Litera mică, 2014. – 48 p.: il. – (Scriitori români ilustrați) (Lecturi școlare).

FLORIȚA din codru / Ioan Slavici; pref., n. de C. Mohanu-Lovișteanu. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 150 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

ILEANA cea șireată; Stan Bolovan; Păcală în satul lui: povești / Ioan Slavici; graf.: S. Hămuraru. – Ch.: Cartea Moldovei, 1998.

LIMIR-Împărat / Ioan Slavici; il.: A. Ionescu. – București: Ed. Ion Creangă, 1990. – 32 p.: il.

MARA / Ioan Slavici; pref., n. de C. Mohanu-Lovișteanu; il.: A. Colibneac. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 316 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

MOARA cu noroc / Ioan Slavici; cop.: Isai Cârmu. – Ch.; București: Litera Internațional, 2003. – 312 p. – (Biblioteca școlarului).

MOARA cu noroc; Popa Tanda; Gura satului; Budulea Taichii; Pădu-reanca / Ioan Slavici; pref.: Gh. Schwartz; tab. cron. și ref. crit.: Răzvan Năstase. – București: Curtea Veche, 2010. – 380 p. – (Biblioteca pentru toți).

NUVELE / Ioan Slavici; cop.: Andrei Gamarț. – București: Pescăruș, 2014. – 320 p. – (Colecția elevi de 10 plus).

PĂCALĂ în satul lui / Ioan Slavici. – București: RAI, 1997. – 96 p.

PĂDUREANCA / Ioan Slavici. – București: Cartex 2000, 2007. – 126 p.

POPA Tanda; Budulea Taichii; Moara cu noroc: nuvele / Ioan Slavici; cop.: Iurie Babii. – Ch.: Pro Libra, 2016. – 176 p.

SPAIMA zmeilor / Ioan Slavici; il.: V. Olac. – București: Junior, 1999. – 48 p.: il.

STAN Bolovan; Ileana cea șireată; Păcală în satul lui / Ioan Slavici; cuv. înainte: Valentin Sângereanu Junior, Valentin Pumnul-Blaga. – Cernăuți: Misto; Botoșani: Agata, 2011. – 48 p.

ZÂNA Zorilor / Ioan Slavici; il.: Mădălina Andronic. – București: Vellant, 2012. – 70 p.: il.

Referințe critice

CIOBĂNUC, Marcela. În căutarea epicului / Marcela Ciobănuș. – Galați: Pax Aura Mundi, 2005. – 116 p.

CUBLEȘAN, Constantin. „Moara cu noroc” de Ioan Slavici / Constatin Cubleşan; coord.: Ion Simuș. – Cluj-Napoca: Dacia, 2001. – 94 p.

IOAN Slavici: Viața și opera în imagini / ed. îngrijită de Constantin Dram. – Iași: Regina, 1997. – 144 p.

PAGINI alese și comentarii pentru elevii cl. 4-12 / Ioan Slavici; coment.: C. Bărboi. – București: Meteor Press, 2004. – 240 p.

CĂLINESCU, George. Ioan Slavici // Călinescu, George. Marii prozatori / George Călinescu. – București, 1998. – P. 107-134.

CIMPOI, Mihai. Ioan Slavici // Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: medalioane literare / Mihai Cimpoi. – Ch., 2011. – P. 144-149.

CIOCANU, Ion. Cu Ioan Slavici pe drumul de poveste // Ciocanu, Ion. Nevoia de vase comunicante sau Cartea între scriitor și cititor / Ion Ciocanu. – Ch., 2006. – P. 328-330.

CIOCANU, Ion. Ioan Slavici – părinte spiritual al prozei ardelenice // Ciocanu, Ion. Literatura română: studii și materiale pentru învățământul preuniversitar / Ion Ciocanu. – Ch., 2003. – P. 168-172.

COSMA, Anton. Ioan Slavici / Anton Cosma // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. M/Z / Aurel Sasu. – Pitești, 2006. – P. 573-575.

MANOLESCU, Nicolae. Junimismul 1867-1889. Marii scriitori:

Ioan Slavici // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură / Nicolae Manolescu. – Pitești, 2008. – P. 440-452.

MĂNUCĂ, Dan. Slavici Ioan / Dan Mănuță // Dicționarul literaturii române / Academia Română. – București, 2012. – P. 487-492.

MOHANU-LOVIȘTEANU, Constantin. [Ioan Slavici] / Constatin Mohanu-Lovișteanu // Slavici, Ioan. Mara: roman / Ioan Slavici. – Ch., 2008. – P. 5-21.

POPA, Mircea. Ioan Slavici / Mircea Popa // 100 cei mai mari scriitori români. – București, [s.a.]. – P. 68-71.

IOAN Slavici // Scriitori români notorii: viața, activitatea, opera / alcăt.: Angela Lungu, Cristina Bujor. – Ch., 2006. – P. 96-99.

SLAVICI Ioan // Enciclopedia universală Britannica. Vol. 14 / coord.: Ilieș Câmpeanu, Cornelia Marinescu. – București, 2010. – P. 215.

**27 ianuarie – 70 de ani
de la nașterea scriitorului
Iulian Filip
1948**

Poetul, prozatorul, folcloristul, dramaturgul, graficianul, publicistul Iulian Filip s-a născut la 27 ianuarie 1948 în familia Anei și a lui Ion Filip din s. Sofia, Drochia.

După absolvirea școlii de cultură generală din satul natal, se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității Pedagogice „Alec Russo” din Bălți. Peste un an, însă, abandonează studiile, susținând din nou admiterea la Facultatea de Litere a aceleiași instituții. După absolvirea facultății (1970) face doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, având ca temă de cercetare teatrul folcloric. După prezentarea tezei este angajat ca colaborator științific la Academia de Științe, unde va activa până în 1985. În perioada 1990-2006 este șef al Departamentului Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău, din 2006 exercită funcția de director al departamentului „Căile cărții” în cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Pe parcursul anilor a desfășurat o amplă activitate de cercetare manifestată în expediții folclorice, participări la conferințe științifice, articole și studii

consacrate creației populare, culegeri de texte folclorice (*Teatru popular*, 1981; *Primiți căluțul?*, 1983; *Cât îi Maramureșul*, 1993). Participă activ în viața culturală și literară, fiind autor și prezentator al revistei lunare televizate „Almanah literar” (1981-1985), coautor și prezentator al emisiunii-concurs TV pentru copii „Cinel-cinel” (1992-1996), autor și coordonator al proiectului cultural „2 ore + 3 iezi” lansat în 1990.

Se afirmă în literatură ca reprezentant al „generației ochiului al treilea” alături de Nicolae Dabija, Vasile Romanciuc, Leonida Lari, Arcadie Suceveanu, Leo Butnaru ș.a. Începe să scrie poezii în anii de școală. Student fiind, publică versuri în diverse ediții periodice, este membru al cenacului literar al universității, ulterior participă la ședințele Cenacului „Lucefărul” de pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei”. Debutează editorial cu placheta de versuri *Neîmpăcatul meșter* (1974), deschizătoare a colecției „Debut” (Editura „Cartea moldovenească”). Ulterior publică *Cerul fântânilor* (1977), *Dialoguri primordiale* (1978), *Hulub de poștă* (1983), *Unde ești* (1987), *Dansul timizilor* (1994), *Mergătorul* (1996), *Cobaiul nu triumfă* (1996, roman divertisment), *Semințele mărului oprit* (1998), *Amărățele hărți* (2000), *Căutarea păstorului* (2001), *Foarfeca lui Urecheanu* (2003, publicistică), *Cules-ales* (2004, haiku-uri), *Pentru întâlnirea cu tine* (2013), *Vorbitul de bine la românii basarabeni: Îngândurări iulienne* (2013), *Urmele mele frumoase* (2013), *Pescuițul în apele mele* (2014), *Strungă: catrene și desene* (2014), *Veac* (2015), *Paznicul. Fii!* (2015), *Portul din Poartă* (2015), *Nuca lui Newton* (2015) ș.a. Unele din cărțile menționate sunt ilustrate cu desenele autorului.

Iulian Filip contribuie la dezvoltarea poeziei și dramaturgiei pentru copii prin numeroase cărți. Prima carte de versuri pentru copii, *Casa fiecăruia*, îi apare în 1980, fiind urmată de alte cărți născute din cunoașterea profundă a logicii și psihologiei infantile: *Copăcel, copăcel* (1990), *Au vrut melcii să se bată* (1995), *Din neamul lui Păcală* (1997), *Vrei să crești mare?* (1997), *Ruga iezilor cei trei* (1998), *Plăcințele cu mărar / Nucul cu o singură nucă* (1999, carte-surpriză la ediția a III-a a Salonului de Carte pentru Copii, Chișinău, 1999), *Fir întins* (2008), *Cartea cea mai a mea* (2008), *Noroc polyglot* (2008), *Noroc Polyglot 2* (2015), *Rochița leneșă* (2009), *Puținul meu* (2010), *Plăcințele cu mărar; Nucul cu o singură nucă* (reeditare 2010), *Cumpăna cucului* (2011), *Ur-*

mele mele frumoase (2013), *Amestec de timpuri* (2014), *Comoara tâlharului* (2014), *Cât Vieru ne-a rămas* (2015), *Cartea-n miez și-n rădăcină* (2015), *Îmi place să fiu! Îți place să fii?* (2015), *Acasă: poezii pentru copii* (2015), *Aripi și rădăcini* (2016), *Pălăriuța Oranj îl lecuiește pe Dumnezeu de răceală* (2016) ș.a. Ca dramaturg, s-a afirmat prin piesele de teatru pentru copii adunate în volumele: *Cenușar voinicul și Cenușăreasa mireasa* (1981), *Facă-se voia ta, Sfirlează* (1985), *Colacul marele, frate bun cu soarele* (1988), *Casa greierului* (2002), *Moara cu plăcinte* (2006). Printre piesele montate sunt *Moara cu plăcinte* (Teatrul Academic „A. Pușkin”), *Ne prăpădim de răs, Pace în jurul războiului* – „Teatrul Etnofolcloric „Ion Creangă”, *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa* (Teatrul Republican de Păpuși „Licurici”), *Care-s sălbaticii, Hai să ne jucăm!* (Teatrul Municipal „Satiricus”), *Moara cu plăcinte, La izvor, Albina salvează lumea, Comoara tâlharului, Pâinică de la iepure* (Teatrul de Păpuși „Guguță”). În baza scenariilor sale au fost realizate filmul muzical *Știubeiul de aur* (1985), filmele cu desen animat *Făt-Frumos și soarele* (1986) și *Deșteptătoarele* (1988), lungmetrajul *Moara* (1991). A semnat prezentarea grafică la peste 30 de cărți și a organizat expoziții personale la Chișinău, Bălți, Târgoviște, Iași ș.a. În 2012 a avut loc lansarea vernisajului de pictură „*Cumpenele, crucile, merele și Acasele Iuliene*”. Este autor de texte pentru cântece de factură populară, corale și librete.

Este importantă contribuția scriitorului la promovarea și valorificarea autorilor autohtoni dincolo de hotarele republicii. A susținut editarea antologiei *Ecouri poetice din Basarabia* (1999), ediție bilingvă română-franceză realizată la Universitatea din Provence, Franța. De-a lungul mai multor ani, începând cu 2001, susține în revista românească „Litere” rubrica lunară „Poezia acasă”, în care „a adunat, generos, ceea ce i s-a părut mai valabil din cărțile poeților tuturor generațiilor, de la Nicolai Costenco, Petru Zadnipru, Grigore Vieru, până la optzeciștii Irina Nechit sau Nicolae Popa.” (N. Dabija). În baza acestei rubrici alcătuiește antologia *Poezia acasă. Poeți contemporani basarabeni*, editată în 2003, la Târgoviște. În 2001 inițiază colecția de cărți miniaturale *Cartea de vizită* (Editura „Prut Internațional”) în care sunt editați mai mulți poeți din Republica Moldova și România.

A contribuit la cunoașterea publicului cititor de la noi cu poezia

italiană, traducând din creația poezilor Giuseppe Ungaretti și Dante Cerilli. În același timp, scrierile sale sunt traduse în limbile rusă, maghiară, franceză.

În 1994 este premiant al concursului organizat de Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului și revista „Femeia Moldovei”, pentru piesa *Cenușar voinicul și Cenușăreasa mireasa*, declarată cea mai bună lucrare dedicată copiilor. Tot în 1994, la Salonul Național de Carte i se decernează Premiul „Ilie Gravorul” pentru prezentarea grafică a volumului *Dansul timizilor*, iar în 1996, alături de ceilalți coalcătuitori, ia Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române pentru culegerea folclorică *Cât e Maramureșul*. Cartea *Ruga iezilor cei trei* a fost declarată Cartea anului la ediția a II-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău (1998). În câteva rânduri – laureat al săptămânalului „Literatura și arta” (1998-2004). În 1993 i se conferă Titlul de „Maestru în Arte”, iar în 1998 – Medalia „Mihai Eminescu”. Premiul Secției Naționale IBBY la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret din 2008, pentru volumul *Linii și cuvinte comunicante*. Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, pentru volumul *Noroc Polyglot*, Premiul „Carte pentru promovarea spiritului de toleranță” acordat de Comisia Națională a RM pentru UNESCO, pentru cartea *Rochița leneșă* (2009), Marele Premiu al Uniunii Teatrale din Moldova, pentru piesa *Pălărioara Oranj și Lupul din răpă* (2012), Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii și Premiul Primăriei pentru coordonarea colecției *Mărgăritare folclorice*, în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2012), Premiul pentru întreaga operă din partea Muzeului de Literatură, Iași – „Bodeuca lui Creangă” (2012), Premiul Ministerului Culturii, la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, pentru volumele: *Amestec de timpuri*, *Vorbitul de bine la românii basarabeni: Îngândurări iulienne*, *Pentru întâlnirea cu tine* (2013). În 2014, Iulian Filip a fost decorat de președintele României Traian Băsescu cu Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de ofițer, Premiul Uniunii Scriitorilor, pentru cartea *Comoara tâlharului și Pălăriuța Oranj* (2014). Premiul Special al Ministerului Culturii, la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret din 2015, pentru cartea *Comoara tâlharului și Pălăriuța Oranj*. Premiul

Uniunii Scriitorilor din Moldova, la Salonul Internațional (2016), pentru cartea *Aripi și rădăcini*. Premiul Ministerului Culturii, „Constantin Stere” în domeniul literaturii, pentru volumul de proză *Nuca lui Newton* (2016), Premiul „Simpatia copiilor”, la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2017), pentru cartea *Școala de întrebări*.

Iulian Filip este poetul cu darul exprimării în imagini calme și cuminiți, cu alinturi de umor, de zâmbet candid și discret, își confirmă mereu creativitatea în diverse concepte – combină cu succes poezia, grafica, pictura, muzica.

Referințe

Opera lui e labirintul în care ne rătăcim în lumea magică și fermecătoare a cărților sub semnătura inconfundabilă, iar sufletul e deschis ca o bibliotecă.

Nicolae Busuioc

Iulian Filip s-a impus ca un autor devotat „cu trup și suflet” copiilor... Comunicarea vie între poet și cititor are un „secret” frumos – Iulian Filip a știut „să crească mic”. Dintre toate cuvintele sale le alege pentru copii pe cele mai vesele și mai pline de lumină.

Vasile Romanciuc

Iulian Filip scrie o poezie caracterizată și ea, ca a multor autori basarabeni din generațiile mai vârstnice, de un clasicism de fond, dar și de un tradiționalism al temelor, al motivelor și al stilului. Înțelegând evident, prin tradiționalism „o formă de modernism”, mai mult sau mai puțin afișată. Iar în cazul lui Iulian Filip, mai puțin, căci la el modernitatea este mai întotdeauna discretă, ascunsă de ușoara înclinație spre stilizare și de un asumat, aș zice, ton minor: Poezia sa nu este una a radicalităților expresive, necum a tentației vizionare, ci una a îngănării ființei, ființării și chiar a miturilor.

Tudor Cristea

De certă vocație ludică, prin acest joc lingvistico-pictural, poezia lui Iulian Filip pare sedusă definitiv de fragmentarism. Poetul adună cioburi, crâmpie etc., știind că „fața limpede a oglinzii/n-o mai întregеști”.

Ceea ce nu anulează efortul unei cuprinderi totalizante, animată de „dorul recitării de sine”. Fiindcă, tematizând cu hărnicie, autorul rămâne un „neîmpăcat meșter”, dialogând cu sine, „răsfoind Eul” (cum frumos zice), mereu „un pic altul”. Doar citind în cheie inadecvată îl putem „acuza” de bonomie păguboasă, suspectându-l de risipire sub platoșa ludismului, el provoacă „îngândurare” (N. Dabija); o discreție elegiacă, sub pecetea sentimentului trecerii înfioară textul. Omul e tonic, dar sub masca jovialității se ascunde un poet grav.

Adrian Dinu Rachieru

Titluri pentru expoziții

Încă nu-s în vârf de Eu și nu forțez urcușul
Iulian Filip – un poet cu spiritul mereu în căutare
Armonia și firescul: poetul Iulian Filip la 70 de ani
Gravitatea ludicului creator în poezia lui Iulian Filip

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ACASĂ: poezii pentru copii și desene / Iulian Filip; il. de aut. – Ch.: Print-Caro, 2015. – 16 p. – (Provocările iulienne).

AMESTEC de timpuri / Iulian Filip. – Ch.: Prut Internațional, 2014. – 184 p. – (Laurii Poeziei).

ARIPI și rădăcini / Iulian Filip; pref.: Mihai Cimpoi; postf.: Vitalie Răileanu; itinerar biogr.: Vera Osoianu. – Iași: Princeps Multimedia, 2016. – 873 p. – (Colecția Ediții critice).

PĂLĂRIUȚA Oranj îl lecuiește pe Dumnezeu de răceală / Iulian Filip; pref.: Aurelian Silvestru. – Iași: Junimea, 2016. – 82 p. – (Ulița copilăriei).

CARTEA-N miez și-n rădăcină. Cine duce-n mâini o carte e un om și jumătate: poezii și desene despre carte / Iulian Filip; des. de aut. – Ch.: Print-Caro, 2015. – 14 p. – (Provocările iulienne).

CASA Greierului / Iulian Filip; il.: Victoria Rață; muz.: Mircea Guțu. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 24 p.: il.

- CÂT** Vieru ne-a rămas? / Iulian Filip. – Ch.: Print-Caro, 2015. – 30 p.
- COMOARA** tâlharului și Pălăriuța-Oranj / Iulian Filip; il.: Lilia Popa. – Ch.: Prut, 2014. – 140 p.: il. – (Teatru pentru copii).
- DE CE** mă doare inima / Iulian Filip. – Iași: Tipo Moldova, 2012. – 438 p. – (OPERA OMNIA: Poezie contemporană).
- ÎMI PLACE** să fiu / Îți place să fii?: poezii și desene / Iulian Filip; des. de aut. – Ch.: Print-Caro, 2015. – 16 p. – (Provocările iulienne).
- NUCA** lui Newton / Iulian Filip; cop.: Sergiu Stanciu. – Ch.: Prut, 2016. – 264 p.
- PAZNICUL.** Fii!: poezii și desene / Iulian Filip; des. de aut. – Ch.: Print-Caro, 2015. – 24 p. – (Provocările iulienne).
- PĂLĂRIUȚA** Oranj și lupul din răpă / Iulian Filip; pref.: Pavel Proca. – Ch.: Bons Offices, 2012. – 36 p.
- PENTRU** întâlnirea cu tine / Iulian Filip. – Ch.: [s.n.], 2013. – 78 p.
- PESCUITUL** în apele mele / Iulian Filip. – Ch.: [s.n.], 2014. – 108 p.
- PLĂCINȚELE** cu mărar / Iulian Filip; il.: Nadia Olaru. – Ch.: Prut, 2013. – 16 p.: il.
- PORTUL** din poartă: poezii noi și bagatele grafice iulienne / Iulian Filip. – Ch.: [s.n.], 2015. – 84 p.
- ROCHIȚA** leneșă / Iulian Filip; il.: Lilia Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2009. – 32 p.: il.
- RUGA** iezilor cei trei / Iulian Filip; des.: Petru Ghețoi; muz.: Daria Radu. – Ch.: Prut Internațional, 1998. – 96 p.
- STRUNGĂ:** catrene și desene / Iulian Filip; des.: de aut. – Ch.: Print-Caro, 2014. – 32 p. – (Provocările iulienne).
- URMELE** mele frumoase / Iulian Filip; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut, 2013. – 160 p.: il.
- VEAC:** hayku-uri și desene / Iulian Filip. – Ch.: Print-Caro, 2015. – 32 p. – (Provocările iulienne).
- VORBITUL** de bine la românii basarabeni: îngândurări iulienne / Iulian Filip. – Ch.: [s.n.], 2013. – 140 p.

Referințe critice

IULIAN Filip: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”; alcăt.: O. Detișin, T. Foiu, C. Tri-

colici [et al.]; pref.: Mihai Cimpoi. – Ch.: Princeps, 2008. – 176 p.

IULIAN Filip: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”; alcăt.: T. Canțer. – Ch.: Litera, 1998. – 111 p.

DĂNILĂ, Aurelian. Răscrucea întâmplărilor predestinate: dialoguri benevole, neobligatorii / Aurelian Dănilă, Iulian Filip; pref.: Mihai Cimpoi. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 184 p.

AGACHE, Catinca. Basarabia. Schițe de portret: [Iulian Filip] // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine. 1945-2000 / Catinca Agache. – Iași, 2005. – P. 284-285.

BUSUIOC, Nicolae. Sufletul poetului deschis ca o bibliotecă // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Ch., 2010. – P. 32-34.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticii): [Iulian Filip] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 345-346.

CIOCANU, Ion. Filip Iulian / Ion Ciocanu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. E/K / Academia Română. – București, 2005. – P. 145-146.

IULIAN Filip // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârciog. – Ch.; București, 2005. – P. 323-346.

IULIAN Filip / Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 170-175.

IULIAN Filip // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 44-51.

IULIAN Filip. „Copiii au nevoie să se sprijine de ceva frumos...” // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia / selecț.: Vasile Romanciuc. – Ch.: Târgoviște, 2010. – P. 138-151.

SASU, Aurel. Filip Iulian // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. A/L / Aurel Sasu. – Pitești, 2006. – P. 584-585.

ȘVEȚ, Maria. Iulian Filip / Maria Șveț // Calendar Național – 2008 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2008. – P. 51-53.

ZBÂRCIOG, Vlad. Iulian Filip / Vlad Zbârțog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 242-244.

„**MASA** de scris – câmpul meu de munci plăcute” / Iulian Filip; consemn.: Gheorghe Budeanu // Natura. – 2017. – Nr. 1. – P. 8.

BURLACU, Alexandru. Iulian Filip: poetizare și depoetizare / Alexandru Burlacu // Lit. și arta. – 2016. – 21 ian. – P. 5.

ZAPOROJAN, Silvia. Urmele frumoase ale poetului / Silvia Zaporojan // Florile dalbe. – 2015. – 26 febr. – P. 3.

BADRAJAN, Vlad. Neîmpăcatul meșter / Vlad Badrajan // Lit. și arta. – 2014. – 30 ian. – P. 8.

BORȘ, Ion. Iulian Filip și poezia urmelor frumoase / Ion Borș // Florile dalbe. – 2014. – 22 iun. – P. 3.

TOFAN, Eugenia. Forum științific la Muzeul Satului: [2013 – Anul Iulian Filip în localitățile drochiene] / Eugenia Tofan // Făclia. – 2014. – 28 mart. – P. 6.

CODREANCA, Lidia. Bagatele grafice și obsesia mărilor din fereastră / Lidia Codreanca // Lit. și arta. – 2013. – 24 ian. – P. 5.

DABIJA, Nicolae. Iulian Filip, cuceritorul de veșnicii / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2013. – 24 ian. – P. 1.

„**FAC** ceea ce-mi sugerează muza” / Iulian Filip; consemn.: Gheorghe Budeanu // Noi. – 2013. – Nr. 6. – P. 14-15.

JOSU, Nina. Zilele Iulian Filip / Nina Josu // Lit. și arta. – 2013. – 7 febr. – P. 7.

MARDARI, Olga. Iulian Filip – urme frumoase prin vămile timpului / Olga Mardari // Realități culturale. – 2013. – Nr. 7. – P. 28.

SILVESTRU, Aurelian. „Urmele frumoase” ale lui Iulian Filip / Aurelian Silvestru // Lit. și arta. – 2013. – 24 ian. – P. 1.

UN POET din neamul fântânarilor // Alunelul. – 2013. – Nr. 5-6. – P. 16.

Dedicații lirice

LUPULEAC, Anatol. Ce de-a stele: lui Iulian Filip // Lupuleac, Anatol. Razele inimii / Anatol Lupuleac. – Ch., 2011. – P. 35.

ROMANCIUC, Vasile. Lacăt: lui Iulian Filip // Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor / Vasile Romanciuc. – Ch., 2007. – P. 67.

ȚURCANU, Ianoș. Cred că-i destul: lui Iulian Filip // Țurcanu, Ianoș. Omul mării revine / Ianoș Țurcanu. – Ch., 2015. – P. 97.

ȚURCANU, Ianoș. Deprindere inutilă: lui Iulian Filip // Țurcanu, Ianoș. Cea mai frumoasă vară a iubirii / Ianoș Țurcanu. – Ch.; Târgoviște, 2010. – P. 160-161.

Documente audiovizuale și electronice

BUNĂ seara, oameni buni!; Steaua ta, Maria; Limba noastră; Te rog, nu pleca: [înregistr. audio] / Iulian Filip; muz.: A. Lozanciuc // Steaua ta, Maria. – M: Melodiă, 1991. – 1 disc. – C 603 1625.

CAD flori de tei: [înregistr. audio] / Iulian Filip; cântă O. Ciolacu // Rusnac, Constantin. Cântece de Constantin Rusnac. – M.: Melodiă, 1984. – S 602 160 1003.

FEMEIA emancipată: [înregistr. audio] / Iulian Filip; muz.: B. Cucher; cântă O. Ciolacu // Pe adresa unui neam. – M.: Melodiă, 1991. – 1 disc. – C 603 215 1006.

O MELODIE de noroc: [înregistr. audio] / Iulian Filip; muz.: Gh. Mustea; cântă A. Lozanciuc // Mustea, Gheorghe. Cântece de Gheorghe Mustea. – M.: Melodiă, 1983. – 1 disc. – C 622 224 3001.

SĂ DĂRUIM copiilor pământul: [înregistr. audio] / Iulian Filip; muz.: Gh. Mustea; cântă A. Lozanciuc // Dragă-mi este țara mea / Detskaâ horovâ studiâ Gosteleradio MSSR. – M.: Melodiă, 1989. – 1 disc. – C 502 836 1005.

VINE mama la fecior / prelucr.: N. Botgros; Viața Omului / prelucr.: L. Dascăl; Vă poftim în sat la joc / prelucr.: Gh. Mustea; Mai veniți pe la părinți / prelucr.: I. Păcuraru; Bună ziua, mamă, tată!: [înregistr. audio] / Iulian Filip; prelucr.: D. Blajin // Cânt iubirea. – M.: Melodiă, 1987. – 1 disc. – S 302 568 1007.

**20 februarie – 150 de ani
de la nașterea preotului,
compozitorului și dirijorului
Mihail Berezovschi
(1868 – 1940)**

Preot, compozitor și dirijor, celebru animator al vieții culturale naționale în Basarabia interbelică. Mihail Berezovschi s-a născut la 20 februarie 1868 într-o familie de preot în localitatea Caplani, județul Cetea Albă.

A studiat la Școala duhovnicească și Seminarul Teologic din Chișinău, în perioada 1880-1890, continuându-și ulterior studiile de muzică la Conservatorul Academic din Sankt Petersburg. A fost hiro-tonisit preot la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Chișinău (1890-1892).

Timp de 10 ani a fost profesor și director al „Școlii de cântăreți” din Chișinău. Este numit în cadrul bisericii ortodoxe iconom stavrofor. A fost prezent la Congresul învățătorilor moldoveni din 1917 și a organizat un cor al corpului didactic. La 27 martie 1918 corul pe care l-a condus Mihail Berezovschi a prezentat un concert festiv consacrat Actului Unirii Basarabiei cu România. De mare succes s-a bucurat compoziția „Cine va sui în muntele Domnului” (solist M. Berezovschi).

După evenimentele istorice, care au marcat unirea din 1918, devine profesor titular la Conservatorul de Muzică și la Liceul nr. 2 din Chișinău. I-a fost elevă și coristă celebra cântăreață și artistă Maria Cibotari.

La Chișinău a publicat în șase volume creațiile sale muzicale. Notele muzicale ale multor lucrări s-au pierdut în timpul Războiului II Mondial, altele se păstrează în fondurile bibliotecilor din Moscova. Toată viața a fost ispitit să picteze. A fost unul dintre cei mai activi membri ai Școlii de Arte Frumoase din Basarabia. Și-a expus lucrările la toate cele 11 saloane de pictură, sculptură, desen, grafică și artă decorativă, din 1921 și până în 1939. De menționat că doar la expoziția din 1923 expune 22 de lucrări (peisaje), printre care: „Dimineața de iarnă”, „Clopotul de seară”, „Pe înserate” ș. a. A fost un pictor apreciat cu Medalia de Aur. Se știe că la Chișinău câțiva colecționari dețin pânze semnate de Mihail Berezovschi.

A fost membru și vicepreședinte al Comitetului Central al Academiei de Muzică din Chișinău, membru fondator al Societății Compozitorilor Români, precum și membru și vicepreședinte al Comitetului Central

al Asociației Muzicale „Cântecul Basarabiei”, vicepreședinte al „Astrei” basarabene.

La 5 noiembrie 1940 Mihail Berezovschi s-a stins din viață la vârsta de 72 de ani. A fost înmormântat foarte trist. Cel care a scris muzică la capitolul „rânduiala prohodului” n-a avut norocul să fie petrecut cu ea. Mihail Berezovschi a fost înmormântat la Cimitirul Central în rând cu Alexei Mateevici și Alexandru Cristea.

În sectorul Ciocana a municipiului Chișinău activează Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Mihail Berezovschi”.

Referințe

A fost omul jinduit de mai multe tagme: preoțimea îl considera om din lumea lor, muzicienii vedeau în el un veritabil dirijor și compozitor, iar artiștii plastici îl admirau pentru fina îmbinare a culorilor, concurând cu el în vernisaje.

Iurie Colesnic

Cântarea din această catedrală („Soborul” din Chișinău, n. T.P.), reprezintă cununa originalității și a valorii artistice, pentru acest prim altar al Basarabiei. M-a învrednicit Dumnezeu să asist, acum vreo doi ani, la o liturghie în Capela Sixtină din Vatican. Am auzit, prin urmare, celebrul cor din Capela Sixtină. Când am revenit în țară mi-am mărturisit cu însuflețire mie și altora: corul lui Berezovschi este superior.

Gala Galaction

Fiind un cunoscător excelent al muzicii bisericești tradiționale, Berezovschi îmbină cu îndemănare elementele psaltice într-un limbaj propriu.

Elena Nagacevski

„Ce noroc! Ce înălțătoare au răsunat răspunsurile și imnurile Sfintei Liturghii! În adevăr, muzica bisericească de la Catedrala din Chișinău e tot ce poate fi mai sublim... Am auzit în viața mea mai multe coruri bisericești în diferite provincii ale țării noastre și în multe țări străine pe unde am umblat, dar nicăieri n-am avut emoții religioase atât de puternice ca cele produse de magistratul coral al părintelui Mihail Berezovschi...”

T. Brediceanu

Întrucât trecutul artistic capătă o tot mai mare importanță pentru societatea contemporană, este imperios necesar de a reactualiza contribuțiile pe care le-a avut compozitorul basarabean Mihail Berezovschi în istoria artei corale naționale și modul în care a influențat dezvoltarea ulterioară a acestei ramuri a artei muzicale de la noi.

Hristina Barbanoi

Titluri pentru expoziții

Un preot ca un fenomen
Prin muzică spre nemirire
Mihail Berezovschi – figură pitorească în arta moldovenească
Mihail Berezovschi – geniu al muzicii religioase basarabene

(T.P.)

Referințe critice

NAGACEVSCHI, Elena. Mihail Berezovschi – dirijor de cor și compozitor / Elena Nagacevschi. – Ch.: Epigraf, 2002. – 92 p.

BEZVICONI, Gheorghe. Mihail Berezovschi / Gheorghe Bezviconi // Fapte trecute și basarabeni uitați. – Ch., 1992. – P. 110.

BOBÂNĂ, Gheorghe. Berezovschi Mihail // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească: dicț. encicl. / alcăt.: Gheorghe Bobână, Lidia Troianowski. – Ch., 2007. – P. 53-55.

BUZILĂ, Serafim. Berezovschi Mihail // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova: lexicon encicl. (1460-1960) / Serafim Buzilă. – Ch., 1996. – P. 53-55.

COLESNIC, Iurie. Mihail Berezovschi // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. I / Iurie Colesnic. – Ch., 1993. – P. 156-161.

NAGACEVSCHI, Elena. Creația corală sacră la etapa fondării: [Mihail Berezovschi] / Elena Nagacevschi // Arta muzicală din Republica Moldova: istorie și modernitate. – Ch., 2009. – P. 514-516.

PALADE, Gheorghe. Berezovschi Mihail / Gheorghe Palade // Chișinău: encicl. / ed.: Iurie Colesnic. – Ch., 1997. – P. 70.

Dedicatii lirice

ROȘCA, Agnesa. Eterna cruce: în memoria lui Mihail Berezovschi // Roșca, Agnesa. Corabia de dor / Agnesa Roșca. – Ch., 2008. – P. 56.

**26 februarie – 70 de ani
de la nașterea prozatorului
Nicolae Rusu
1948**

Prozatorul și eseistul Nicolae Rusu s-a născut la 26 februarie 1948, în s. Risipeni, Fălești, în familia Emiliei și a lui Petru Rusu. Studiile medii le face la școala din satul natal, cele superioare – la Institutul Politehnic din Chișinău, Facultatea Economie (1966-1970). Îndată după absolvirea facultății este angajat în contabilitatea Institutului Politehnic. După doi ani de serviciu militar se reîntoarce la Chișinău, angajându-se în funcția de economist la o direcție de construcții. În perioada 1983-1985 urmează cursurile Școlii Superioare de Literatură din cadrul Institutului de Literatură „M. Gorki” din Moscova. Un timp activează în cadrul Biroului de propagare a literaturii pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova. Din 1987 este director al Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor.

Începe să scrie în anii de studenție, participă la ședințele Cenaclului „Ritmuri” de pe lângă ziarul studentesc „Inginerul”, publicând aici câteva miniaturi în proză (1969). Debutează în presa republicană în 1971 cu povestirea *Năluca*, publicată în „Femeia Moldovei”. Ulterior publică proză în revistele: „Nistru” și „Moldova”.

În anul 1978, în colecția „Debut”, îi apare prima carte de nuvele *Pânzele babei*. În prefața la acest volum prozatorul Vladimir Beșleagă remarcă detaliul concret, sugestiv, cadrul realist, învăluit în același timp într-un aer romantic, făcând lectura antrenantă. În anii care urmează editează pentru publicul adult, în special pentru tineri, culegerile de povestiri *Havuzul* (1982), *Pălărie pentru bunel* (Moscova, 1986), *Avem de trăit și mâine* (1992), *Treacă alții puntea* (2000), *Marginea lumii* (2001), *Orație de ursitoare* (2004), *Hai la mere!* (2007, proză umoristică), *Geniosfera* (2013), ș.a., romanele *Lia* (1983), *Totul se repetă* (1988), *Șobolaniada* (1998), *Naufragiul* (2005), *Al șaptelea simț* (2013).

Scrie și proză pentru copii și adolescenți adunată în volumele *Alunel* (1980, 2009), *Meri sălbatici* (1987, 2015), *Unde crește ploaia?* (1990),

Fără antract (1996), *Ploaia de aur* (1997), *Să fim privighetori* (2000), *Facă-se „voia noastră”* (2009), *Coadă iepurașului* (2010), *Frați de stele* (carte-surpriză la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, 2011), *Ieșirea din clișeu: eseuri, cronici și impresii de lectură* (2012) ș.a.

Unele din povestirile sale sunt traduse în rusă, ucraineană, georgiană, mongolă, letonă, cazăhă, engleză și alte limbi.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1980) și membru al Uniunii Scriitorilor din România (1996).

În anul 1986 i se acordă Premiul pentru tineret „N. Ostrovski” al Uniunii Scriitorilor din fosta URSS pentru cartea *Pălărie pentru bunel*, iar în 1993 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru *Avem de trăit și mâine* și locul I în Topul cărților organizat în cadrul Salonului Național de Carte. În 1994 obține Premiul special al Fundației Soros-Moldova, în 2000 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru culegerea de povestiri *Treacă alții puntea*. Laureat al săptămânalului „Literatura și arta”, anul 2004, „pentru proza văzută ca un dialog cu sine însuși”. În anul 2009, la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, obține Premiul „Simpatia copiilor” pentru cartea *Alunel*, în 2010 intră în posesia Premiului „Cartea anului”, oferit de Ministerul Culturii pentru cartea *Coadă iepurașului*, iar în 2016 i se acordă Premiul Secției Naționale IBBY pentru cartea *Meri sălbatici*.

Referințe

Oricât de talentat ar fi un scriitor, acesta trebuie să se apropie de dramaturgia pentru copii cu multă prudență.

Nicolae Rusu

Limbajul artistic, încărcătura emotivă, tensiunea etico-morală, umorul fin, precum și alte calități ale povestirilor lui Nicolae Rusu, aduc contribuția la modelarea sufletelor celor mici, la plăsmuirea în inimile lor a bunătății, omeniei, dragostei de neam și față de toți frații de Soare, de Apă și de Pământ.

Angela Vizitiu

... Mi se pare un autor cu o voce distinctă în contextul prozei românești. Dincolo de buna stăpânire a unor procedee și tehnici narative, dar câștigat de acum de noile generații de prozatori, el aduce dinpre proza tradițională o sclipire de senin și o privire înțelegătoare, caldă asupra omului de rând, prins în mreje felurite...

Ioan Lăcustă

Stăpân pe o frumoasă limbă literară românească, eliberată de capcanele pitorescului lexical zonal, Nicolae Rusu se dovedește înainte de toate a fi un redevabil povestitor, capacitatea de evocare a unei întregi lumi într-un discurs epic de o economie bine măsurată, așezându-l în linia tradiției celor mai buni prozatori români de după război, particularitatea scrisului său fiind tocmai o anume încărcătură satirică, dublată de ironie, ce dau epicului culoare aparte...

Constantin Cubleșan

Nicolae Rusu este unul din cei mai talentați prozatori basarabeni aflați în plină ascensiune creatoare... Cucerește prin sobrietatea stilului, pe care o remarcăm altădată cu o irezistibilă plăcere de a povesti. Deși formula narativă este simplă, materia degajă modernitate...

Nicolae Rusu este un prozator extrem de viu, cu un stil alert și captivant tocmai fiindcă nu e prizonierul unui sentimentalism al locurilor, nici al unor artificii tehnice care se substituie vechii calofilii sub masca procedeelelor postmoderniste... Personajele se mișcă natural, fiind opera propriilor slăbiciuni omenești, dar și a unui fundal istoric de o viclenie îndelung exersată. De la această limită ne putem îngădui să surprindem „scoaterea din ascundere” a adevărului mutilator de adevăr, adevărul unui popor care reușește să-și regăsească propria ființă rămasă la discreția fostului centru imperial. Este drama centrală nu numai a breslei scriitoricești, dar și a Basarabiei însăși.

Theodor Codreanu

Titluri pentru expoziții

Etalonul unui prozator adevărat

Nicolae Rusu – un prozator al tranziției

Scriitorul care trăiește pentru și prin literatură
Nicolae Rusu – maestru al dialogului

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AL ȘAPTELEA simț: roman / Nicolae Rusu; cop.: Sergiu Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2013. – 220 p.

ALUNEL: basm modern / Nicolae Rusu; pict.: Elena Șigapova. – Ch.: Silvius Libris, 2009. – 56 p.

AVEM de trăit și mâine: povestiri / Nicolae Rusu; prez. graf.: Simion Zamșa. – Ch.: Hyperion, 1992. – 286 p.

COADA iepurașului / Nicolae Rusu; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2010. – 32 p.: il.

FACĂ-SE voia noastră!: piese, scenete, dialoguri / Nicolae Rusu; il.: I. Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 108 p.: il.

FĂRĂ antract / Nicolae Rusu; prez. graf.: Iulian Filip. – Ch.: Museum, 1996. – 16 p.

FRAȚI de stele / Nicolae Rusu; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 24 p.: il.

HAI la mere: povestiri, schițe, miniaturi / Nicolae Rusu; cop.: V. Sinițki. – Ch.: Prometeu, 2005. – 156 p.

MARGINEA lumii / Nicolae Rusu; cop.: S. Fântânariu. – Timișoara: Augusta, 2001. – 167 p.

MERI sălbatici / Nicolae Rusu; il.: Violeta Diordiev. – Ch.: Prut Internațional, 2015. – 120 p. – (Cartea adolescentului).

ORAȚIE de ursitoare / Nicolae Rusu; cop.: M. Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 103 p.

PLOAIA de aur / Nicolae Rusu; prez. graf.: Ia. Oliinîk. – Ch.: Ruxanda, 1997. – 221 p.

SĂ FIM privighetori / Nicolae Rusu; prez. graf.: Iu. Școbari. – Ch.: Prut Internațional, 2000. – 64 p.

ȘOBOLANIADA / Nicolae Rusu; cop.: V. Zmeev. – Ch.: Litera, 1998. – 200 p.

TREACĂ alții puntea: povestiri / Nicolae Rusu; fotogr.: N. Răileanu; cop.: Șt. Eșanu. – Ch.: Civitas, 2001. – 224 p.

Referințe critice

BILEȚCHI, Nicolae. Rusu Nicolae / Nicolae Bilețchi // Dicționarul general al literaturii române. Vol. P-R / Academia Română. – București, 2006. – P. 722.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu) / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 347.

CIOCANU, Anatol. Rusu Nicolae / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 466-467.

CODREANU, Theodor. Despre destinul cultural: Nicolae Rusu – un prozator al tranziției // Codreanu, Theodor. Basarabia sau drama sfășierii / Theodor Codreanu. – Ch., 2003. – P. 250-256.

NICOLAE Rusu // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 59-64.

NICOLAE Rusu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 328-331.

[**NICOLAE** Rusu: notă biografică] // Rusu, Nicolae. Marginea lumii / Nicolae Rusu. – Timișoara, 2001. – P. 159-160.

[**NICOLAE** Rusu: referințe critice] / Ioan Lăcustă, Gheorghe Mazilu, Ion C. Ciobanu [et al.] // Rusu, Nicolae. Marginea lumii / Nicolae Rusu. – Timișoara, 2001. – P. 161-167.

SASU, Aurel. Rusu Nicolae // Sasu, Aurel. Dicționar biografic al literaturii române. Vol. 2 / Aurel Sasu. – Pitești, 2006. – P. 508.

ȘVEȚ, Natalia-Maria. Nicolae Rusu / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 82-83.

Dedicații lirice

GORGOS, Tudor. Destin: scriitorului Nicolae Rusu // Gorgos, Tudor. La pragul destinului / Tudor Gorgos. – Ch., 2010. – P. 78.

**7 mai – 60 de ani
de la nașterea poetului
Petre Popa
1958**

Cunoscutul poet, actor și animator cultural Petre Popa s-a născut în s. Tătărauca Veche, Soroca. După absolvirea școlii, a făcut studii la Școala de vinificare din Stăuceni (1978). A absolvit Institutul de Arte din Moldova (1991). Și-a făcut masteratul la Academia de Administrație Publică (1986-2009). Este un talentat animator cultural în orașul și raionul Soroca.

În perioada 1986-1988 a fost director al Casei de Cultură din Stoicani; regizor la Direcția raională cultură (1991-1996); director adjunct al Colegiului agricol din Soroca (1996-1999); șeful Direcției raionale cultură (1999-2007). În prezent este director și conducător artistic al Teatrului „Veniamin Apostol” din Soroca.

Debutează ca poet în 1991 la ziarul „Moldova Suverană”. Colaborează la publicațiile: „Observatorul de Nord” și „Realitatea” (Soroca), „Literatura și arta”, „Democrația”, „Opinia” (Buzău), „Graiul Mureșului” (Baia Mare), „Flacăra” (București).

Debutează editorial cu placheta *Rădăcina aripilor* (1993), urmată de *Prințul moștenitor* (1998), *Intuiție* (2000), *AiciUndeva* (2008). În anul 2009 îi apare placheta cu cântece *Dor pribeag și Asimetrii* ș. a. Este alcătuitor, în colaborare cu V. Nazar, al volumului *Cetatea de cuvinte. Scriitori soroceni*, o antologie apărută în anul 2011, fiind menționat la Salonul Internațional de Carte, 2012.

Poetul a scris și cărți pentru copii. În 1999 apare de sub tipar cartea *Puiul ursului de circ*. Au mai urmat: *Ritmuri și anotimpuri* (2007), *Poezii și cântece pentru copii*, Buzău, 2007, *Bunica bunicului: Proză și poezii pentru copii* (2011), *Mirarea mai trăiește* (2012), *Almanahul De la Nistru pân-la Tisa...* (2012), *Vraja păsărilor* (2013), *FACCEVA* (2013), *Cetatea picilor* (2014), *Scara Timpului* (2015), *Văd lumea care mă vede, Câine bun sau adevărul din poveste* (2016), *Atracții sorocene* (2017).

Activitatea de animator (al evenimentelor literare și culturale din țară și din România), de actor și de poet a fost apreciată de multe ori, inclusiv de critica literară. Este laureat al Festivalului Național de Poezie

din Sighetu Marmației (1990). Petre Popa a fost distins, printr-un decret prezidențial, cu cea mai înaltă decorație de stat a României – Ordinul Steaua României în grad de ofițer (2000). La Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XXI-a Chișinău 2017, i se oferă Premiul Secției Naționale IBBY pentru cartea *Câine bun sau adevărul din poveste* (Editura „Uniprint”, Soroca, 2016).

Petre Popa este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Filialei din Moldova a Uniunii Scriitorilor din România.

Referințe

Cartea este o provocare la cunoaștere, la meditație și are un caracter interactiv. Curiozitatea, trăirea sentimentului de coparticipare la fenomenele din jur, fie de ordin natural ori social, sunt lucruri care ne urmăresc pe parcursul întregii vieți, dar nerăbdarea de a culege roadele imediate ale activității sunt mai pronunțate în copilărie.

Petre Popa

Și pentru copii Petre Popa este o revelație. Demult n-am văzut un autor care să știe să se apropie atât de firesc de sufletul copilului... vede lumea aparte, cu ochii copilului, știe să aducă surprize de voie bună.

Spiridon Vangheli

Petre Popa este înainte de toate un poet pururi neastâmpărat, cântător de expresii inedite ale simțirilor și trăirilor sale, concurând sănătos cu aripa revoluționară a poeziei noastre de ultimă oră.

Ion Ciocanu

Stăpânit de mirarea poetică, cea născătoare de vise și revelații, el declară: „Atâtea lucruri sunt făcute, / Dar eu pe toate le desfac”, vizând prin această nestăpănită curiozitate a demonului poetic de a căuta și revela frumosul, inefabilul. Or, acest poet „subțire și delicat” (la propriu și la figurat) nu conținește – nici chiar în miezul acestui timp marcat de atâtea deformări și sechele morale și scuturat de frisoane apocaliptice – să caute sublimul existenței, să invoce credința în puterea divină și în iubirea ei haristică, ori să evoce, descătușat și chiar patetic, virtutea strămoșească, figurile emblematice ale istoriei.

Arcadie Suceveanu

Contopit până la sinceritate cu ideea de vis și de paradis al cuvântului, personajul liric al lui Petre Popa se manifestă... într-un mod propriu, văzut din sine, din fiorul interior real și ireal, dintre ritmuri și avânturi întotdeauna izvorând din sfântul neștiut, dacă nu din fluidul fierbinte venind din necuvinte.

Tudor Palladi

Petre Popa este poetul tuturor stărilor de conștiință, care transformă mirarea intelectuală în mirare existențială. Poetul este înzestrat cu puterea de a vedea rațiunile din cuvintele dezmarginite de judecata rostirii descoperind Lumina și în cele mai întunecoase trăiri. Scrisul poetului Petre Popa are proprietatea vederii cu sufletul a esențelor. În poezia lui metafora își depășește funcția de mijloc artistic de exprimare și devine un mijloc de luminare. Cititorul este provocat continuu la o reflecție activă, la o descoperire a sensului ei ființial și abia mai apoi și literar. În mod obișnuit, oamenii care citesc poezie sau o ascultă recitată simt nevoia să exclare: Ce frumos! Ce profund! Ce inspirat! Sau aplaudă... Un astfel de poet nu putea să răsară decât în pământul basarabean, unde foamea de cuvinte rostite în limba română se ostioiește în pâinea sufletului bun...

Maria Gabor

Titluri pentru expoziții

Poetul cu surprize de voie bună
Animator cu fior interior
Poetul expresiei elegante
Poet și actor cu aripi revoluționare

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

A FACE rost de rost: (epigrame, fabule, parabole, fraze, parafraze) / Petre Popa. – Soroca: Uniprint, 2016. – 144 p.

AICIUndeva / Petre Popa; pref.: Tudor Palladi. – Ch.: Pontos, 2008. – 144 p.

BUNICA bunicului: proză și poezii pentru copii / Petre Popa. – Ch.: Grafema Libris, 2011. – 32 p.

CÂINE bun sau adevărul din poveste / Petre Popa; fotogr.. Lilian Oleinic. – Soroca: Uniprint, 2016. – 16 p.: fotogr.

CETATEA picilor: [versuri] / Petre Popa. – Ch.: [s.n.], 2014. – 25 p.

FACCEVA: (poezii, cântece, ghicitori pentru copii) / Petre Popa; des.: Mihai Hlihor. – Ch.: Lexon-Prim, 2013. – 84 p.: il.

MIRAREA mai trăiește / Petre Popa; des.: Anatol Adam. – Ch.: Notograf Prim, 2012. – 96 p.: il.

NUMAI de bine: publicistică / Petre Popa. – Ch.: Grafema Libris, 2011. – 227 p.

NUMAI de bine: publicistică: [Vol. II] / Petre Popa; prez. graf.: Anatol Adam. – Soroca: Uniprint, 2013. – 196 p.

PUIUL ursului de circ: versuri / Petre Popa; des.: Ștefan Eșanu. – Ch.: Civitas, 1999. – 30 p.: il.

RĂDĂCINILE aripilor: versuri / Petre Popa. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1993. – 72 p.

RITMURI și anotimpuri: poezii și cântece pentru copii / Petre Popa. – Buzău: Alpha, 2007. – 52 p.

VĂD lumea care mă vede / Petre Popa. – Soroca: Uniprint, 2016. – 20 p.

VRAJA păsărilor / Petre Popa. – Ch.: Lexon-Prim, 2013. – 16 p.

Referințe critice

NAZAR, Valeriu. Popa Petre / Valeriu Nazar // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 422-423.

PALLADI, Tudor. Salvarea privighetorii din poet e cântecul / Tudor Palladi // Popa, Petre. AiciUndeva: versuri / Petre Popa. – Ch., 2008. – P. 5-7.

PETRE Popa // De la Nistru până la Tisa: Zilele Mihai Eminescu, Botoșani – Bălți – Soroca, 2012: almanah literar. – Ch., 2012. – P. 84.

SĂRĂȚILĂ, Vlad. Căutați rostul / Vlad Sărătilă // Popa, Petre. A face rost de rost / Petre Popa. – Soroca, 2016. – P. 3-4.

ȘVEȚ, Natalia-Maria. Petre Popa / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 140-141.

POSTOLACHE, Gheorghe. Zburătoare cu noroc / Gheorghe Postolache // „a”MIC”. – 2014. – Nr. 7-8. – P. 12.

CIOCANU, Ion. Un fenomen literar contemporan: Petre Popa și parfumul din cuvânt / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2013. – 5 dec. – P. 4.

Dedicații lirice

PENDEFUNDA, Liviu. Semn divin: lui Petre Popa / Liviu Pendefunda // De la Nistru pân' la Tisa: Zilele Mihai Eminescu, Botoșani – Bălți – Soroca, 2012: almanah literar. – Ch., 2012. – P. 51.

20 mai – 100 de ani de la nașterea scriitorului George Meniuc (1918 – 1987)

Poetul, prozatorul, eseistul, traducătorul George Meniuc s-a născut pe data de 20 mai anul 1918 la Chișinău. Absolveste în anul 1937 Liceul „Mihai Eminescu” din Chișinău. În toamna aceluiași an pleacă la București, înscriindu-se la Universitate, Facultatea de Litere și Filozofie, unde îi are ca profesori pe T. Vianu, P. P. Nedeleescu, C. Rădulescu-Motru, Mircea Florian ș.a. Evenimentele care au loc în vara lui 1940 fac imposibilă revenirea lui la București pentru a-și termina studiile. Se angajează lucrător literar la postul de radio moldovenesc, fiind responsabil de emisiunile literare, ulterior este redactor-șef la Comitetul de radio din Chișinău (1944), colaborator științific superior la Institutul de istorie, limbă și literatură, unde s-a ocupat de studierea și valorificarea folclorului (1945-1947), șef de secție la ziarul „Țăranul sovietic” (1947), secretar responsabil la revista „Octombrie” (1951-1957), redactor-șef al revistei „Nistru” (1957-1959), vicepreședinte al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1962-1964).

În 1934 și-a făcut debutul literar cu poezia *La țară*, apărută în paginile revistei literar-științifice a Societății „Mihai Eminescu” din Chișinău. Debutul editorial s-a produs în 1939 cu cartea de versuri *Interior cosmic*. Dintre volumele de poezie, apărute în perioada postbelică, mai sem-

nificative sunt: *Versuri alese* (1959), *Vremea Lerului* (1968), *Scrieri în 2 volume* (1969), *Florile dalbe* (1979), *Toamna lui Orfeu* (1982), *Preludiul bucuriei* (1988, postum). S-a impus și ca un eseist de marcă, cărțile sale *Imaginea în artă* (1940), *Iarba fiarelor* (1959), *Cadran solar* (1966), *Caloian* (1966), *Coloana de tandrețe* (1978) ș.a. denotând aria vastă a preocupărilor estetice și filozofice ale autorului. Nuvelele și povestirile sale sunt adunate în volumele *Nuvele* (1961), *Ultimul vagon* (1965), *Disc* (1968), *Delfinul* (1969), *Răvașul ploilor* (1986).

Într-o formulă originală sunt scrise cărțile pentru copii: *Povești* (1955), *La balul coțofenei* (1956), *Rața și rățuștele* (1959), *Povestea vulpii* (1963), *Prichindel* (1969) ș.a.

Traduce din literatura clasică rusă (F. Dostoevski, N. Gogol, A. Tolstoi, K. Simonov ș.a.). Unele din lucrările sale au fost traduse în limbile franceză, spaniolă, armeană, ucraineană, rusă ș.a.

Premiul de Stat al Moldovei pentru culegerea de povestiri *Delfinul* (1972), Premiul Uniunii Scriitorului din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți pentru traducerea *Cântecului despre oastea lui Igor* (1988).

Scriitor al Poporului (1982). Ordinul „Insigna de Onoare” (1960) și Medalia „Veteran al Muncii” (1978).

S-a stins din viață pe 8 februarie 1987 la Chișinău.

Referințe critice

Rădăcinile creației lui George Meniuc stau înfipite adânc în colinde și balade, în reprezentările populare (adică în arhetipurile mitice), iar vârfurile ei le găsim de acum înălțate semeț în aerul distins al culturii universale...

... George Meniuc... este dovada elocventă a unei dedublări caracteristice intelectualului basarabean: începe sub semnul unui simbolism întârziat..., continuă printr-o adaptare anevoioasă la canoanele realist-socialiste și sfârșește prin *întoarcerea* la uneltele sale...

Poezia [este] intelectualistă, hrănită din asociații mitico-folclorice și din impresii culturale... Proza sa este simbolico-lirică, eseistică, bine construită, abordând în special tema artei (creației) și războiului, a

morții, dragostei și vieții. Dramaturgia lui George Meniuc are la bază motive culturale specifice întregii sale opere: artistul și *anturajul cotidian*, *inspirația*, *căutările creatoare*, „anormalitatea” geniului... *Eseismul său, depistabil și în poezie, și în proză, este dovada fundamentală a formației intelectuale a scriitorului basarabean*, înstrăinat, inadapdat, frământat de întrebări înfrigurate și întreținând – *în ciuda ideologiei oficiale* – cultul artei adevărate și al artistului adevărat mereu în căutare, mereu inconformist.

Mihai Cimpoi

Spirit romantic, dublat de luciditate, un visător și un căutător de esențe, receptiv la miracolele existenței, Meniuc a trăit nostalgia idealității și a transcris-o în poezie și eseuri, și-a modulat versurile cu rigoare și forță, fiind un inteligent cunoscător de poezie, cultivat cu lecturi substanțiale, capabil de a vedea frumos, de a simți delicat, de a capta interesul.

* * *

Creația pentru copii a lui Meniuc se caracterizează prin aceleași impulsuri umaniste, prin același mesaj etic, afirmând binele și frumosul, adevărul și echitatea. Hrănite din substanța basmului popular... „autohtonizate” în ceea ce definește mediul, atmosfera și personajele, acomodată totodată cerințelor specifice ale literaturii pentru copii, lucrările acestea se diferențiază în contextul general al literaturii noastre pentru cei mici ca structură și tipologie, dar și ca manieră narativă. Povestea eroică, legendele-basme, poemul alegoric cu subiect fantastic, povestirea despre animale, snoava sunt speciile abordate mai frecvent de scriitor.

Eliza Botezatu

Poeții tineri din toate generațiile de după el l-au considerat drept un simbol al poeziei moderne în acest spațiu, un poet care a cunoscut Ithaca românească și care a impus la noi o formulă lirică mult deosebită de celelalte, un limbaj cult, intelectual, filozofic... Avangarda noastră literară – atât cât a existat și există – numai pe el, pe George Meniuc, îl poate avea în capul listei...

Arcadie Suceveanu

Având multiple puncte de interferență cu folclorul, poezia lui George Meniuc nu se limitează la tipare și înveliș exterior, ci caută să se pătrundă adânc de spiritul creației populare, de focul ei sacru.

Mihail Dolgan

Titluri pentru expoziții

M-am ridicat pe scări spre infinit

Cu verbul meu de ciocârlie și vânt

Poetul armoniilor ascunse

George Meniuc – artist al cuvântului

Enigmatica lume a poeziei lui George Meniuc

George Meniuc – un visător și un căutător de esențe

(M.H)

BIBLIOGRAFIE

Opera

DELFINUL / George Meniuc; cop.: S. Coadă; selecț.: E. Mărgineanu. – Ch.: Cadran, 2015. – 184 p.

INTERIOR cosmic: versuri și proză / George Meniuc. – București; Ch.: Litera Internațional, 2004. – 336 p. – (Biblioteca școlarului).

LA BALUL coțofenei / George Meniuc; cop.: A. Ichim. – Ch.: Policadran, 2015. – 32 p.: il.

POVESTEA vulpii / George Meniuc; il.: A. Sveatcenco. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 12 p.: il.

VULPEA isteasă / George Meniuc; il.: V. Rusu. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

Referințe critice

SUCEVEANU, Arcadie. George Meniuc sau întoarcerea în Ithaca: eseuri, memorii, corespondență, poezii inedite / Arcadie Suceveanu, Nicolae Romanenco. – Ch.: Cartier, 1999. – 222 p.

BOBÂNĂ, Gheorghe. Meniuc George // Bobână, Gheorghe. Prezențe basarabene în spiritualitatea românească: dict. encicl. / Gheorghe Bobână, Lidia Troianowski. – Ch.: Civitas, 2007. – P. 210.

BOTEZATU, Eliza. Poezia lui George Meniuc din anii '70-'80. Delimitări și convergențe // Botezatu, Eliza. Critică literară / Eliza Botezatu. – Ch., 2007. – P. 5-12.

BURLACU, Alexandru. George Meniuc // Burlacu, Alexandru. Literatura română din Basarabia: anii '20-'30 / Alexandru Burlacu. – Ch.: Tehnica-Info, 2002. – P. 105-107.

CIMPOI, Mihai. Generația pierdută și întoarcerea la unelte: George Meniuc // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu) / Mihai Cimpoi. – București; Ch., 2003. – P. 249-251.

CIOCANU, Ion. George Meniuc sau întoarcerea la Ithaca // Ciocanu, Ion. Literatura română: studii și materiale pentru învățământul preuniversitar / Ion Ciocanu. – Ch., 2003. – P. 365-376.

CIOCANU, Ion. George Meniuc și Ithaca sa literară // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi / Ion Ciocanu. – Ch.: Litera Internațional, 2004. – P. 21-30.

DOLGAN, Mihail. Meniuc George / Mihail Dolgan // Dicționarul general al literaturii române. Vol. L-O / Academia Română. – București, 2005. – P. 314-315.

GEORGE Meniuc // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârciog. – București; Ch.: Litera Internațional, 2005. – P. 475-494.

GEORGE Meniuc // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 278-285.

MENIUC George // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 339-343.

GEORGE Meniuc: date biografice // Meniuc, George. Delfinul: povestiri / George Meniuc. – Ch., 2008. – P. 196-197. – (Colecție pentru elevi, studenți).

NAZAR, Valeriu. Meniuc George / Valeriu Nazar // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 362-364.

ROMANCIUC, Vasile. George Meniuc. „Eram copii odinioară...” // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia / selecț.: Vasile Romanciuc. – Târgoviște; Ch., 2010. – P. 16-17.

SAVOSTIN, Nikolai. Sila skrytoj garmonii // Savostin, Nikolai. Čest'

poetov: kniga o pisatel'stve i pisatelâh / Nikolai Savostin. – Ch., 2006. – P. 259-261.

SUCEVEANU, Arcadie. George Meniuc: tabel cronologic / Arcadie Suceveanu // Meniuc, George. Interior cosmic: poezii, proză, eseuri / George Meniuc. – Ch., 1997. – P. 4-18. – (Biblioteca școlarăului).

ȘPAC, Ion. George Meniuc – eseistul // Șpac, Ion. Pagini de istorie a presei periodice basarabene / Ion Șpac. – Ch., 2010. – P. 195-198.

TECUCI, Alexandru. „Toamna lui Orfeu” de George Meniuc: (commentariu literar) // Tecuci, Alexandru. Zbucium de creație și cercetare / Alexandru Tecuci. – Cahul, 2011. – P. 265-267.

Dedicații lirice

GARAZ, Mihail. Toamna poetului: lui George Meniuc // Garaz, Mihail. Opere complete: în 6 vol. Vol. 2: versuri / Mihail Garaz. – Ch., 2010. – P. 19-20.

14 iunie/21 iulie – 100 de ani de la nașterea scriitorului Vasile Alecsandri (1818/1921-1890)

Poetul, prozatorul și dramaturgul Vasile Alecsandri s-a născut la 14 iunie (21 iulie) 1818/1821, la Bacău. Provine dintr-o familie boierească, fiu al medelnicerului Vasile Alecsandri și al Elenei, născută Cozoni. Părinții sunt oameni cu stare și-i vor asigura o creștere aleasă. Primele lecții le ia de la un dascăl grec, între anii 1826-1827, apoi în casa părintească învață cu călugărul maramureșean Gherman Vida, profesor la Seminarul de la Socola. Din 1828-1834 își continuă studiile la pensionul francez al lui Victor Cuènim, unde îl are coleg pe Mihail Kogălniceanu. Își ia bacalaureatul în litere, 1835. Încearcă, pe rând, Facultatea de Medicină, Facultatea de Drept, Școala de drumuri și poduri. Susține examenul de științe, dar cade și renunță la studii universitare. Din acești ani avem primele încercări literare – poezii în limba franceză.

După întoarcerea în țară ocupă funcții însemnate în sfera culturii și a politicii. A activat ca șeful mesei pensiilor și despăgubirilor banilor scutelnicești, în Departamentul Finanțelor (1839). În 1840 împreună

cu Costache Negruzzi și Mihail Kogălniceanu fondează revista „Dacia literară” și, printr-un contract semnat cu Guvernul pentru patru ani, ia conducerea teatrelor francez și român reunite la Iași (1842); ocupă postul de șef al Arhivei Statului la Iași, 1850. În 1867 este numit membru al Societății literare române pentru cultura limbii, care în 1879 avea să devină Academia Română, iar în 1882 este ales președinte al Secției literare a Academiei; este numit vicepreședinte al Senatului (1884); ministru plenipotențiar al României la Paris (1885), post pe care îl deține până la moarte. A fost unul dintre fruntașii mișcării revoluționare din Moldova, redactând împreună cu Mihail Kogălniceanu *Dorințele patriei naționale din Moldova*, principalul manifest al revoluționarilor moldoveni.

Debutul literar și-l face în revista „Dacia literară” cu nuvela *Buchetiera de la Florența*.

Vasile Alecsandri a scris volume de teatru. Comedii: *Chirița în Iași sau două fete ș-o neneacă* (1850), *Chirița în provincie* (1855), *Chirița în voiajiu* (1865); volume de poezie: *Poezii populare. Balade* (1852), *Doine și lăcrămioare* (1853), *Pasteluri* (1868); proze: *Istoria unui galben, Un salon din Iași, Românii și poezia lor, Vasile Porojan, Despot Vodă* (1880) ș.a.

Prin traducerea în limbile franceză, germană, engleză ale poeziilor populare sau ale unora din poeziile originale, Vasile Alecsandri se numără și printre primii noștri scriitori moderni a căror operă a devenit accesibilă străinătății.

Poeziile au fost structurate în câteva cicluri. Primele sunt cele inspirate din poezia populară – *Doinele*. Al doilea grup – *Lăcrămioare, Suvenire* (1853), *Mărgăritarele* (1863).

Deceniul al șaptelea al secolului al XIX-lea reprezintă un moment de cotitură în viața lui Vasile Alecsandri. *Pastelurile, Legendele și Ostașii noștri* largesc și aprofundează inspirația folclorică, ce va rămâne una din constantele creației sale.

Vasile Alecsandri este primul scriitor român premiat în străinătate. Acest mare succes era consemnat în anul 1878, la un concurs de poezie desfășurat în orașul francez Montpellier, poezia sa *Cântecul gintei latine* era declarată cea mai frumoasă creație, autorul primind o cupă. Juriul, în frunte cu poetul francez Mistral, acordă scriitorului român locul

întâi, iar în 1881 – i se decernează Marele Premiu „Năsturel-Herăscu” al Academiei Române pentru drama *Despot-Vodă* și pentru poeziile din ultimul volum de *Opere complete*.

Poet grațios, discret, vibrând în fața frumuseții, atent la armonia ansamblului și fin cizelator de imagini surprinse fugitiv în evanescența anotimpurilor, sensibil la farmecul naturii genuine, dar și la sugestiile rafinate ale unui obiect de artă.

Se stinge din viață pe 22 august 1890 la Mircești. Este înmormântat în curtea casei sale. Casa este dăruită în 1914 Academiei de către soția poetului și devine muzeu. În 1928, deasupra mormântului a fost ridicat un mausoleu din inițiativa Academiei.

Referințe

În Alecsandri vibrează toată inima, toată mișcarea compatrioților săi, câtă s-a putut întrupa într-o formă poetică în starea relativă a poporului nostru de astăzi. Farmecul limbii române în poezia populară, el ni l-a deschis; iubirea omenească și dorul de patrie în limitele celor mulți dintre noi, el le-a întrupat; frumusețea proprie a pământului nostru natal și a aerului nostru, el a deschis-o.

Titu Maiorescu

Vasile Alecsandri a editat și înfrumusețat poezia populară. A introdus genuri noi în literatură și a cultivat toate genurile literare și aproape toate speciile acestor genuri, de la fabulă până la roman (...). La orice răspântie a istoriei și culturii române din o bună parte a veacului trecut, îl găsești pe Alecsandri.

Garabet Ibrăileanu

Alecsandri nu este numai un deschizător de drumuri, ci primul nostru scriitor complet, cu operă demnă de a fi menținută real și nu doar ipotetic, în toate cele trei compartimente al ei: poezie, teatru și proză.

I. Negoțescu

Titluri pentru expoziții

Vasile Alecsandri – poet al Universului sensibil
Tradiții și modernitate în creația lui Vasile Alecsandri
Și-acel rege-al poeziei...
O vizită pe uluța conului Vasile Alecsandri

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

BUCHETIERA din Florența / Vasile Alecsandri; pref.: Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2013. – 189 p.

CÂNTECELE Gintei Latine / Vasile Alecsandri. – Iași: Feed Back, 2015. – 40 p.

CHIRIȚA în Iași sau Două fete ș-o neneacă / Vasile Alecsandri; il.: E. Childescu; cop.: I. Cârmu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2001. – 272 p. – (Biblioteca școlarului).

CHIRIȚA în provincie: comedii și cântecele comice / Vasile Alecsandri. – București: Corint, 2002. – 123 p. – (Clasici români).

CHIRIȚELE / Vasile Alecsandri. – Constanța: Steaua Nordului, 2008. – 192 p. – (Clasicii literaturii române).

COMEDII / Vasile Alecsandri; pref.: M. Ghițulescu. – București: Minerva, 2003. – 288 p. – (Biblioteca pentru toți).

CONCERTUL în luncă: pasteluri / Vasile Alecsandri; il.: Elena Karacentașeva, Simion Zamșa. – București: Litera, 2014. – 32 p.: il. – (Poezia naturii).

DESPOT-VODĂ; Sânziana și Pepelea / Vasile Alecsandri; cop.: I. Cârmu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2003. – 270 p. – (Biblioteca școlarului).

DOINA; Pasteluri / Vasile Alecsandri; cop.: D. Ianiuc. – Ch.: Silvius Libris, 2008. – 104 p. – (Lectură din programul școlar).

DRAMATURGIE / Vasile Alecsandri; cuv. înalte: H. Corbu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 273 p.

DRIDRI: proză / Vasile Alecsandri. – București: Erc Press, 2010. – 300 p. – (Cartea de acasă).

INTEGRALA operei dramatice / Vasile Alecsandri; antologie: Daniel Corbu; pref.: Constantin Ciopraga. – Iași: Princeps Multimedia, 2013. – 784 p. – (Colecția Ediții critice).

ÎNȘIRĂ-TE, mărgărite / Vasile Alecsandri; il.: E. Childescu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2004. – 430 p. – (Biblioteca școlarului).

LEGENDE și pasteluri / Vasile Alecsandri; București: Corint, 2007. – 160 p. – (Bibliografie școlară: Clasici români).

LUNCA din Mircești / Vasile Alecsandri; il.: Elena Karacentseva, Simion Zamșa. – București: Litera mică, 2014. – 32 p.: il. – (Scriitori români ilustrați) (Lecturi școlare).

OSTAȘII noștri / Vasile Alecsandri; cop.: A. Cete. – Cluj-Napoca: Dacia, 2008. – 488 p. – (Didactica: Biblioteca elevului).

PASTELURI; Legende / Vasile Alecsandri; Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 88 p.

PASTELURI și poezii populare ale românilor / Vasile Alecsandri; pref.: Bianca Burța-Cernat. – București: Jurnalul Național; ART, 2011. – 252 p. – (Biblioteca pentru toți).

POEZII / Vasile Alecsandri; pref.: Diana Vrabie; selecț.: Vasile Romanciuc; cop.: Vladimir Kravcenko. – Ch.: Prut, 2015. – 384 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

SERILE la Mircești / Vasile Alecsandri. – București: Simplu, 2008. – 132 p.

Referințe critice

VASILE Alecsandri: bibliogr. / Bibl. Naț. a Republicii Moldova; alcăt.: Maria Coval. – Ch.: [s.n.], 2002. – 160 p. – (Moldavica: Clasicii noștri).

CORBU, Haralambie. Vasile Alecsandri și teatrul / Haralambie Corbu. – Ch.: [s.n.], 2010. – 263 p.

GHICA, Ion. Scrisori către Vasile Alecsandri / Ion Ghica. – București; Ch.: Litera Internațional, 2002. – 264 p. – (Biblioteca școlarului).

MITRACHE, Gheorghe. Vasile Alecsandri comentat / Gheorghe Mitrache. – București: Recif, 1995. – 160 p.

NICOLESCU, G.C. Viața lui Vasile Alecsandri / G.C. Nicolescu. – Ch.: Hyperion, 1990. – 605 p.

TEXTE literare comentate: Vasile Alecsandri / coment., aprec., ref., glosar: Anca Simireanu. – Iași: Vasiliana '98, 2008. – 260 p. – (Sinteze școlare).

VULCĂNESCU, Elena. București – Paris via Mircești / Elena Vulcănescu. – Iași: Ed. Fundației Culturale Poezia, 2007. – 383 p.

ALECSANDRI Vasile // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 8-30.

ALECSANDRI Vasile // Enciclopedia universală Britannica. Vol. I. – București, 2010. – P. 102-103.

VASILE Alecsandri // Scriitori români notorii: viața, activitatea, opera / alcăt.: Angela Lungu, Cristina Bujor. – Ch., 2006. – P. 4-7.

ANTONESCU, Georgeta. Alecsandri Vasile / Georgeta Antonescu // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. A-L / Aurel Sasu. – Pitești, 2006. – P. 21-23.

BOTEZATU, Eliza. „Și-acel rege-al poeziei...” / Eliza Botezatu // Alecsandri, Vasile. Pagini alese / Vasile Alecsandri. – Ch., 2002. – P. 3-39.

BOȚU, Pavel. Deschizător de drumuri și comori // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună / Pavel Boțu. – Ch., 2006. – P. 155-159.

CĂLINESCU, George. Vasile Alecsandri / George Călinescu // Alecsandri, Vasile. Opera poetică / Vasile Alecsandri. – Iași, 2013. – P. 407-436. – (Colecția Ediții critice).

CIMPOI, Mihai. Vasile Alecsandri // Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: medalioane literare / Mihai Cimpoi. – Ch., 2011. – P. 7-13.

CIOCANU, Ion. Vasile Alecsandri, cel mai mare scriitor român de până la Mihai Eminescu // Ciocanu, Ion. Literatura română: Studii și materiale pentru învățământul preuniversitar / Ion Ciocanu. – Ch., 2003. – P. 74-93.

CIOPRAGA, Constantin. Teatrul lui Vasile Alecsandri / Constantin Ciopraga // Alecsandri, Vasile. Integrala operei dramatice / Vasile Alecsandri. – Iași, 2013. – P. 5-14. – (Colecția Ediții critice).

CORNEA, Paul. Pastelurile lui Alecsandri / Paul Cornea // Alecsandri, Vasile. Opera poetică / Vasile Alecsandri. – Iași, 2013. – P. 454-462. – (Colecția Ediții critice).

FAIFER, Florin. Alecsandri Vasile / Florin Faifer // Dicționarul general al literaturii române. Vol. A-B / Academia Română. – București, 2004. – P. 78-88.

MACOVEI, Antoaneta. Alecsandri sau deschiderea spre universalitate a literaturii române / Antoaneta Macovei // Alecsandri, Vasile. Opera poetică / Vasile Alecsandri. – Iași, 2013. – P. 436-445. – (Colecția Ediții critice).

MANOLESCU, Nicolae. Romantismul. 1840-1889: Vasile Alecsandri // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură / Nicolae Manolescu. – Pitești, 2008. – P. 220-248.

POPESCU, Marieta. Alecsandri Vasile / Marieta Popescu // Dicționar antologic de poeți și dramaturgi. – București, 2003. – P. 19-29.

SIMIONESCU, Ioan. Îndrumătorii: Vasile Alecsandri // Simionescu, Ioan. Oameni aleși. Vol. II: Românii / Ioan Simionescu. – Ch., 2004. – P. 121-126.

STĂNESCU, Nichita. Cuvânt despre cel născut din cântecul țării / Nichita Stănescu // Alecsandri, Vasile. Opera poetică / Vasile Alecsandri. – Iași, 2013. – P. 495-496. – (Colecția Ediții critice).

TECUCI, Alexandru. „Deșteptarea României” de Vasile Alecsandri: (comentariu literar) // Tecuci, Alexandru. Zbucium de creație și cercetare / Alexandru Tecuci. – Cahul, 2011. – P. 82-84.

VRABIE, Diana. Vasile Alecsandri: vocația pelegrinului romantic / Diana Vrabie // Alecsandri, Vasile. Poezii / Vasile Alecsandri. – Ch., 2015. – P. 5-20.; Vrabie, Diana. Lecturi în oglindă: eseuri, critică literară / Diana Vrabie. – Ch., 2016. – P. 107-126.

Dedicații lirice

ASACHI, Gheorghe. Poetul: dedicat d-sale d. Vasile Alecsandri / Gheorghe Asachi // Ars poetica / selecț.: Adrian Ciubotaru. – Ch., 2016. – P. 21.

GARAZ, Mihail. Cu Alecsandri... // Garaz, Mihail. Opere complete în 6 vol. Vol. 1: Versuri / Mihail Garaz. – Ch., 2010. – P. 122-123.

ISTRU, Bogdan. Buchetiarele: lui Vasile Alecsandri // Istru, Bogdan. Vocea memoriei: versuri / Bogdan Istru. – Ch.: 2007. – P. 122.

PALII-PĂDURARU, Lucia. Pe urme de poveste: lui Vasile Alecsandri // Palii-Păduraru, Lucia. Două lumi: versuri / Lucia Palii-Păduraru. – Ch., 2010. – P. 19.

ROȘIORU, Nicolae. „Miorița noastră”: lui Vasile Alecsandri, „rege al poeziei...” // Roșioru, Nicolae. Celebra uitare: poezii / Nicolae Roșioru. – Ch., 2013. – P. 54-56.

RUSU, Victor. Alecsandri // Rusu, Victor. Gură de univers: poeme / Victor Rusu. – Ch., 2012. – P. 54.

SCHIȚCO, Boris. Baladă: lui Vasile Alecsandri // Schițco, Boris. Furtuna din piept: versuri / Boris Schițco. – Ch., 2011. – P. 70.

VIERU, Grigore. Doină: lui Vasile Alecsandri // Vieru, Grigore. Liniștea lacrimii: versuri / Grigore Vieru. – Craiova, 2006. – P. 116.

VIERU, Ion. Inima poetului: lui Vasile Alecsandri // Vieru, Ion. 101 poeme / Ion Vieru. – Ch., 2011. – P. 14.

**6 iulie – 65 de ani
de la nașterea artistei
de muzică ușoară
Anastasia Lazariuc
1953**

Celebra artistă de muzică ușoară Anastasia Lazariuc s-a născut la 6 iulie, 1953, în s. Băcioi, municipiul Chișinău, într-o familie de oameni simpli: *„Am fost mezina dintr-o familie numeroasă. Mama aparținea locului, era basarabeancă de generații. Tata a venit acolo pe vremea când Basarabia era a României. A venit din Ardeal, din Oradea Mare. I se spunea „ungurul”, fiindcă știa să vorbească și ungurește, deși avea un accent pur românesc. Părinții mei s-au iubit foarte mult, erau unul pentru altul cu trup și suflet.”*

A avut parte de o copilărie austeră, devenită, după moartea tatălui, dramatică: *„Când a murit tăticul meu, eu aveam 14 ani. Mama, care-l iubise foarte mult, a făcut atunci o depresie îngrozitoare. Iar eu, care eram încă un copil, rămăsesem dezorientată, cu sufletul pustiit, fără cel mai puternic bărbat din viața mea. Eram foarte săraci, trăiam din munca câmpului. A trebuit să iau eu o decizie. Am acceptat propunerea direc-*

torului școlii de a lucra, cu jumătate de normă, după ore. Adică să fac curățenie în școală.”

După studiile generale a urmat Școala muzicală „Ștefan Neaga” din Chișinău, Secția dirijat coral, iar mai apoi – Institutul de Arte din Chișinău „Gavriil Musicescu”, Facultatea Regie (1982).

În anul 1972 devine solista formației „Sonor” de la Filarmonica din Cernăuți, Ucraina, cu care efectuează turnee prin Uniunea Sovietică, dar și în spațiul internațional, iar în 1977 devine solista Orchestrei Radiodifuziunii din Chișinău și colaborează cu televiziunile de la Moscova, Sanct-Petersburg, Kiev, Minsk.

Dragostea pentru cântec se remarcă încă din copilărie. Într-un interviu cântăreața se destăinuie: „*Nimeni nu știa că eu sunt îndrăgostită de muzică. Cântam în casă doar când știam că toată lumea e plecată. Am auzit că se face un concurs la Chișinău. Am avut curajul să merg. Nu i-am spus mamei nimic. Aveam emoții enorme. Erau atâtea fete acolo. Eu stăteam undeva la final, mi-era rușine să apar. M-au ascultat. M-au ales. Mi-au zis: da, te luăm, facem câteva spectacole să vedem cum te descurci. Am primit foarte multe lecții*”.

S-a lansat cu piesele lui Ion Aldea-Teodorovici „*Până la lacrimi mi-e dragă viața*”, „*Seară albastră*”, „*Fuga, fuga*”. „*Niciodată n-o să-mi explic de ce această piesă [„Seară albastră”] a devenit cunoscută, pentru că atunci mi s-a părut banală. A doua zi, după difuzare, m-am trezit celebră, toată lumea îmi spunea „stea polară”. Probabil, piesa și-a găsit interpretul*”.

Cântăreața a colaborat cu compozitorii de muzică ușoară, precum Petre Teodorovici, Anatol Chiriac, Nicolae Caragea, Daria Radu, Mihai Constantinescu. A evoluat în duet cu Iurie Sadovnic, Anca Țurcașiu etc.

În anul 1989 artista face cunoștință cu o echipă artistică din România și, astfel, se naște ideea unor turnee comune. Începând cu acest an, cântă și în România, iar în 1990, susține un recital la Festivalul Național de Muzică Ușoară Mamaia.

În anul 1992 artista se stabilește în România unde devine cunoscută pentru duetele cu Mihai Constantinescu. Colaborarea cu el a marcat o perioadă semnificativă în cariera sa din România, ce s-a soldat cu lansarea a peste 30 de piese muzicale, cunoscute și îndrăgite de publicul de

pe ambele maluri ale Prutului: *Mama, Zilele se duc, Iubire fără margini, De-am greșit, Fără tine, Dacă pleci...* ș.a.

Din repertoriul artistei cele mai populare piese sunt *Seară albastră, Bucurați-vă, Până la lacrimi mi-e dragă viața, Destin, Urare, Mama, A trecut un an, Speranța lumii, Maria, Orice femeie e frumoasă*.

Artista a lansat mai multe albume: *Primăvara* (1983), *Cred în dragoste* (1985) *Ochii mei* (1987), *La est și la vest de Prut* (împreună cu Mihai Constantinescu) (1991), *Adio tristețe* (împreună cu Mihai Constantinescu) (1993), *Maria* (împreună cu Mihai Constantinescu) (1994), *Anastasia* (disc single) (1995), *Cine poate ști* (1997), *Cu tine* (2000), *Destin* (2003), *Sinceritate* (2007), *Dor de mama* (2010), *Nostalgie* (2011).

În anul 2014 au fost lansate două albume *The best of* cu 40 cele mai bune piese, CD-urile fiind încadrate într-o carte ce conține date biografice, fragmente din interviuri, declarații ale colegilor de breaslă și poze din arhiva personală.

Din filmografie fac parte *Cântă Anastasia Lazariuc* (Telefilm-Chișinău, 1980), *Do novyh vstreč* (Moldova-Film, 1980) ș.a.

Pe parcursul carierei sale a avut turnee în SUA, Canada, Laos, Germania, Polonia etc. Vocea artistei s-a făcut rapid remarcată și apreciată, astfel a devenit laureată a multor concursuri și festivaluri din fosta Uniune Sovietică. În anul 1973 câștigă Premiul al II-lea la Festivalul „Cântecul de la Liepaia”, Lituania, iar în anul 1979 este laureată a Concursului Internațional „Garoafa roșie” (Soci) și diplomantă a Concursului Televizat „Cu cântecul prin viață” (Moscova). În 1982 deține cea mai înaltă distincție – „Artistă Emerită a Republicii Moldova”. În anul 2010 devine „Cetățean de Onoare” al municipiului Chișinău, iar în 2014 i se conferă, în semn de înaltă apreciere a succeselor deosebite în domeniul artei muzicale, pentru contribuție substanțială la promovarea valorilor naționale și înaltă măiestrie interpretativă, „Ordinul Republicii”.

În prezent Anastasia Lazariuc continuă să realizeze spectacole atât în țară, cât și peste hotarele ei cu compozitori și textieri din Republica Moldova și România.

Referințe critice

De când mă știu, muzica mi-a curs prin vene. Tot muzica m-a purtat pe aripile ei în viață. Ea mi-a fost leacul de vindecare pe parcursul vieții și tot prin ea mi-am trăit fericirea. Pentru cei ce cred că știu totul despre mine din tabloide aș vrea să știe că sunt un om ca toți oamenii, care se confruntă cu aceleași situații din viață, care râde și plânge, visează și speră. Muzica pe care o interpretez eu se adresează oamenilor ce gândesc cu sufletul, celor romantici, sentimentali.

Da, sunt o norocoasă, în primul rând pentru părinții minunați pe care mi i-a dat Dumnezeu, pentru talentul pe care l-am primit gratis, pentru compozitorii și poeții talentați care mi-au încredințat lucrările minunate ce au rezistat în timp, pentru copiii buni pe care mi i-a dăruit Dumnezeu și care au fost și sunt motorul vieții mele.

Nu știu care ar fi cea mai de preț calitate a mea, mi-e greu să mă caracterizez, dar pot să spun că sunt punctuală și ambițioasă, încrezătoare în oameni, deși am multe dezamăgiri la activ, dar n-am încetat să cred și să iubesc viața așa cum e și apreciez fiecare clipă trăită ca pe un dar.

Am riscat totul pentru visul meu. Îmi doream să ajung artistă. Ca să fiu prezentă pe scenă și să fac o impresie bună, obișnuiam să împrumut rochiile prietenelor mele pentru evenimente. Nu credeam că o să mai am forță să continui, de multe ori vrând să renunț, însă am reușit să depășesc momentele alea.

Anastasia Lazariuc

O prietena și o colegă de excepție care transformă fiecare întâlnire într-o încântare.

Paul Surugiu

Anastasia Lazariuc este un nume de patrimoniu a acestui pământ și vreau să vă spun că îmi rămâne prieten sufletului meu, în primul rând, ca interpretă și apoi ca om.

Nicolae Botgros

Îmi place delicatețea și fragilitatea ei. Are o timiditate care ar putea părea ciudată, dar foarte firească.

Florentina Fântânaru

Titluri pentru expoziții

*Până la lacrimi mi-e dragă viața
O romantică incurabilă
Artista care cântă până la lacrimi
Cele mai frumoase melodii*

(T. C.)

15 iulie – 70 de ani de la nașterea scriitorului Nicolae Dabija 1948

Poetul și publicistul Nicolae Dabija s-a născut în s. Codreni, fostul raion Căinari. Tatăl său, Trofim Ciobanu, era țaran „cu bibliotecă”, iar mama, Cristina Dabija, se trăgea dintr-o familie cu rude preoți (fratele ei, Serafim Dabija, starețul mănăstirii Zloți, și verișorul ei, părintele Nicodim Onu, au fost condamnați în timpul regimului stalinist la ani grei de temniță pentru „activitate antisovietică”).

Face studiile primare în satul natal, după care urmează școala medie în comuna Sagaidac și în orașelul Cimișlia (1959-1966). După absolvirea Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova (1972) este angajat redactor la Redacția tineret a Televiziunii din Chișinău. Ulterior, lucrează șef al Secției poezie și critică la revista „Nistru” (1975-1984), redactor-șef al revistei „Orizontul” (1984-1986) și al săptămânalului „Literatura și arta” (din 1986 până în prezent).

A fost deputat în ultimul for legislativ ex-unional (1989-1991), deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1990-2000), președinte al Societății „Limba noastră cea română” (1990, 1998). Din 1991 este președinte al Asociației Oamenilor de Știință, Cultură și Artă din Republica Moldova.

Debutează în 1965 cu un ciclu de poezii publicate în ziarul „Tinerimea Moldovei”. Primul său volum de versuri apare în 1975, având un titlu sugestiv, *Ochiul al treilea*, titlu care se va extinde asupra întregii generații de scriitori ai anilor '70, care promovează în scrierile lor esteticul, maximalismul etic și afirmarea identității naționale. În același an devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Ulterior, publică culegerile de versuri *Apă neîncepută* (1980), *Zugravul anonim* (1985), *Aripă sub cămașă* (1989), *Dreptul la eroare* (1993), *Lacrima care vede* (1994), *Oul de piatră* (1995), *Fotograful de fulgere* (1998), *Cerul lăuntric* (1998), *Tăceri asurzitoare* (1999), *Doruri interzise* (2004), *Tăceri tălmăcite-n cuvinte* (2014) ș.a. „Versurile sale vădesc trecerea de la un lirism pur, ferit de frământările cotidianului, de la efuziunea incantatorie, bogată în definiții metaforice, din primele volume, la evocarea și meditația elegiacă, proiecții de legendă și de mit național (etapa *Zugravului anonim*), apoi la o poezie angajată până la patetism în frământările social-politice ale timpului trăit” (Mihail Dolgan).

Publicistica și eseistica sa este înmănunchată în volumele *Pe urmele lui Orfeu* (1983), *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997), *Icoană spartă*, *Basarabia* (1998), *La est de vest* (2001), *Drumul spre biserică* (2013), *Urma sârmei ghimpate* (2013), *Manifest de unire* (2013), *Biserica pe roți* (2014), *Mihai Eminescu, un poet de mâine* (2014), *Așchii de cer* (2014) ș.a.

În anul 2009 este editat primul roman al lui Nicolae Dabija *Tema pentru acasă*, urmat de albumul *Tema de după tema de acasă*, în care sunt adunate fotografii de la întâlnirile autorului cu cititorii și impresiile, discuțiile pe marginea romanului; *Nu vă îndrăgostiți primăvara!* (2013), *Te blestem să te îndrăgostești de mine* (2017).

Celor mai mici cititori le sunt adresate cărțile pentru copii *Povești de când Păsărel era mic* (1984), *Păsărea Măiastră* (1986), culegerea de povești *Nasc și la Moldova oameni* (1992), ciclul de manuale de istorie pentru clasele primare *Daciada* (1991, în colaborare cu Aurelian Silvestru), volumul *În căutarea identității* (2002) – o istorie a neamului românesc din Basarabia repovestită pentru elevi ș.a.

O contribuție importantă la valorificarea creației înaintașilor este *Antologia poeziei vechi moldovenești* (1988) alcătuită de Nicolae Dabi-

ja. Prin această lucrare scoate din anonimat autori din sec. XV-XVIII, descoperiți în arhivele din Rusia, Ucraina, Polonia.

A tradus din G. Guleam, A. Atageanov, T. Tangrâkuliev, F. Garcia Lorca, V. Jukovski, M. Canoat, J. W. Goethe și alți autori.

Cicluri de versuri din creația lui Nicolae Dabija au fost traduse în engleză, franceză, spaniolă, ebraică, ungară, persană, suedeză, letonă, armeană, uzbekă, georgiană etc.

A fost distins cu numeroase premii, între care: Premiul Tineretului din Moldova pentru volumul de versuri *Ochiul al treilea* (1977); Premiul de Stat al Republicii Moldova pentru cărțile *Antologia poeziei vechi moldovenești*, *Pe urmele lui Orfeu* și *Alte povești de când Păsărel era mic* (1988); Premiul „Ion Creangă” acordat de Academia Română pentru culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oameni*, apreciată ca cea mai bună carte pentru copii a anului (1992); Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române pentru volumul *Dreptul la eroare* (1995); Premiul pentru proză „Gib I. Mihăiescu” pentru culegerea de publicistică *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997); Premiul pentru publicistică al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999, pentru *Harta noastră care sângeră*); Premiul „Titu Maiorescu” al Asociației Jurnaliștilor din România (2000); Medalia guvernamentală a României „Mihai Eminescu. 150 de ani de la naștere” (2000); Premiul Primăriei Chișinău acordat în cadrul ediției a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău pentru volumul *În căutarea identității* (2003); Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2006; Premiul Cartea anului în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, 2013, pentru cartea *Nu vă îndrăgostiți primăvara!*; Premiul „Omul Cetății” al Salonului Internațional de Carte (2013); Premiul pentru cultură „Italia-2013”; Premiul Cartea anului la Salonul Internațional de Carte – 2014, pentru volumul *Așchii de cer*; Marele Premiu la Festivalul Internațional „Trieste poezie” din Italia (2014); Premiul „Noptile de poezie de la Struga”, Macedonia (2015); Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii, acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău, în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, 2016; Premiul „Relații Culturale”, în cadrul Festivalului Internațional „Poezia Europeană

a Poeților”, ediția a VI-a, 2016; în 2017, la Festivalul Internațional de Poezie din orașul Havana, Cuba, primește Marele Premiu „Dulce Maria Loynaz”, pentru volumele *Fotograful de fulgere* și *Poetul, dragostea și alte singurătăți*.

În 1995 i s-a decernat Ordinul Republicii (returnat mai târziu, în semn de protest împotriva acțiunilor de subminare a valorilor democratice). Este laureat al Ordinului Steaua României cu gradul de Comandor „pentru remarcabila sa operă poetică și implicarea sa în redeschiderea spiritualității românești” (2000), Membru de Onoare al Academiei Române (2003). Titlul Onorific „Om Emerit” (2013), Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Mare Ofițer (2014).

Referințe

Nicolae Dabija este un poet al răsturnărilor vizionare, care repune în drepturi tăcerea primordială, umilul, roua, viața elementelor, într-un cuvânt, taina.

Mihai Cimpoi

Creația lui Nicolae Dabija este decisiv marcată de voința extraordinară a recuperării arheale (...). În glasul acestui poet răzbate parcă amintirea cântecului orfic. O blândețe sfâșiată prelung străbate vocea lui Nicolae Dabija, ori de câte ori vorbește în public sau își rostește versurile (...). Lirica lui Nicolae Dabija este o poezie a legendelor și memoriei.

Theodor Codreanu

Verbul lui Nicolae Dabija, în majoritatea cazurilor inspirat și plăcut auzului, vraja cuvântului său pune stăpânire pe cititor, dezvoltându-i și ascuțindu-i simțul lingvistic, textele sale merg drept la inima omului îndrăgostit de baladă, urătură și, în genere, de literatura noastră autohtonă.

Ion Ciocanu

Nicolae Dabija este un elegant împătimit, un melancolic luminos, deloc resemnat, cu o mare disponibilitate retorică. Declară că scrie cu o pană de înger, și că în poeme – care nu sunt decât peisaje ale sufletului

– lucrurile sunt văzute cu al treilea ochi, acela care vede nevăzutul. Cert este că basarabeanul Nicolae Dabija, redactorul-șef al curajoasei reviste „Literatura și arta”, scrie bine și, la nevoie, schimbă elegia în pamflet politic.

Eugen Simion

Titluri pentru expoziții

Un exponent de mare prestigiu al literaturii române din Basarabia
Un scriitor „născocit de poeme”
Poetul care scrie cu o pană de înger
Cel mai notoriu poet al promoției '70
O carte-oglină a unei personalități: Nicolae Dabija

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

101 poeme / Nicolae Dabija; cop.: A. Manolache. – București: Biodo-
va; Ch.: Ideal, 2011. – 95 p. – (Colecția Ideal).

AȘCHII de cer: (carte pentru copii și părinți) / Nicolae Dabija; il.:
Constantin Balan. – Ch.: Ed. pentru Literatură și Artă, 2014. – 24 p.

BISERICA pe roți: (mesaje din Basarabia) / Nicolae Dabija; graf.:
Viorel Cucu. – Bacău: Vicovia, 2014. – 277 p.

BONDARI cu motor: poezii despre, cu și pentru copii / Nicolae Da-
bija; il.: V. Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de
seama voastră).

CERUL lăuntric / Nicolae Dabija; cop.: Isai Cârmu; il.: Nicolae Dabi-
ja. – Ch.: Litera, 1998. – 320 p. – (Biblioteca școlarului).

DORURI interzise / Nicolae Dabija; prez. graf. a col.: V. Zmeev. – Ch.;
București: Litera Internațional, 2004. – 436 p. – (Biblioteca școlarului).

FOTOGRAFUL de fulgere: poezii / Nicolae Dabija; pref.: E. Simion.
– București: Minerva, 1998. – 286 p. – (Biblioteca pentru toți).

HOȚII de speranțe / Nicolae Dabija; prez. graf.: V. Cucu. – Bacău:
Vicovia, 2009. – 299 p.

ÎN CĂUTAREA identității: istoria neamului românesc din Basara-

bia povestită pentru elevi / Nicolae Dabija; prez. graf. a col.: V. Zmeev. – Ch.: Litera, 2002. – 519 p. – (Biblioteca școlarului).

NU VĂ îndrăgostiți primăvara! / Nicolae Dabija; graf.: Nicolae Dabija. – Ch.: Ed. pentru Literatură și Artă, 2013. – 210 p.

POEME pentru totdeauna / Nicolae Dabija; pref.: Mihai Cimpoi; postf.: Theodor Codreanu. – Iași: Princeps Edit, 2011. – 632 p. – (Colecția Ediții critice).

POVESTE de când Păsărel era mic; Bătălia de la Nuiua unde mi-am pierdut luleaua / Nicolae Dabija; pict.: A. Colăbneac. – Ch.: Baștina-Radog, 2011. – 24 p.: il.

PRIVIGHETORI împăiate / Nicolae Dabija. – Alba Iulia: Gens Latina, 2011. – 122 p. – (Colecția revistei „Gând Românesc”).

TEMA pentru acasă: roman / Nicolae Dabija; cop.: L. Popescu. – Ch.: Ed. pentru Literatură și Artă, 2011. – 406 p.

Referințe critice

NICOLAE Dabija: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”; alcăt.: M. Cioclea. – Ch., 1999. – 144 p.

CORCINSCHI, Nina. Poezie și publicistică. Interferența limbajelor / Nina Corcinschi. – Ch.: [s.n.], 2008. – 132 p.

POETUL ca Apostol: eseuri, referințe critice / coord.: M. Cimpoi; alcăt.: E. Simion, C. Ciopraga, Th. Codreanu. – Ch.: Baștina-Radog, 2013. – 232 p.

SIMONCA, Maria M. Photographer of lightning: the works of Nicolae Dabija / Maria M. Simonca. – Ch.: Ed. pentru Literatură și Artă, 2003. – 64 p.

AGACHE, Catinca. Profil critic: Nicolae Dabija – creator de poeme oraculare // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine. 1945-2000 / Catinca Agache. – Iași, 2005. – P. 272-277.

BANTOȘ, Ana. Nicolae Dabija: poezia între mitic și real // Bantoș, Ana. Dinamica sacrului în poezia basarabeană contemporană / Ana Bantoș. – București, 2000. – P. 147-162.

BANTOȘ, Ana. Real și mitic în poezia lui Nicolae Dabija / Ana Bantoș // *Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări*. – Ch., 1999. – P. 533-543.

BUSUIOC, Nicolae. De la limpezimea clasicității la patosul aprig // Busuioc, Nicolae. *Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale* / Nicolae Busuioc. – Ch., 2010. – P. 32-34.

CIMPOI Mihai. Nicolae Dabija. Istoria poetică // Cimpoi, Mihai. *Critice*. Vol. 3 / Mihai Cimpoi. – Craiova, 2003. – P. 209-211.

CIOBANU, Maria. Nicolae Dabija / Maria Ciobanu // *Calendar Național – 2013* / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 176-177.

CIOCANU, Ion. Nicolae Dabija – scriitor „născocit de poeme” // Ciocanu, Ion. *Literatura română: studii și materiale pentru învățământul preuniversitar* / Ion Ciocanu. – Ch., 2003. – P. 488-492.

CIOCANU, Ion. Un scriitor „născocit de poeme”: Nicolae Dabija // Ciocanu, Ion. *Dincolo de literă: incursiuni critice în procesul literar contemporan* / Ion Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 123-133.

CODRU, Anatol. Nicolae Dabija // Codru, Anatol. *Piatra de citire* / Anatol Codru. – Ch.; București, 2003. – P. 462-463.

CUZUIOC, Ion. Creația bunătății omului // Cuzuioc, Ion. *Lume, lume...* / Ion Cuzuioc. – Ch., 2006. – P. 138-141.

DABIJA Nicolae // *Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut*. – Ch., 2004. – P. 117-125.

NICOLAE Dabija // *Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârciog*. – Ch.; București, 2005. – P. 243-260.

NICOLAE Dabija // *Aniversări culturale 2013* / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 122-131.

DOLGAN, Mihail. Dabija Nicolae / Mihail Dolgan // *Dicționarul general al literaturii române*. Vol. C-D / Academia Română. – București, 2004. – P. 549-550.

DOLGAN, Mihail. Nicolae Dabija: dreptul la poezia „pură” / Mihail Dolgan // *Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări*. – Ch., 1998. – P. 544-548.

POHILĂ, Vlad. Nicolae Dabija / Vlad Pohilă // *Calendar Național* –

2008 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2008. – P. 228-233.

ROTARU, Ion. Scurtă privire asupra poeziei basarabene și bucovinene din anii '70 până azi: Nicolae Dabija // Rotaru, Ion. O istorie a literaturii române. Vol. 5: Poezia românească de la al Doilea Război Mondial până în anul 2000 / Ion Rotaru. – București, 2001. – P. 612-619.

ȚOPA, Tudor. Comandor în publicistică // Țopa, Tudor. Voievozii inspirației / Tudor Țopa. – Ch., 2007. – P. 263-269.

Dedicații lirice

ANTON, Ion. Tunetul de primăvară: pentru poetul Nicolae Dabija // Anton, Ion. Cădere sentimentală pe gânduri / Ion Anton. – Ch., 2010. – P. 91.

CODRU, Anatol. Lui Nicolae Dabija // Codru, Anatol. Față către față / Anatol Codru. – Ch., 2011. – P. 22.

HOSTIUC, Ștefan. Geneză: lui Nicolae Dabija, cel din „Ochiul al treilea” / Ștefan Hostiuc // Pagini de literatură română: Bucovina, regiunea Cernăuți 1775-2000: (compendiu și antologie) / alcăt.: G. Bostan, L. Bostan. – Cernăuți, 2000. – P. 545-546.

IACHIM, Ion. Strigăt: lui Nicolae Dabija // Iachim, Ion. Ascult cum înflorește inul / Ion Iachim. – Ch., 2007. – P. 52.

RUSNAC, Anatol. Revenind acasă: pentru Nicolae Dabija // Rusnac, Anatol. Pe-o margine de vis / Anatol Rusnac. – Ch., 2008. – P. 45.

SCHIȚCO, Boris. Cronicarul: lui Nicolae Dabija // Schițco, Boris. Furtuna din piept / Boris Schițco. – Ch., 2011. – P. 52.

TATARU, Victoria. Ca și cum: poetului Nicolae Dabija // Tataru, Victoria. Strigă-mă cu numele tău / Victoria Tataru. – Ch., 2010. – P. 91.

TOMA, Vasile. Acasă: lui Nicolae Dabija // Toma, Vasile. Mesaje din orfelinat / Vasile Toma. – Ch., 2009. – P. 29-31.

VIERU, Grigore. Glasul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Grigore. Acum și în veac / Grigore Vieru. – Ch., 2004. – P. 268-269. – (Biblioteca școlarăului).

VIERU, Grigore. Sunt fiul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Grigore. Cântec de leagăn pentru mama / Grigore Vieru. – Timișoara, 2003. – P. 100.

**20 iulie – 75 de ani
de la nașterea poetului
și publicistului Adrian Păunescu
(1943 - 2010)**

Poetul, ziaristul, politicianul, cel mai prolific autor român contemporan, cu peste un milion de volume tipărite, Adrian Păunescu s-a născut la 20 iulie 1943 în comuna Copăcenii, județul Bălți. Este fiul Floarei Păunescu (n. Ispas) și al lui Constantin Păunescu, învățători, de descendență olteană. După reocuparea Basarabiei de către armata sovietică, familia se întoarce la Bârla, în Oltenia.

Copilăria poetului a fost una tristă: *„aveam o viață de familie complicată, mama mea se despărțise de tata când aveam doi ani. Am rămas cu tata, dar de fapt tata era un martir al timpului, urmărit, fugărit, persecutat, dat afară din învățământ, condamnat. Am rămas în grija bunicilor. Bunica mea se ocupa de partea de suflet și de partea de morală a celui care eram, bunicul se ocupa de istorie și gramatică. N-aveam timp să știu cine voi fi. Nici nu credeam că voi rezista. O duceam foarte greu.”*

Adrian Păunescu începe cursul mediu la Liceul „Frații Buzești” din Craiova, unde are performanțe, fiind printre primii în clasă. Mai apoi își continuă studiile la Liceul „Sf. Sava” din București și îl absolvi, în 1960, la Școala medie nr. 10.

Tatăl lui Păunescu, membru al Partidului Național Liberal, a fost condamnat la 15 ani de închisoare pentru „activități anti-comuniste” de regimul stalinist de după 1945 și din această cauză Adrian Păunescu a trebuit să aștepte trei ani înainte de a se putea înscrie la Facultatea de Limbă și Literatură Română a Universității din București (1963-1968).

Lucrează din 1966 la redacția revistei „Amfiteatru”, iar din 1968 trece la „Gazeta literară”. În 1970 devine redactor-șef adjunct la „Luceafărul”. Timp de un an școlar (1971-1972) beneficiază de o bursă la Iowa (SUA). Revenit în țară, întemeiază un „cenaclu revoluționar” de mare răsunet, ce organizează șezători în toată țara. Din 1973, când poetului i se încredințează direcția săptămânalului „Flacăra”, cenaclul primește numele acestuia și faima lui. Aici promovează poezia contemporană, lansând numeroase talente atât literare, cât și muzicale. A inventat sintagmele „generația în blugi” și „muzică tânără” pentru a-și desemna tinerii spectatori amatori ai unui stil vestimentar nonconformist,

respectiv sonoritățile iubite de aceștia, ale genurilor folk și rock. După explozia decembristă, scoate periodicele „Vremea” și „Totuși iubirea”, fondează Editura „Adrian Păunescu”, reactivează cenaclul, interzis în 1985, cât și o nouă serie a revistei „Flacăra”, moderează emisiuni televizate etc.

Pe 7 mai 1990 înființează Cenaclul „Totuși iubirea”, pe Stadionul din Drobeta Turnu-Severin, sub impulsul ziaristului Dumitru Vișan și al fotbalistului Ilie Balaci. În cei peste zece ani de activitate, noul cenaclu susține concerte de mare succes în țară și dincolo de actualele granițe, în special la Chișinău. Angrenat în politica militantă, devine membru în conducerea Partidului Socialist al Muncii, de unde trece la Partidul Social Democrat. Activează în Parlamentul României, ca senator al primului, apoi al celui de-al doilea partid, fiind desemnat și între parlamentarii care reprezintă România în Consiliul Europei (1993-1999).

A debutat ca poet în revista „Luceafărul” la 1 mai 1960: „*Acolo am găsit niște oameni deschiși, deși exigenți. Poate că eram și simpatic, poate că erau și ceva tresăriri în unele texte ale mele. Cu adevărat poezie am început să înțeleg că scriu în ultimii doi ani înainte de apariția cărții „Ultrasentimente”. Apoi m-au ajutat foarte mult lectura și puterea mea de a mă îndrăgosti. Asta îmi dădea aripi și chiar îmi deschidea căi pe care nu le bănuiam și pe care doar teoretic, tehnic, nu le-aș fi descoperit niciodată*”.

Pe tărâmul scrisului, Adrian Păunescu excelează, înainte de orice, prin productivitate. Dintre poeții români este, poate, cel mai prolific din toate timpurile, având editate zeci de volume, unele de o masivitate deosebită. Printre acestea se numără: *Ultrasentimente* (1965, debut editorial), *Mieii primi* (1966), *Fântâna somnambulă* (1968), *Cărțile poștale ale morții* (1970, pentru care i se acordă Premiul Uniunii Scriitorilor), *Aventurile extraordinare ale lui Hap și Pap* (1970, literatură pentru copii), *Viață de excepții* (1971), *Sub semnul întrebării* (1971), *Istoria unei secunde* (1971), *Lumea ca altă lume* (1973), *Repetabila povară* (1974), *Pământul deocamdată* (1976), *Poezii de până azi* (1978), *Sub semnul întrebării* (1979), *Manifest pentru sănătatea pământului* (1980), *Iubiți-vă pe tunuri* (1981), *De la Bârca la Viena și înapoi* (1981), *Rezervația de zimbri* (1982), *Totuși iubirea* (1983), *Locuri comune* (1986), *Viața mea e un roman* (1987), *Sunt un om liber* (1989), *Meserie mizerabilă, sufletul* (2000), *Măștile însângerate* (2001), *Nemuritor la zidul morții* (2001),

Până la capăt (2002), *Liber să sufăr* (2003), *Din doi în doi* (2003), *Logica avalanșei* (2005), *Un om pe niște scări* (2006), *Copaci fără pădure* (2006), *Doamne, ocrotește-i pe români!* (2006), *Rugă pentru părinți* (2007-2008), *Libertatea de unică folosință* (2007), *Vinovat de iubire* (2010), *Ultima noapte pe Atlantida. Poezii vechi și noi* (2010).

Un număr apreciabil de poezii ale sale s-au făcut cunoscute prin punerea lor pe muzică de către compozitori din genurile folk și rock. Există și situații în care Păunescu a colaborat direct cu muzicienii, îndeosebi în cadrul Cenaclului „Flacăra”.

Opera poetului Adrian Păunescu a fost apreciată de nume sonore ale unor oameni de cultură – scriitori, critici literari, academicieni – care și-au declarat, de-a lungul anilor, aprecierea față de valoarea incontestabilă a creației acestuia. A primit premii și distincții pentru poezie și activitate jurnalistică: Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1968-1971); Ordinul Crucea Germaniei (1973); Meritul Cultural – clasa a doua (1979); Premiul Academiei Române (1983); Premiul pentru literatură decernat de revista „Literatura și arta” de la Chișinău (1994); Premiul pentru poezie al Centrului Internațional Ecumenic și al Băncii Religiiilor (1995); Premiul Fundației „Damian Ureche” pentru poezie (1996); Premiul Fundației „Niște țărani” (1999); Diploma și Trofeul Fundației „România 2000”.

În 2002 devine deținătorul Marelui Premiu „Sf. Gheorghe” al Festivalului Internațional de Poezie „Drumuri de spice” de la Uzdin, Serbia.

În iulie 2003, la împlinirea vârstei de 60 de ani, Ion Iliescu l-a decorat cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler. În cadrul celei de-a XV-a Gală a Premiilor revistei „Ambasador” de la Târgu Mureș (2008) primește Premiul „Soarele de Aur”. De asemenea, în ziua când a împlinit 67 de ani, în iulie 2010, Adrian Păunescu a primit „Meritul Academic” pentru creația literară și pentru susținerea proiectelor Academiei Române, iar în august – titlul de Membru de Onoare al Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Ultimele clipe din viață și le-a petrecut în spital, scriind ultimul său poem cu gânduri și speranțe spre mai bine: *„Eu vă salut de-a dreptul cordial,/ De-a dreptul cardiac, precum se știe,/ Recunoscând că patul de spital/ Nu-i o alarmă, ci o garanție.// Vă văd pe toți mai buni și mai umani,/ Eu însumi sunt mai omenos în toate,/ Dă-mi, Doamne, viață, încă niște*

ani/ Și țării mele minima dreptate”.

În dimineața zilei de 5 noiembrie 2010, la Spitalul de Urgență Floreasca din București, unde fusese internat la 26 octombrie 2010 cu probleme cardiace, renale, hepatice și respiratorii, Adrian Păunescu s-a stins din viață.

După moartea poetului, în anul 2014, ca un omagiu a fost înființat Festivalul Național de Muzică Folk „Adrian Păunescu” de către directorul Liceului „Tudor Vladimirescu” (București) Pavel Lazarov, în cadrul căruia sunt promovate tinerele talente. În Republica Moldova, în 2015, a fost înființat Festivalul Internațional „Adrian Păunescu”. Un bust de bronz dedicat poetului a fost dezvelit, la 30 noiembrie 2010, pe Alea Scriitorilor din Alba Iulia, iar în 2011 alt bust – pe Alea Clasicilor din Chișinău. La 10 ianuarie 2011 a fost vernisată Expoziția „Linii”, care cuprinde 74 de portrete, purtând semnătura lui Adrian Păunescu.

Referințe

*Las de veghe aici
Toți nepoții frumoși,
Eu mă întorc în trecut,
Eu mă întorc la strămoși.*

Nu știu nici azi până la capăt ce este poezia. Sunt ca acel țăran din Argeș care, acum 40 de ani, făcea socoteli cu milioane și miliarde, în creier. Îi dădeai cifrele și el socotea. Și l-am întrebat: „Domne, cum faci?”, și el a zis „Domne, eu poci să fac, dar nu poci să spun cum fac”. Așa și eu. Nu știu exact nici acum cum fac. Am cursuri, sunt profesor universitar și predau mari texte. Texte fundamentale. Dar să explic fundamentul poeziei și de ce trebuie sugestie, nu răcnet, de ce trebuie sugerat, și nu spus pe față, (deși uneori trebuie spus pe față), n-aș fi în stare până la capăt să explic. Am început să înțeleg câte ceva, și am început să scriu.

Părinții au pus într-o fință, care s-a întâmplat să fiu eu, toate contrariile lor, așa încât eu pe de-o parte am în mine un întreg institut de victorie, pe de altă parte am o uriașă capacitate de a mișca mase, de a face o grămadă de lucruri pe care mama nu era în stare să le facă. Probabil

ca am și slăbiciunile fiecăreia dintre aceste componente. Știu însă sigur că hazul vieții mele a fost și capacitatea de a mă răci de una prin alta. Făceam lucruri în slujba comunității, interveneam pentru viața unuia, dar seara scriam poezie din neputințele, din însetările, din impracticabilele vieții mele. Sunt un rac cu impulsuri de a merge mai degrabă înainte, deși sunt și un conservator în anumite privințe.

Ce era dacă eram numai poet? Care era substanța scrisului meu, să zicem așa, a operei mele? Nu era nimic. Era un vid coafat. Eu am împrumutat din durerile contemporanilor mei, mi-am împrăștiat propria durere cu durerea contemporanilor mei. Am fost în permanentă relație cu neamul meu. Am fost în incendiu. Am trăit iubind și, cum am zis despre Bob Dylan, „Și am murit trăind”.

Adrian Păunescu

Un rapsod al întregului neam românesc.

Mihai Cimpoi

Adrian Păunescu nu a scris doar poezii, a scris psalmi. Poeziile lui nu era neapărat nevoie să fie tipărite, erau spuse, șoptite, cântate, căci mergeau direct la inimă.

Varujan Vosganian

Adrian Păunescu a fost întotdeauna un om liber, un misionar și un clopotar al poporului său, un om bun, blajin, care a știut să-și cucerească admiratorii și să-și dezarmeze dușmanii cu sloganul creștinesc și totuși iubirea.

Gheorghe Duca

Pentru Adrian Păunescu lucrurile, ca și cuvintele, sunt prea strâmte. El crește repede și haina logicii normale rămâne prea mică pentru al imaginației sale trup. Energia interioară, condensată, este pe punctul de a arunca în aer structura formală a ultrasentimentelor. Totuși, poemele rezistă și, la sfârșit, poetul trimite un poruncitor mesaj generației sale: *Ridică-te-n picioare, salută, Generație, / Am scris această carte pe care o ador.*

Eugen Simion

Adrian Păunescu este „marele răzvrătit al luminii, inițiat de Dumnezeu, ca puțini alții, să-și apropie toate tainele poeziei”.

Fănuș Neagu

Adrian Păunescu era un om fenomen, strângea masele în jurul lui, câte o jumătate de oraș fără niciun afiș. El era mentorul și esența Cenuclului „Flacăra”. El a fost un rebel, toată lumea se întreba cum prin poeziile lui în cadrul Cenuclului spunea niște lucruri împotriva puterii comuniste. Era un geniu, scria enorm de mult și cu ușurință uimitoare și din orice idee scotea imediat o poezie.

Gheorghe Gheorghiu

Titluri pentru expoziții

Flacăra din cuvintele poetului Adrian Păunescu

Adrian Păunescu – simbolul unei generații

Scriitorul prolific al dragostei de neam

O poezie genială marca Adrian Păunescu

(T.C.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CELE mai frumoase poezii de dragoste / Adrian Păunescu; ed. îngrijită de A.-M. Păunescu. – București: Curtea Veche, 2011. – 299 p. – (Biblioteca pentru toți).

POEZII cu un singur punct: observații de viață / Adrian Păunescu; antologie de Marius Tucă. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2011. – 332 p.

REPETABILA povară / Adrian Păunescu; pref.: Eugen Simion. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2010. – 300 p.

TRILOGIA căruntă. În 3 vol. / Adrian Păunescu. – București, 1994.

Vol. 1. – Romaniada: poezii noi. – 271 p.

Vol. 2. – Noaptea mării beții: poezii noi. – 204 p.

Vol. 3. – Bieții lampagii: poezii noi. – 207 p.

ULTRASENTIMENTE; Mieii primi; Fântâna somnambulă / Adrian Păunescu; pref.: I. Constantin; tab. cron. și ref. crit.: C. Sturza. –

București: Curtea Veche, 2011. – 379 p.

VINOVAT de iubire: roman / Adrian Păunescu. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2010. – 190 p.

Referințe critice

BĂRBOI, Constanța. Păunescu Adrian / Constanța Bărboi // Dicționar antologic de poeți și dramaturgi. – București, 2003. – P. 380-385.

CIOBANU, Maria. Adrian Păunescu / Maria Ciobanu // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 182.

MANOLESCU, Nicolae. Adrian Păunescu // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură / Nicolae Manolescu. – Pitești, 2008. – P. 1052-1055.

MICU Dumitru. Păunescu Adrian / Dumitru Micu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. P-R / Academia Română. – București, 2006. – P. 135-139.

ADRIAN Păunescu // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă. – Ch., 2012. – P. 132-138.

SASU, Aurel. Păunescu Adrian // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 2: M-Z / Aurel Sasu. – Pitești, 2006. – P. 318-320.

RUSU, Victoria. Citindu-l pe Adrian Păunescu / Victoria Rusu // Florile dalbe. – 2016. – 31 mart. – P. 5.

SPIC, Parascovia. Adrian Păunescu și Basarabia / Parascovia Spic // Roua stelară. – 2016. – Nr. 47. – P. 12-17.

MARULEA, Alexei. La casa părintească a lui Adrian Păunescu din Copăceni / Alexei Marulea // Lit. și arta. – 2015. – 20 aug. – P. 4.

VICOL, Mihai Sultana. „El își va purta statuia în eternitate” / Mihai Sultana Vicol // Lit. și arta. – 2015. – 23 iul. – P. 6.

VICOL, Mihai Sultana. Irepetabilul Adrian Păunescu / Mihai Sultana Vicol // Lit. și arta. – 2015. – 16 iul. – P. 1.

VICOL, Mihai Sultana. Adrian Păunescu rămâne a fi printre noi / Mihai Sultana Vicol // Lit. și arta. – 2014. – 25 dec. – P. 3.

Dedicații lirice

BĂLUȚĂ, Dumitru. Cămașa tăcerii: in memoriam Adrian Păunescu / Dumitru Băluță // Lit. și arta. – 2013. – 25 apr. – P. 5.

BOTEZATU, Petru. Irepetabila durere: lui Adrian Păunescu // Botezatu, Petru. Soare sinucis / Petru Botezatu. – Cahul, 2010. – P. 32-33.

CIOCOI, Gheorghe. Proverbul, reînnodându-ne: lui Adrian Păunescu // Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gheorghe Ciocoi. – Ch., 2003. – P. 228.

DABIJA, Nicolae. Săracă-i țara când îi mor poezii: in memoriam Adrian Păunescu // Dabija, Nicolae. Privighetori împăiate / Nicolae Dabija. – Alba-Iulia, 2011. – P. 104.

GRAMA, Steliana. Demnitate: lui Adrian Păunescu // Grama, Steliana. Telerana: versuri / Steliana Grama. – Ch., 2011. – P. 43-44.

TATARU, Victoria. Dumnezeu, revino!: poetului Adrian Păunescu // Tataru, Victoria. Strigă-mă cu numele tău / Victoria Tataru. – Ch., 2010. – P. 58.

VASILCĂU, Traian. Scrisoare pentru domnul Păunescu / Traian Vasilcău // Lit. și arta. – 2015. – 23 iul. – P. 6.

Documente audiovizuale și electronice

COLINDA galbenei gutui: [înregistr. audio] / Adrian Păunescu; muz.: N. Zaharia; interpr.: M. Mocanu // Sus mai sus pe lângă cer. – Ch.: Music Master, 2000. – 1 casetă. – Stereo HX-PRO.

COLINDUL colindelor: [înregistr. audio] / Adrian Păunescu; muz.: O. Baraliuc; interpr.: O. Ciolacu // Pe adresa unui neam. – M.: Melodiâ, 1991. – 1 disc. – C 603 215 1006.

NOAPTEA marii beții: [înregistr. audio] / Adrian Păunescu; muz.: Ion Aldea-Teodorovici; interpr.: Doina și Ion Aldea-Teodorovici // Clopotul învierii. – Ch.: Music Master, 2001. – 1 casetă. – Stereo HX-PRO.

**15 august – 80 de ani
de la nașterea regizorului de teatru
Veniamin Apostol
(1938-2000)**

Regizorul, actorul, pedagogul Veniamin Apostol a lăsat o urmă marcantă în cultura și arta scenică din Republica Moldova. S-a născut la 15 august 1938 în comuna Dubna, Soroca, în familia țăranilor Gavriil și Eufrosinia.

Între 1945-1952 a învățat la școala de șapte clase din satul natal, după care a absolvit Școala de iluminare culturală din Soroca, specialitatea lucrător de club (1955). În perioada 1959-1964 și-a făcut studiile la Facultatea de Teatru a Institutului de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), iar între 1964-1969 a studiat la Institutul de Stat de Artă Teatrală „A. V. Lunacearski” din Moscova, clasa regie a maestrului Anatoli Efros. În 1977 a susținut teza de doctor în studiul artelor despre calea de creație a Teatrului Republican pentru Copii și Tineret „Luceafărul”.

Activitatea profesională și-a început-o în 1956 în calitate de inspector-metodist la Secția raională cultură din Ocnița. A fost regizor (1968-1977, 1981-1985) și prim-regizor (1977-1981) la Teatrul Academic Moldovenesc Muzical-Dramatic „A. S. Pușkin” (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”), prim-regizor la Teatrul Dramatic Rus „A. P. Cehov” din Chișinău (1985-1989), rector (1991-1999), apoi șef Catedra regie (1999-2000) la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău. În 1989 a fost ales deputat în Sovietul Suprem al fostei URSS, legislatura a 11-a. În 1987 a fost ales, iar în 1996 reales pentru al doilea termen, în funcția de președinte al Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova.

Veniamin Apostol a adus în regia basarabeană un suflu nou, promovând o factură poetico-psihologică a artei teatrale, descătușarea totală a actorului, jocul firesc, bogat, expresiv, interiorizat (Gh. Cincilei). Ca regizor a debutat în 1969 cu spectacolul *Noaptea cu privighetori* după piesa lui O. Ejev.

În anii 1970-1980 a pledat pentru teatrul realist, spectacolele puse în scenă în această perioadă impunându-se „prin deschiderea lor inte-

rioară, prin polisemia metaforei scenice, prin îmbinarea armonioasă a realului cu liricul sau comicul” (Maria Mătu, critic teatral): *Al patrulea* de K. Simonov (1970), *Alexandra* de I. Ștok (1971), *Toate trei anotimpurile* de A. Busuioc (1972), *Dincolo de ușa verde* de R. Ibraghimbekov (1972), *Mai ia o tabletă* de A. Makaionok (1973), *Slugă la doi stăpâni* de C. Goldoni (1975), *Președintele* de D. Matcovschi (1975), *O vânătoare de rațe* de A. Vampilov (1976), *Cât o fi să mai trăim* de O. Ioseliani (1976), *Casa mare* de I. Druță (1977), *Tata* de D. Matcovschi (1978), *Pe-o gură de rai* de I. Podoleanu (1980), *Pomul vieții* de D. Matcovschi (1980), *Curajul bărbaților* de A. Marinat (1981), *Abecedarul* de D. Matcovschi (1983), *Biedermann și incendiarii* de Max Frisch (1984) ș. a.

Pe parcursul anilor a realizat numeroase montări pe diverse scene teatrale din Republica Moldova, România, Rusia. Nu a fost legat de o anumită manieră creativă, încercând de fiecare dată să găsească noi soluții expresive, să pună în valoare noi fațete ale artei dramatice și actoricești.

După 1985 regizorul se orientează spre teatrul brechtian, nonaristotelic, care prezintă o îmbinare a teatrului realist cu cel idealist, abordând un repertoriu variat: *Teroarea și mizeriile celui de-al III-lea Reich* de B. Brecht (1985), *Șase iulie* de M. Șatrov (1985), *AFEB* de B. Nušić (1985), *Filomena Marturano* de E. de Filippo (1986), *Dictatura conștiinței* de M. Șatrov (1987), *Mârtoaga cu clopoței* de I. Druță (1987), *Șapte femei în sala vânătorilor* de V. Merejko (1988), *Sperietoarea* de D. Matcovschi (1989) etc.

Etapa de după 1990 este marcată de căutări novatoare, regizorul punând accentul tot mai mult pe teatralitate. Dintre piesele montate în această perioadă vom menționa: *Inimă de câine* de M. Bulgakov (1990), *Jocuri de noapte* de Fran D. Gilroy (1991), *Destinul* de D. Matcovschi (1994), *Trei surori* de A. Cehov (1998) ș. a.

Ca actor a trăit intens prin universul uman al personajelor jucate în scenă, în filme, în spectacole televizate și radiofonice: roluri episodice în filmele *Lăutarii*, regia E. Loteanu (1971), *Bărbații încăruneșc devreme*, regia V. Pascaru (1974), arhitectul în filmul televizat *Casă pentru Dionis*, regia D. Mija (1980), Botică în spectacolul *Curajul bărbaților* de A. Marinat (1981), Hmarov în *Clopoțele* de G. Mamlin (1984), Hyperion

în filmul *Luceafărul*, regia E. Loteanu (1986), Voinițki în filmul-spectacol *Unchiul Vanea*, regia V. Țapeș (1991), Zilov în filmul-spectacol *O vânătoare de rațe*, regia V. Țapeș (1993), baronul în filmul televizat *Infernul*, regia V. Țapeș (1995), Mihail Averianovici în filmul-spectacol *Salonul nr. 6*, regia V. Țapeș (1998), Imanuil în spectacolul *Tata* (versiune nouă) de D. Matcovschi (1999), Adam în spectacolul radiofonic *În fața prăvăliei bijutierului* de Karol Vojtila (2000) ș. a.

Concomitent cu activitatea artistică din teatru, a realizat o frumoasă carieră pedagogică. A început în 1973 ca simplu lector al Institutului de Arte din Chișinău, devenind ulterior conferențiar (1993) și profesor universitar (1994). În 1999 devine membru-corespondent al Academiei Româno-Americane de Arte și Științe. Pe parcursul a aproape 30 de ani de muncă pedagogică a reușit să pregătească peste 150 de absolvenți, mulți dintre care constituie mândria scenei naționale.

A fost prezent în emisiuni TV și radiofonice, a scris zeci de articole, cronici teatrale, schițe de portret. A pregătit pentru editare o monografie dedicată profesorului său A. V. Efros (*Prelegeri de regie la maestrul A. V. Efros*).

Spectacolele montate de Veniamin Apostol și rolurile pe care le-a interpretat s-au bucurat de aprecierea publicului, aducându-i și multiple premii și distincții. În 1977 i s-a conferit titlul de Maestru în Arte, în 1982 a devenit Artist Emerit al Artei, iar în 1988 – Artist al Poporului din Republica Moldova. În 1996 i s-a decernat Premiul Național pentru interpretarea rolurilor: Voinițki în filmul-spectacol *Unchiul Vanea*, Baronul în filmul televizat *Infernul* și Zilov în spectacolul televizat *O vânătoare de rațe*. În același an devine cavaler al Ordinului Republicii, prilej cu care președintele de atunci al țării, Petru Lucinschi, avea să remarce că prodigioasa sa activitate scenică și pedagogică constituie un bun exemplu de slujire cu abnegație artei, iar lucrările pe care le-a semnat ca regizor dăinuie în memoria spectatorilor, emanând iubire de Om și de Patrie, profundă și nestrămutată încredere în puterile, în inteligența, în bunătatea, în prezentul și viitorul poporului din mijlocul căruia s-a ridicat cu nume biblic Veniamin și cu griji apostolice pentru prosperitatea culturii noastre.

S-a stins din viață la 14 decembrie 2000, în urma unui accident ce-

rebral vascular, fiind înmormântat la Cimitirul Central Orășenesc din capitală. Mulțime de oameni l-au petrecut în ultimul drum pe artistul care avuse o viață atât de scurtă ca durată în timp și atât de mare ca destin artistic.

În 2010 a fost fondat la Soroca Teatrul „Veniamin Apostol”.

Referințe

Prețuiesc talentul, dar și mai mare preț pun pe talent și inteligență, și experiență.

* * *

Am fost și rămân artist! Mereu mă arunc în aventură, simt necesitatea noului, mă tentează un risc artistic (...).

* * *

O, Doamne, ce minune mare e teatrul! Chiar și actorul, care are de rost-o singură replică, consumă aceeași energie de creație, aceeași dăruire de sine și este absolut sigur că fără el teatrul va înceta să mai existe. Și toată lumea asta n-ar avea nici un sens (...).

Actorul descifrează o frază, o replică, frământă un gând, pe care îl împarte cu coautorul său – Spectatorul.

Veniamin Apostol

Năvalnic, clocotitor, vulcanic, exigent, generos și sensibil, s-a dăruit fără milă profesiei și oamenilor, actorilor, studenților, spectatorilor (...). Deceniile lucrate pe scenă pentru el nu însemnau un stagiul, o cifră, un răboj, o funcție – însemnau o viață, o cauză, veșnica teamă de a nu scăpa ceva din tot ceea ce se cerea văzut, gândit, analizat, însumat și transmis altora. Veniamin Apostol a însemnat pentru noi timpul teatral național, atâta cât a avut de trăit întru teatru.

Pavel Proca

Regizorul Veniamin Apostol este unul dintre cei mai valoroși din Republica Moldova. M-a impresionat inteligența artistică, forța intelectuală de care dădea dovadă în timpul discuțiilor. Obiecțiile lui vis-a-vis de un spectacol erau dintre cele mai fine și pertinente.

Ileana Berlogea

Veniamin Apostol avea o deosebită vocație de pedagog. Captivant era mai ales felul cum analiza personajul, cum încerca să dezvăluie studenților fațetele cele mai ascunse ale lui, pornind de la o imagine reală din viața cunoscută. Era un povestitor excepțional, deoarece în el coexista și actorul, și profesorul.

Rolf Arnold Lauden

(...) Era regizorul care știa ce vrea de la actor. (...) Avea harul să-i descătușeze sufletul, să-l dezlănțuie, să-l răvășească. Când se supăra, te uimeai de unde atâta supărare într-un singur om. Când era bine dispus, te gândeai de unde atâta bucurie în același om, când era concentrat, te copleșea cu toată gravitatea lui. A avut o fire contradictorie, un optimism incurabil. (...) A fost omul sufletului, omul durerii, al bucuriei și al luminii.

Ninela Caranfil

Veniamin Apostol avea un remarcabil potențial de creativitate, multiplicând noi formule de spectacole, jucând rolurile principale cu o măiestrie actricească deosebită, cultivând dragostea de teatru nu numai discipolilor săi, ci și publicului.

Maria Mătu

[Lui Veniamin Apostol] multe i s-au dat de sus: har, talent, un destin înstelat (...). A mers prin timp ca un rar norocos, căruia viața i-a hărăzit să nu depună armele demnității, ale voinței și echității, ale curajului civic...

Lora Rucan

Titluri pentru expoziții

Am fost și am rămas artist...

Am pus tot pe altarul culturii...

Regizorul – un zeu al scenei

Într-o singură icoană – artist și pedagog

Apostolul scenei basarabene

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE***Referințe critice***

VENIAMIN Apostol (1938-2000): biobibliogr. / Ministerul Culturii și Turismului al R. Moldova; Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice; alcăt.: V. Nechiforeac; ed. îngrijită: S. Mihailiuc. – Ch.: [s.n.], 2006. – 118 p.

ÎN VÂLTOAREA creației: Veniamin Apostol – regizor, actor, pedagog / ed. de Maria Mățu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 316 p.

RUSU, Grigore. Din coturnii timpului / Grigore Rusu. – Ch.: [s.n.], 2000. – 144 p.

ȚAPEȘ, Vitalie. Lumina stelei ce-a murit ne urmărește încă...: [Veniamin Apostol] / Vitalie Țapeș. – Ch.: [s.n.], 2007. – 21 p.

COROLIOV, Elfrida. Veniamin Apostol // Coroliov, Elfrida. Regizor. Actor. Spectacol: anii 1930-2010 / Elfrida Coroliov. – Ch., 2016. – P. 64-68.

GRAMA, Steliana. Stâlp de lumină: (Veniamin Apostol) // Grama, Steliana. Memoria sugativei: despre literatură și teatru / Steliana Grama. – Ch., 2012. – P. 97.

PELIN, Pavel. Când muzele tac: [Veniamin Apostol] // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii / Pavel Pelin. – Ch., 1998. – P. 65-67.

PELIN, Pavel. Veniamin Apostol // Pelin, Pavel. Privitor ca la teatru: (carte despre artiști) / Pavel Pelin. – Ch., 2007. – P. 113-120.

ȘVEȚ, Natalia-Maria. Veniamin Apostol / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 200-201.

VEREJANU, Renata. Veniamin Apostol și valsul lui Eugen Doga // Verejanu, Renata. Generația dintre secole: portrete, profiluri / Renata Verejanu. – Ch., 2012. – P. 49-53.

**15 august – 75 de ani
de la nașterea actorului
Mihai Curagău
(1943-2016)**

Actorul de teatru și film Mihai Curagău s-a născut la 15 august, 1943 în s. Bălăurești, Nisporeni. După absolvirea școlii medii, a urmat studii de actorie, de teatru și film la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1960-1964).

După absolvirea facultății, a fost angajat ca actor la Teatrul Muzical-Dramatic „A. S. Pușkin” (azi Teatrul Național „Mihai Eminescu”) din Chișinău, unde a jucat îndeosebi roluri de comedie. Printre rolurile jucate pe scena acestui teatru pot fi numite: Moș Bodrângă din *Amintiri* de Valeriu Cupcea, după Ion Creangă, Toader din *Președintele* de Dumitru Matcovschi, Verde-Împărat din *Buzduganul fermecat* de Liviu Deleanu, Balzaminov din *Cine caută găsește* de A. Ostrovski, Kaloșin și Homutov din *Anecdote provinciale* de A. Vampilov, Bobcinski din *Revizorul* de Nikolai Gogol, Coamă din *Mult zgomot pentru nimic* de William Shakespeare, Jupân Dumitrache din *O noapte furtunoasă* de Ion Luca Caragiale, Precupețul din *Ce e cu viața omului?* de Arkadi Arkanov ș.a.

Mihai Curagău se transferă în anul 1993 la Teatrul Național „Satiricus”, fiind unul dintre întemeietori. Creează noi chipuri, devenind un actor emblematic al acestui teatru unic în Moldova. Printre rolurile interpretate au fost: Despot, Boierul Vulpe, Sfetnicul Veveriță în *Moșoc* (colaj după operele lui Gr. Ureche, B. P. Hasdeu, C. Negruzzi, V. Alecsandri), Polibius din *Hercule* de Friedrich Durrenmatt, Conu Leonida din *Unde mergem, domnilor?* de I. L. Caragiale, Molière din *Comediantul* (Molière) după *Cabala bigoșilor* de M. Bulgakov, Slabul din *Beethoven cântă la pistol* de Mircea M. Ionescu, Sălbaticul din *Care-s sălbatici?* de Iu. Filip, Berlioz în *Maestrul și Margarita* de M. Bulgakov, El în *SRL Moldovanul* de Nicolae Esinencu, Zaharia Trahanache din *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, Conu Leonida din *Jertfe patriotice* de I. L. Caragiale, Mache Răzăchescu în *D-ale carnavalului* de I. L. Caragiale.

A debutat ca actor de cinema în 1967 la Studioul „Moldova-Film” în pelicula lui Gheorghe Vodă *Se caută un paznic*, interpretând rolul lui

Michiduță. A colaborat ulterior și cu alți regizori de prestigiu din Republica Moldova: Emil Loteanu, Vasile Pascaru și Tudor Tătaru.

Cele mai memorabile roluri le-a jucat în filmele *Polobocul* (1991), *Dănilă Prepeleac* și *Văleu, văleu, nu turna!*

În 52 de ani de activitate Mihai Curagău a jucat în peste 50 de piese de teatru, în zeci de spectacole televizate și radiofonice, a dublat peste 40 de roluri în filme. În Teatrul de Miniaturi a jucat în peste 100 de scheciuri și scenete.

Personajele create de Mihai Curagău au fost apreciate pentru firescul, veridicitatea ce le caracterizează, actorul imprimându-le trăsăturile, șarmul eului său original.

Pentru vasta activitate Mihai Curagău a fost apreciat cu titluri onorifice, premii, distincții. În anul 1983 i se conferă Titlul Onorific Artist Emerit. Urmează titlul Artist al Poporului din RM (1992); Premiul de excelență *Thalia-2000* pentru realizarea rolurilor Molière în *Comedian-tul* de M. Bulgakov, Conu Leonida în *Unde mergem, domnilor?* de I. L. Caragiale și V. Alecsandri, Slabul în *Beethoven cântă din pistol* de M.M. Ionescu, Berlioz în *Maestrul și Margarita* de M. Bulgakov (2000); Premiul de excelență al UNITEM pentru succesele deosebite în dezvoltarea și promovarea artei teatrale (2001). În 2002 actorul se învrednicește de Premiul de Excelență al Ministerului Culturii, Primăriei municipiului Chișinău, Uniunii Teatrale și Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru contribuție remarcabilă în promovarea dramaturgiei caragialiene, cu prilejul primului Festival Național de Teatru *Nenea Iancu*, consacrat jubileului de 150 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale. Obține Premiul pentru cel mai bun rol masculin de planul II (Mache Răzăchescu) în cadrul Galei Premiilor UNITEM (2004).

În luna noiembrie 2008 a fost editată cartea *Argint viu pe scândura scenei*, autorii articolelor fiind critici, regizori, teatrologi, filmologi și colegi de breaslă.

Ultimul său rol a fost *Angajare de clown*, jucat în data de 5 noiembrie, 2016.

Celebrul actor moldovean Mihai Curagău s-a stins din viață în data de 24 decembrie, 2016, la vârsta de 73 de ani în urma unei boli incurabile. Disparația actorului a lăsat un gol imens în viața noastră teatrală.

Referințe

Mihai Curagău face parte din cohorta de actori, care, grație vârstei lor, au format ceea ce s-a numit generația de aur a teatrului național moldovenesc.

Monica Babuc

Mihai Curagău e un adevărat fenomen în viața teatrală a Moldovei. El e printre puținii actori înzestrați cu un mare talent. E foarte serios și-și dă seama perfect că o bună parte din talent se datorează mai întâi de toate muncii perseverente.

Valeriu Cupcea

Mihai Curagău e mai mult decât Actor – e ipochimentul neaș care se naște în fiecare rol, izbutind să se „dichisească” (nu din lipsă de caracter) în cele mai nebănuite chipuri. Atitudinea lui față de personaje e polemică și veridică, mister ce dă transfigurărilor sale savoarea inegalabilă. Este spontan și bizar, accesibil și rafinat, diafan și rezistent în fața găsnelțelor. Eroii săi viețuiesc despărțiți de logica primitivă a cotidianului. Natură complexă de arlechin veritabil, Mihai Curagău a intrat în istoria teatrului nostru împreună și alături de comedie, căreia i-a conferit o formulă nonconformistă. Nostalgia pur țărănească, atât de văduvită în spectacolele ideologizate la maximum, și-a găsit nașul.

Pavel Proca

E un actor foarte maleabil, înțelegător, cuminte. Se „burzuluiește” contra regizorului numai atunci când e sigur că are dreptate...

Vitalie Rusu

Titluri pentru expoziții

Mihai Curagău – arlechinul scenei basarabene

Mihai Curagău – marele „farmazon” al scenei

Neîntrecut actor plin de omenie și înțelepciune părintească

Mihai Curagău – argint viu în viața teatrală din Moldova

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

ARGINT viu pe scândura scenei / ed. îngrijită de Ion Diviza. – Ch.: Bons Offices, 2008. – 138 p. – (Colecția *Teatrul Satiricus*).

PELIN, Pavel. Mihai Curagău // Pelin, Pavel. Privitor ca la teatru: (carte despre artiști) / Pavel Pelin. – Ch., 2007. – P. 89-91.

ȘVEȚ, Natalia-Maria. Mihai Curagău / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 201.

„**ACTORIA** nu este o profesie bănoasă. Este o plăcere a sufletului” / Mihai Curagău; consemn.: Roxana Teodorcic // Ziarul de Gardă. – 2014. – 23 ian. – P. 15.

17 august – 80 de ani de la nașterea scriitorului Andrei Burac 1938

Poetul, prozatorul, dramaturgul, eseistul, traducătorul Andrei Burac s-a născut la 17 august 1938, în comuna Cârnațeni, județul Tighina (azi r-nul Căușeni), în familia Marinei și a lui Dorofei Burac. După absolvirea școlii medii incomplete din satul natal, între anii 1952-1955, face studii la Colegiul (pe atunci Școala) de medicină din Tighina (Bender). Lucrează trei ani ca felcer la Congaz (Comrat) și Căușeni, după care este admis la Facultatea de Medicină, specializarea chirurgie. Licențiat al Institutului de Medicină din Chișinău (1964, în prezent – Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu”). Mai târziu urmează Cursurile Superioare de literatură de pe lângă Institutul de Literatură „Maxim Gorki” din Moscova (1975-1977), având în calitate de profesori personalități marcante ale literaturii ruse.

A activat ca medic-chirurg la Spitalul raional Căușeni (1964-1967), apoi la Spitalul clinic din Chișinău (1967-1975).

Debutează în presa periodică din Chișinău cu versuri în 1965. La finele anilor '60 – începutul anilor '70 colaborează, în calitate de consultant științific pentru medicină și sport, la elaborarea unor volume din *Enciclopedia sovietică moldovenească* în 8 vol.

Debutază editorial cu placheta de versuri *Ispita înfloririi* (1970), urmată de *Culegători în amurg* (1976). În 1977 scoate de sub tipar volumul *Perpetuele bucurii*, cuprinzând publicistică în forma unor dialoguri cu diverse personalități din Moldova. Din acest an se consacră exclusiv activității literare. Avea să se impună, mai ales, ca dramaturg (și scenarist), poet, dar se manifestă și ca prozator și eseist.

În 1979 este montată piesa *Primăvara în doi*, care a fost pusă în scenă nu doar la Chișinău, dar și în Rusia. Mai apoi scrie piesa *Spovedania* (1982, revăzută în 1984). Un destin similar cu *Primăvara în doi* l-a avut și spectacolul *Iulia*, montat și acesta, după Chișinău, și în Rusia. Pe baza acestui spectacol a fost turnat filmul *Fii fericită, Iulia*, montat la Studioul „Moldova-Film”, regizorul căruia este Iacob Burghiu, care a angajat în roluri actori remarcabili – Mihai Volontir, Victor Ciutac, Eugenia Todorașcu, Elena Proklova din Rusia ș.a.). În același an la TVM se montează filmul-spectacol *Moartea de după prânz* în regia Ariadnei Rudeaghin, cu participarea faimoșilor actori: Grigore Grigoriu, Victor Ciutac, Vitalie Rusu, Veaceslav Madan. La Teatrul Dramatic Rus din Tiraspol este pusă în scenă piesa *Fântâna Anghelinei* (1985, regizor Efim Rubinștein, compozitor Ion Aldea-Teodorovici), iar TVM montează *Bufnița* (1987) în regia Ariadnei Rudeaghin, spectacol ce a fost re-transmis de mai multe posturi TV din URSS.

1988, TVM montează *Primăvara în doi*, atrăgând la realizarea spectacolului mai mulți actori tineri. O parte din actori vor forma mai târziu trupa Teatrului de Avangardă „Eugen Ionescu”. În același an se produc două evenimente importante în viața scriitorului: Teatrul din Tiraspol pune în scenă piesa *Stația*, iar Editura „Literatura artistică” scoate de sub tipar volumul *Primăvara în doi*, în care sunt incluse patru piese de teatru: *Primăvara în doi*, *Fântâna Anghelinei*, *Bufnița* și *Iulia*. Cuvântul introductiv și referințele la această carte sunt scrise de Mihai Cimpoi, Leonid Cemortan și Eugen Gheorghîță.

Editează, în 1990, volumul antologic *Întoarcerea lui Traian*, care include pagini, riguros selectate, de poezie, proză și dramaturgie. În 1998, apare volumul *Cu toată fința, spre altundeva*, considerat de juriul Uniunii Scriitorilor din Moldova cea mai bună carte de poezie a anului respectiv.

În 1996, lansează la Radio Moldova un serial din șapte piese de inspirație evanghelică – despre Patimile lui Iisus Hristos, alcătuită din secvențele intitulate, după cum urmează: *Ispita lui Iuda, Fiul Tatălui, Urechea lui Marcu, Cireneanul, Răzbunarea lui Caiafa, Nebunia lui Pilat, Legenda Marelui Rabin*. Spectacolul s-a bucurat de un surprinzător succes la ascultători, beneficiind de numeroase reluări.

Anul 2005 a fost unul remarcabil pentru Andrei Burac. Îi apar concomitent câteva volume: *Flacăra din vechile oglinzi* (poezie) – la București, *Între somn și veghe* (proză) – la Chișinău și *Asediați de cuvinte* (publicistică) – la Timișoara. În 2006 tipărește volumul antologic de poezie *Există ore*, urmat în 2013 de volumul *Așteptarea*, care a adunat în copertele sale o suită de povestiri și poeme, crâmpeie de dramaturgie și fragmente de jurnal, iar în 2016 apare *Mergi până se termină drumul: Jurnal (1981-1986)*.

Creația literară și activitatea culturală și culturologică a lui Andrei Burac sunt pe merit apreciate. I se acordă Premiul pentru Poezie al USM (1998), în 2002 îi revine Premiul UNESCO *Pentru propagarea Binelui și a Culturii* (pentru dramaturgie), iar în 2004 – *Premiul de Excelență pentru contribuția la dezvoltarea dramaturgiei naționale* oferit de Uniunea Teatrală din Moldova. Deține Medalia „Mihai Eminescu” (1998).

Referințe

Dramele lui, fără caractere prea reliefate și fără elemente pitorești conven- ționale-naționale, cu linii sobre și cu un cadru „cotidian”, sunt niște parabole etice sau poetice care ascund un sâmbure de povață: omul plătește pentru o anumită faptă – ca să te afirmi și să te realizezi e nevoie de fapte proprii, e nevoie să descoperi tu însuși legile existenței: fântâna se cade a fi curățată permanent (este în *Fântâna Anghelinei* o alegorie a nevoii de purificare a sufletului). Sensurile parabolice se insinuează discret, subtextual.

Prozele lui Andrei Burac sunt instantanee, dramatic-existențiale, bine cadrare și axate pe momente-cheie de agitație și neliniște sufletească, de alunecări în „ireal” și „abstract”, de „plăcere a confesiunii” și senzații

de pendulare între existent și inexistent, între un timp concret-material și un timp „fără spațiu”, care e mai degrabă vid, inconștient, constituit dintr-o magmă informă.

Mihai Cimpoi

Andrei Burac e un cerebral, versurile sale se organizează cu lentore în jurul unui „sâmbure” ideatic și cu aparența unui fabulist ce începe prin a deconspira „morală”, poetul se învâluie în mister. Stenic, Burac rostește cu simplitate adevăruri existențiale de maximă gravitate păstrând pe „chip” (vers) o penumbră de îngândurare și pătimire.

Gheorghe Tomozei

Piesele lui Andrei Burac sunt un vibrant strigăt către neamul de același sânge, de aceeași lege și credință. Replica pieselor lui nu este fastidioasă. E scurtă, dură? rece, direct omenească, luminând în profunzime înțelesurile filozofice sau mistice a ceea ce înseamnă trufia dementă și neroadă, egoismul ridicol, îndemnându-ne a crede că fiecare suntem punctul geometric din centrul lumii și ne dă ghes a ne încrede numai în noi înșine, a ne închide și încuia în carapacea bine ferecată a șinei noastre imperialiste.

Vasile Pruteanu

Multe din poemele lui Andrei Burac conțin rânduri de maximă concentrație poetică sau se încheie cu versuri de natură aforistică. Aceste finaluri abrupte, ce denotă o fire decisă, la un loc cu tema resemnării, prin care exprimă, întâi de toate, devalorizarea obiectelor celor mai de preț, creează acel soi de poezie inconfundabilă, viguroasă în redarea fragilității.

Poeți români de anvergură, Cezar Baltag sau Nicolae Prelipceanu, au dedicat plachete întregi temei crepusculare. Andrei Burac o face cu mijloacele sale proprii, comunicând o experiență care nu poate fi decât unică.

Grigore Chiper

Andrei Burac e un poet original. Tendința de a pătrunde marile miracole ale existenței umane, sondări cosmogonice, armonia culo-

rilor și a sentimentelor, pacea și liniștea, lumina și umbrele – iată care sunt parametrii poeziei lui Andrei Burac. Te ia prin surprindere, la început, aerul glacial al unor poezii ale autorului, dar când te gândești cât de „înflăcărați” sunt poeziile de la noi astăzi, intri cu plăcere în beciul răcoros al lui Andrei Burac.

Petru Cărare

Titluri pentru expoziții

Sunt taina ce-și tace ruga

Nu pot să plec, fără să și rămân

Andrei Burac – un explorator al profunzimilor

Andrei Burac – un om de litere complet

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ARENA: [piesă] / Andrei Burac. – Ch.: Lumina, 2008. – 324 p.

ASEDIAȚI de cuvinte: [publicistică] / Andrei Burac. – Timișoara: Augusta, 2005. – 157 p.

AȘTEPTAREA: [poezii, proză scurtă] / Andrei Burac; pref.: Iulian Ciocan. – Ch.: Lumina, 2013. – 200 p.

CU TOATĂ ființa spre altundeva: [versuri] / Andrei Burac. – Ch.: Cartier, 1998. – 127 p.

EXISTĂ ore: [versuri] / Andrei Burac; cuv. înainte: Grigore Chiper; postf.: Leo Bordeianu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2006. – 176 p.

FLACĂRA din vechile oglinzi / Andrei Burac. – București: Viitorul Românesc, 2005. – 151 p.

GHILOTINA de aur / Andrei Burac; coord. col.: Valeriu Stanciu; cop.: Cristian Almășanu. – Iași: Tipo Moldova, 2013. – 144 p. – (OPERA OMNIA: Poezie contemporană).

ÎNTOARCEREA lui Traian: [poezie, proză, dramaturgie] / Andrei Burac. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 406 p.

ÎNTRE somn și veghe: [proză, pagini de jurnal, dramaturgie] / An-

drei Burac. – Ch.: Prut Internațional, 2005. – 197 p. – (Scriitori contemporani).

MERGI până se termină drumul: jurnal (1981-1986) / Andrei Burac. – Ch.: Arc, 2016. – 148 p.

Referințe critice

ANDREI Burac: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; Bibl. Publ. „Târgu-Mureș”; alcăt.: M. Tasmali, T. Șatravca; ed. îngrijită de L. Kulikovski. – Ch.: Bons Offices, 2008. – 128 p.

ANDREI Burac // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârciog. – Ch.: București, 2005. – P. 33-38.

CHIPER, Grigore. „O parolă pentru un naufragiat” / Grigore Chiper // Burac, Andrei. Există ore / Andrei Burac. – Ch., 2006. – P. 5-7.

CIMPOI, Mihai. Burac Andrei / Mihai Cimpoi // Dicționarul general al literaturii române. Vol. A-B / Academia Română. – București, 2004. – P. 708.

CIMPOI, Mihai. Drama – „Casă cu umbre” / Mihai Cimpoi // Burac, Andrei. Arena / Andrei Burac. – Ch., 2008. – P. 3-5.

CIOCAN, Iulian. Un explorator al profunzimilor / Iulian Ciocan // Burac, Andrei. Așteptarea / Andrei Burac. – Ch., 2013. – P. 3-4.

CIOCANU, Anatol. Burac Andrei / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 80-82.

„**ÎN CĂRȚI** descoperim înțelepciunea” / Andrei Burac; consemn.: Natalia Moraru // Burac, Andrei. Așteptarea / Andrei Burac. – Ch., 2013. – P. 190-197.

POHILĂ, Vlad. Andrei Burac / Vlad Pohilă // Calendar Național – 2008 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2008. – P. 272-275.

„**SCRIITORUL** „trăiește” viața personajelor sale ca pe propria viață” / Andrei Burac; consemn.: Leo Bordeianu // Burac, Andrei. Mergi până se termină drumul: jurnal (1981-1986) / Andrei Burac. – Ch., 2016. – P. 137-144.

„**ÎN LITERATURĂ** m-a adus „destinul cel de neînțeles” / Andrei Bu-

rac; consemn.: Vitalie Răileanu // Scriptor. – 2016. – Nr. 1-2. – P. 37-40.

OMUL săptămânii – Andrei Burac, poet, prozator, dramaturg, publicist // Timpul. – 2014. – 15 aug. – P. 4.

POHILĂ, Vlad. Discreta perseverență literar-culturală a lui Andrei Burac / Vlad Pohilă // BiblioPolis. – 2013. – Nr. 3. – P. 141-146.

**3 septembrie – 90 de ani
de la nașterea scriitorului**

**Ion Druță
1928**

Prozator, dramaturg, eseist, opera căruia este, în linii mari, „o expresie a rezistenței spirituale și morale în fața a tot ce subminează naționalul, umanul, sacrul” (Mihai Cimpoi).

Născut în s. Horodiște, Soroca (azi Dondușeni), în familia Anei și a lui Pantelei Druță. Tatăl său, de meserie zugrav bisericesc, „era plin de demnitate, arțăgos și încăpățânat”. „Mulți dintre eroii cărților mele au împrumutat anumite trăsături de la tata”, va mărturisi mai târziu scriitorul. În 1939, familia Druță trece cu traiul în satul Ghica-Vodă din preajma Bălților. Aici viitorul scriitor termină școala primară, după care urmează cursurile de tractoriști (1945) și Școala de silvicultură (1946). În 1957 absolvește Cursurile literare superioare de pe lângă Institutul de Literatură „Maxim Gorki” din Moscova. A fost secretar al Sovietului sătesc Ghica-Vodă (1947), președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988-1990), deputat în Sovietul Suprem al fostei URSS (1989). Începând cu anii '60 locuiește la Moscova.

Scrie primele poezii și nuvele în perioada serviciului militar (1947-1950). Debutează în 1951 în revista „Octombrie” cu câteva schițe, una din ele intitulată *Problema vieții*. Volumul de debut *La noi în sat* (1953) este remarcat de critica vremii și anunță intrarea în literatură a unui prozator încadrat în categoria creatorilor rurali care idealizează viața satului patriarhal, refractar la valorile civilizației moderne.

Este autorul nuvelor și romanelor *Poveste de dragoste* (1954), *Frunze de dor* (1957), *Dor de oameni* (1959), *Piept la piept* (1964), *Povara bunătății noastre* (1969), *Întoarcerea țărânei în pământ* (*Plecarea lui Tol-*

stoi) (1969, 1978, 2016), *Ultima lună de toamnă* (1975), *Biserica Albă* (1983, 1988), *Clopotnița* (1984), *Toiagul păstoriei* (1984) ș. a. În 1998 editează volumul de eseuri *Ora jertfirii*. În 2003 apare volumul selectiv de schițe, nuvele, povestiri *Pomul de la răscruce*. În 2008 a văzut lumina tiparului epopeea istorică *Ultima dragoste a lui Petru cel Mare*, urmată de *Îngerul supraviețuirii: Mărturii și spovedanii* (2011), *Grădina Domnului: Eseuri, balade, amintiri: 1951-2017* (2017).

Piesele *Casa mare* (1960, debut în dramaturgie), *Doina* (1968), *Păsările tinereții noastre* (1972), *Horia* (1973), *Cervus divinus* (1977-1981), *Frumos și sfânt* (1979), *Căderea Romei* (1995), *Apostolul Pavel* (1999), epopeea teatrală *Harul Domnului* (2001) ș. a. l-au afirmat ca dramaturg de o certă valoare artistică și au găsit un viu ecou în inimile spectatorilor din Moldova, Letonia, Lituania, Rusia, Ucraina, Polonia, Franța și alte țări.

Micilor cititori le-a adus în dar cărțile *Cenușica* (1962), *Povestea furniciei* (1963), *Trofimaș* (1966), *Daruri* (1969), *Bobocel cu ale lui* (1972), *Balada celor cinci motănași* (1972) ș. a.

Operele scriitorului au stârnit reacții diverse în lumea literară și în sferile administrative, de la aprecieri elogioase până la excluderea din programele școlare și interzicerea de a fi recomandate pentru lectură în bibliotecile publice.

Reeditate în repetate rânduri, lucrările sale au fost adunate în cele patru volume de *Scrieri*, editate în 1987-1989 (reluat apoi în grafie latină în 1989-1990), în care sunt reproduse variantele definitive și necenzurate ale operelor sale.

A desfășurat o amplă activitate publicistică, ținând să fie „un director de conștiință” în domeniul vieții sociale. Contribuția lui Ion Druță, de rând cu a altor scriitori și intelectuali, a fost decisivă în vederea democratizării societății, trecerii la grafia latină, proclamării suveranității și independenței statale. A fondat revista „Glasul”, a colaborat de-a lungul anilor la publicațiile „Moldova socialistă”, „Nistru”, „Literatura și arta”, „Neamul românesc”, „Caiete critice”, „Excelsior”, „Literaturnaia gazeta”, „Drujba narodov”, „Novâi mir” și alte ediții periodice, la „Europa liberă”, la posturi de radio și televiziune din Chișinău, Moscova, București.

Scrierile lui Ion Druță au fost traduse în limbile rusă, ucraineană, letonă, estonă, lituaniană, gruzină, magheară, engleză, germană, franceză, bulgară, poloneză, japoneză ș. a.

A fost inclus în lista celor 10 mari scriitori din lume pentru anul 1990.

În semn de omagiu pentru contribuția deosebită la dezvoltarea literaturii și culturii naționale, prin decizia Parlamentului, anul 2008 a fost proclamat în RM *Anul Ion Druță*.

S-a învrednicit de multiple premii și distincții, printre care Premiul de Stat al RSSM (1967, pentru drama psihologică *Casa mare* și nuvela *Ultima lună de toamnă*), Premiul „Mihai Eminescu” al Societății Bibliofililor din Republica Moldova pentru volumele *Scrieri*, Premiul „Vasile Alecsandri” al Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova (1988), Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul literaturii (2008), Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă” (1960), Ordinul „Lenin” (1988), Ordinul Republicii (1993) și Ordinul „Bogdan Întemeietorul” (2009), Titlul Onorific de Scriitor al Poporului din RSSM (1988). Este membru de onoare al Academiei Române (1990) și membru titular al Academiei de Științe din Republica Moldova (1992).

Referințe

Tot ce avem mai bun și mai frumos în viață trebuie consfințit prin dăruirea noastră.

Orice popor, fie el din câmpie sau de la munte, păstrează pentru zile mari, pentru zile negre, câte un cântec care face să tresalte inima întregului neam. Sufletul neamului nostru răspunde de fiecare dată când îl cheamă Doina...

Ion Druță

Tipologic Druță aparține categoriei creatorilor rurali în literatură, a acelor care cred că „veșnicia s-a născut la sat” (...). Trăind într-o lume în care temeiurile etice s-au clătinat, eroii săi caută în mod fervent salvarea prin sacru. Nu există, de fapt, eroi ci un singur erou aflat mereu în căutarea absolutului.

* * *

În felul de a pune problemele existențiale fundamentale Druță ur-

mează modelul Cehov și modelul Tolstoi: de la cel dintâi însușește laconismul, arta dedesubtului și detaliului, relatarea neutră îmbinată cu umor și semnificații simbolice, iar de la al doilea – intensitatea vieții lăuntrice (...).

Mihai Cimpoi

Druță știe istorie, știe să lucreze pe cronici, pe izvoare așa cum o știe Sadoveanu, dar pe lângă istorie se știe cunoscător îndeaproape al valorilor spirituale ale trecutului ca și ale prezentului. Cărțile sale, ca și ale marilor scriitori de la care se revendică, își iau mereu un cuvânt înainte din izvoarele scripturale nepieritoare, devenite viață în sufletul oamenilor a căror ființă interioară o aduce la vedere prin frazele sale.

Ioan Alexandru

Caracterizând lirismul pătrunzător al lui Ion Druță, va fi cu dreptate să recunoaștem că și în proză, și în dramaturgie scriitorul se impune ca poet și pictor – atât de însuflețit și de elevat este verbul, atât de plastice și expresive sunt culorile sale.

Valentin Oskočki

Întrețesută din dureri și bucurii, proza lui Ion Druță exprimă profunde năzuințe ale sufletului popular. Scriitor de o sensibilitate și o bunănotate autentică, Druță râde și plânge împreună cu eroii săi...

Vasile Coroban

Prin pledoaria pentru valorile umane supreme, realizată cu mijloace originale și memorabile, în primul rând prin personaje interesante, prin replici pline de sensuri profunde, prin simboluri sugestive, printr-un zbor de nestăvilat al fanteziei, dramele lui Ion Druță sunt o contribuție certă la dezvoltarea literaturii românești din Republica Moldova.

Ion Ciocanu

Titluri pentru expoziții

Cu dor de oameni (Ion Druță la 90 de ani)

Ion Druță: univers artistic, filozofic, spiritual

Metafora prozei druțiene
Slujitor al sufletului mioritic
Ion Druță între mit și realitate

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

APOSTOLUL Pavel / Ion Druță; pref.: Gheorghe Mazilu. – Ch.: Cartea, 2002. – 118 p.

BADEA Mior / Ion Druță; prez. graf.: Radu Modîrcă. – Ch.: [s.n.], 2004. – 18 p.: il.

BALADA celor cinci motănași / Ion Druță; il.: Mihaela Paraschivu. – Ch.: Cartier, 2015. – 32 p. – (Cartier codobelc).

BISERICA Albă: roman / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2015. – 543 p. – (Cartier clasic).

CASA mare: dramă în trei acte, zece tablouri / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2015. – 115 p. – (Cartier popular).

CLOPOTNIȚA: roman / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2014. – 260 p. – (Cartier popular).

DARURI: povestiri / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2016. – 66 p. – (Cartier popular).

DE DEMULT și de departe; Samariteanca; Ultima lună de toamnă / Ion Druță; cop.: A. Ichim. – Ch.: Cadran, 2012. – 258 p.

DE LA HORODIȘTE la Ghica Vodă / Ion Druță; design: A. Ichim. – Ch.: Cadran, 2013. – 236 p.

DOINA: dramă în trei acte / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2015. – 96 p. – (Cartier popular).

FRUNZE de dor: roman / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2015. – 260 p. – (Cartier popular).

HORODIȘTE: proză memorialistică / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2016. – (Cartier popular).

LA POARTA vorbelor frumoase / Ion Druță; il.: Eudochia Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2005. – 48 p.: il.

MARIA Cantemir, ultima dragoste a lui Petru cel Mare / Ion Druță. – Ch.: Universul, 2008. – 96 p.

ORA jertfirii: proză, publicistică, scrisori / Ion Druță; prez. graf.: P. Grigoriev. – Ch.: Cartea Moldovei, 1998. – 392 p.

PĂȘĂRILE tinereții noastre: piese / Ion Druță. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 448 p. – (Colecție pentru elevi, studenți).

PLECAREA lui Tolstoi (Întoarcerea țărânei în pământ): baladă epică / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2016. – 162 p. – (Cartier popular).

POMUL de la răscruce: schițe, nuvele, povestiri / Ion Druță; prez. graf.: Maria Modîrcă. – Ch.: Universul, 2003. – 376 p.

POVARA bunătații noastre: roman / Ion Druță. – Ch.: Universul, 2005. – 520 p.

POVESTEA furnicii / Ion Druță; il.: Silvia Olteanu. – Ch.: Cartier, 2015. – 32 p.: il. – (Cartier codobelc).

ȘOAPTE de nuc: proză scurtă / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2016. – 400 p. – (Cartier popular).

VATRA blajinilor / Ion Druță. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 516 p. – (Colecție pentru elevi, studenți).

Referințe critice

ACADEMICIANUL Ion Druță – prozatorul, dramaturgul, eseistul: biobibliogr. / AȘM; coord.: M. Dolgan; alcăt.: L. Bodarev, V. Guriev, I. Nikolaeva. – Ch.: [s.n.], 2008. – 424 p.

ION Druță: biobibliogr. / alcăt.: L. Gorin; red.: I. Șpac, Z. Dediu; resp. de ed.: L. Danuța. – Dondușeni: [s.n.], 1998. – 142 p.

ASPECTE ale creației lui Ion Druță: (culeg. de art.) / alcăt.: M. Dolgan, H. Corbu; AȘM, Inst-tul de Limbă și Literatură. – Ch.: Știința, 1990. – 176 p.

CUBLEȘAN, Constantin. Ion Druță: conștiință a istoriei basarabene / Constantin Cubleșan; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2015. – 176 p.

DRUȚIANA teatrală: (articole despre teatrul lui Ion Druță) / cuv. înainte: N. Velehova. – Ch.: Cartea Moldovei, 2008. – 480 p.

FENOMENUL artistic Ion Druță / AȘM; concept. și elab.: M. Dolgan. – Ch.: [s.n.], 2008. – 756 p. – (Academica).

MAZILU, Gheorghe. Autoritatea noastră spirituală: creația lui Ion Druță: eseuri / Gheorghe Mazilu; cop.: M. Potârniche. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 179 p.

MORARU, Anatol. Ion Druță: opera epică și dramatică / Anatol Moraru; cop.: M. Bacinschi. – Ch.: Arc, 2010. – 52 p. – (Cartea care te salvează).

AGACHE, Catinca. Profil critic: Ion Druță și matricea stilistică românească // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine: 1946-2000 / Catinca Agache. – Iași, 2005. – P. 80-85.

BANTOȘ, Ana. În căutarea rostului pierdut, Ion Druță // Bantoș, Ana. Deschidere spre universalism. Literatura română din Basarabia postbelică / Ana Bantoș. – Ch., 2010. – P. 104-113.

BILEȚCHI, Nicolae. Concepție și compoziție în nuvelistica lui Ion Druță / Nicolae Bilețchi // Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană. Vol. 2. – Ch., 2003. – P. 32-52.

BOTEZATU, Eliza. „Ultima lună de toamnă”: sondaj analitic și sugestii metodice // Botezatu, Eliza. Critică literară / Eliza Botezatu. – Ch., 2007. – P. 147-161.

CIMPOI, Mihai. Druță Ion / Mihai Cimpoi // Dicționarul general al literaturii române. Vol. C-D / Academia Română. – București, 2004. – P. 764-766.

CIMPOI, Mihai. Scriitorii perioadei 1955-1965 față cu „teroarea istoriei”: Ion Druță / Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu) / Mihai Cimpoi. – București; Ch., 2003. – P. 256-262.

CIOCANU, Ion. Eseistica lui Ion Druță // Ciocanu, Ion. Nevoia de vase comunicante sau cartea între scriitor și cititor / Ion Ciocanu. – Ch., 2006. – P. 175-202.

CIOCANU, Ion. Încă o dată despre acele amare „Frunze de dor” // Ciocanu, Ion. Nevoia de vase comunicante sau cartea între scriitor și cititor / Ion Ciocanu. – Ch., 2006. – P. 166-174.

CIOCANU, Ion. Proza și dramaturgia lui Ion Druță // Ciocanu, Ion. Literatura română: studii și materiale pentru învățământul preuniversitar // Ion Ciocanu. – Ch., 2003. – P. 388-407.

CIOCANU, Ion. Virtuțile și limitele creației lui Ion Druță // Cio-

canu, Ion. Popas analitic în proza contemporană / Ion Ciocanu. – Ch., 2015. – P. 3-8.

DRUȚĂ Ion // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: 1961-2006: dict. – Ch., 2006. – P. 56-59. – (Academica; 1).

ION Druță // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 149-159.

MAZILU, Gheorghe. Toleranță și iubire / Gheorghe Mazilu // Druță, Ion. Apostolul Pavel: Epopee creștină în două acte / Ion Druță. – Ch.: Cartea, 1999. – P. 5-15; Ch.: Cartea, 2002. – P. 5-15.

TECUCI, Alexandru. Glasul vieții // Tecuci, Alexandru. Zbucium de creație și cercetare / Alexandru Tecuci. – Cahul, 2011. – P. 248-251.

TRIFAN, Călina. Druță Ion / Călina Trifan // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 232-234.

ȚURCANU, Andrei. Spectrele „animus/anima” într-o lume în derivă / Andrei Țurcanu // Eseuri 2016: o antologie la zi / selecț.: M.V. Ciobanu, E. Lungu. – Ch., 2016. – P. 46-53.

ZBÂRCIOG, Vlad. Ion Druță între lumină și întuneric // Zbârciog, Vlad. Ceasul al doisprezecelea / Vlad Zbârciog. – Ch., 2008. – P. 114-183.

CRISTEA-ENACHE, Daniel. Vorbă de la țară / Daniel Cristea-Enache // România literară. – 2017. – 27 ian. – P. 10.

CODREANU, Theodor. Ion Druță și memoria identitară / Theodor Codreanu // Lit. și arta. – 2015. – 27 aug. – P. 9.

COLESNIC, Iurie. Stere și Druță / Iurie Colesnic // Noi. – 2015. – Nr. 5. – P. 30-41.

Dedicații lirice

BIVOL, Zinovia. Și stelele azi tac: lui Ion Druță // Bivol, Zinovia. Dăruie clipelor ani / Zinovia Bivol. – Ch., 2009. – P. 14.

FILIP, Iulian. Limbile smulse: lui Ion Druță // Filip, Iulian. Fir de nisip: versuri / Iulian Filip. – Ch., 1991. – P. 132-133.

LARI, Leonida. Păstor // Lari, Leonida. Dulcele foc / Leonida Lari. – București, 1991. – P. 268.

LOTEANU, Emil. Scrisoare lui bădia Anisim livădarul, care nu i-a fost niciodată trimisă: lui Ion Druță // Loteanu, Emil. 101 poeme / Emil Loteanu. – Ch., 2011. – P. 60-61.

PARTOLE, Claudia. Ultima lună de toamnă // Partole, Claudia. Păsări suntem când ne naștem / Claudia Partole. – Ch., 1990. – P. 47-48.

ROMANCIUC, Vasile. Conștiința națională // Romanciuc, Vasile. Note de provincial / Vasile Romanciuc. – Ch., 1991. – P. 40-41.

RUSU, Mihai. Dor etern pentru peniță: lui Ion Druță // Rusu, Mihai. Hoț de stele: versuri / Mihai Rusu. – Ch., 2009. – P. 18.

VATAMANU, Ion. Casa lui Ion Druță // Vatamanu, Ion. Atât de mult al pământului / Ion Vatamanu. – Ch., 1990. – P. 97.

VATAMANU, Ion. Ideal: pentru Ion Druță / Ion Vatamanu // 101 poeme: antologie. – Ch., 2011. – P. 6. – (Colecția Ideal – 2009).

VIERU, Grigore. Apă vie: lui Ion Druță // Vieru, Grigore. Lumina de taină: pagini alese cu CD / Grigore Vieru. – Ch., 2010. – P. 70-71.

VIERU, Grigore. Cântare scrisului nostru: lui Ion Druță // Vieru, Grigore. Liniștea lacrimii: versuri / Grigore Vieru. – Ch., 2006. – P. 150-152.

VIERU, Grigore. Ultima lună de toamnă: lui Ion Druță // Vieru, Grigore. Lumina de taină: pagini alese cu CD / Grigore Vieru. – Ch., 2010. – P. 187.

ZADNIPRU, Petru. Casa Mare: lui Ion Druță // Zadnipru, Petru. Însetat de depărtări: versuri / Petru Zadnipru. – Ch., 2007. – P. 30-31.

**14 octombrie – 80 de ani
de la nașterea scriitorului rus
Vladislav Krapivin
1938**

Vladislav Krapivin s-a născut la 14 octombrie 1938 într-o familie de pedagogi din orașul Tiumeni. Copilăria i-a fost marcată de război. „Copiii, de obicei, vor să devină mai repede adulți. Eu, însă, doream să continui copilăria cât mai mult. Războiul m-a lipsit de copilărie, de aceea probabil am început să scriu despre și pentru copii” – avea să-și amintească mai târziu scriitorul.

Elev fiind, începe să scrie poezii, pe care le publică în ziarul „Pionerskaia pravda”. Romanul *Insula comorilor* de R.L. Stevenson, pe care îl citește la vârsta de nouă ani, îl marchează atât de mult, încât marea și corăbiile vor deveni pasiunea lui pentru tot restul vieții, iar prima povestire, pe care o scrie în copilărie, era, desigur, despre pirați și comorile lor. În timpul studiilor la Facultatea de Jurnalism a Universității de Stat din Sverdlovsk (1956-1961) continuă să scrie povestiri, dar nu despre pirați și corăbii naufragiate, ci despre prietenii din copilărie. Primele sale povestiri au apărut în publicațiile periodice „Vecernii Sverdlovsk” și „Uraliskii sledopăt”, la care a activat după absolvirea facultății, iar în 1962 au fost editate în prima sa carte *Рейс „Ориона”* (Cursa „Orionului”). Chiar de la apariție, acest volum a fost remarcat de cititori și critici, fiind urmat de multe alte cărți despre și pentru adolescenți: *Брат, которому семь* (Fratele de șapte ani, 1963), *Палочки для Васькиного барабана* (Bețișoare pentru toba lui Vasika, 1965), *Звезды под дождем* (Stele sub ploaie, 1965), *Оруженосец Кашка* (Scutierul Kașka, 1965), *Валькины друзья и паруса* (Prietenii lui Valika și Brigantina, 1967), trilogia *В ночь большого прилива* (În noaptea marelui flux, 1969-1977), *Летчик для особых поручений* (Pilotul pentru misiuni speciale, 1975), trilogia *Мальчик со шпагой* (Băiatul cu floretă, 1976), *Колыбельная для брата* (Cântec de leagăn pentru frate, 1980), *Трое с площади Карронад* (Treii din Piața Karonnad, 1982), *Тень Каравеллы* (Umbra Caravelei, 1988) ș.a. Cărțile sale denotă un autor romantic, idealist, dar și bun cunoscător al psihologiei copiilor. Personajele sale – copii de 7-9 ani și adolescenți de 11-13 ani, sunt sinceri, curajoși, nobili, nepărtinitori, buni, vișători. Ei nu ezită să-și ajute semenii, să înfrunte răul și nedreptatea.

Începând cu anii '80, autorul abordează cu predilecție genul fantastic, alegoric: romanul-trilogie *Голубятня на желтой поляне* (Hulubăria din poiana galbenă, 1988), povestirea-poveste *Дети синего фламинго* (Copiii flamingoului albastru, 1989), ciclul de povești alegorice *Летящие сказки* (Povești zburătoare, 1991), ciclul de povestiri fantastice *В глубине Великого Кристалла* (în adâncul Marelui Cristal, 1989-1992) ș.a.

În peste patruzeci de ani de activitate literară Vladislav Krapivin a scris circa 200 de povestiri, povești și romane adunate, în anul 2002,

în 30 de volume de *Opere*. Cărțile sale au fost traduse în diferite limbi, fiind editate în Polonia, Cehia, Slovacia, Bulgaria, Germania, Japonia, Ungaria și alte țări.

Creația sa literară a fost apreciată cu numeroase premii și distincții, printre care: Premiul „Cea mai bună carte pentru copii a anului” (1971, 1977), Premiul Uniunii Scriitorilor din Federația Rusă (1984), Premiul literar „Aelita”, Ordinul „Prietenia popoarelor” (1989), Premiul „Alexandr Grin” pentru literatură, Ordinul de Onoare (2009), Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY, 2010) ș.a.

Referințe

Детство – это как сказка, которую каждый раз можно рассказывать по-новому. Главное в нем все равно всегда остается: радость открытия мира, радость ребячьей дружбы и ощущение свежести и синевы.

Copilăria e ca o poveste ce poate fi redată de fiecare dată altfel. Dar întotdeauna rămâne bucuria de a descoperi lumea, miracolul prieteniei, senzația prospețimii și seninătății.

Vladislav Krapivin

Крапивин пишет о чести, человеческом достоинстве, верности идеалам... Все эти вечные понятия – константа его творчества... Во все времена ребята находили в его книгах защиту от лжи, лицемерия, цинизма, несправедливости.

Krapivin scrie despre onoare, demnitate, devotament... Aceste noțiuni eterne constituie esența creației sale... În toate timpurile cărțile sale au oferit copiilor protecție împotriva minciunii, ipocriziei, cinismului, nedreptății.

V. Kianița

Каждое произведение Крапивина – удивительный мир со своими законами, проблемами, радостями, потрясениями... Разные города, планеты, галактики. Но есть в них общее – мысль что, и в

сказке, и в жизни, добро хоть на полшага должно опережать зло и одерживать над ним победу.

Fiecare creație a lui Krapivin e o lume deosebită cu legile, problemele, bucuriile și zguduirile sale... Diferite orașe, planete, galaxii. Dar toate au ceva comun – ideea că în viață, ca și în poveste, binele trebuie să prevaleze și să învingă răul.

Larisa Krapivina

Тот факт что, несмотря на все глобальные перемены произошедшие в нашем обществе, Крапивин остается автором любимым и читаемым, можно с полным правом назвать феноменом.

E un adevărat fenomen faptul că, în pofida schimbărilor globale din societate, Krapivin continuă să fie un autor apreciat și citit.

Valentin Lukianin

Titluri pentru expoziții

Мне всегда двенадцать лет

Командор Страны Детства

Владислав Крапивин – романтик в жизни и в литературе

Vladislav Krapivin – un comandor în Țara Copilăriei

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BABOČKA na štange / Vladislav Krapivin; ill.: E. Sterligova. – M.: Det. lit., 2016. – 400 p.: il. – (Škol'naâ biblioteka).

BRIG „Artemida” / Vladislav Krapivin; ill.: E. Sterligova. – M.: Det. lit., 2016. – 384 p.: il. – (Škol'naâ biblioteka).

DETI sinego flamingo: povest'-skazka / Vladislav Krapivin; hudož.: E. Medvedev. – M.: Izdatel'skij Dom Mešerâkova, 2014. – 207 p.: il.

GOLUBÂTNÂ na želtoj polâne / Vladislav Krapivin. – M.: Amfora, 2015. – 448 p.

GVADELORKA / Vladislav Krapivin. – M.: Det. lit., 2016. – 448 p.: il. – (Șkol'naâ biblioteka).

KOLYBEL'NAÂ dlâ brata / Vladislav Krapivin. – M.: Det. lit., 1987. – 208 p.

KORABLIKI ili „Pomogite mne v puti” / Vladislav Krapivin; ill.: Pavel Krapivin. – M.: Det. lit., 2015. – 448 p.: il. – (Șkol'naâ biblioteka).

LETÂȘIE skazki / Vladislav Krapivin; ill.: E. Sterligova. – M.: Izdatel'skij Dom Meșerâkova, 2013. – 295 p.: il.

LETO končitsâ ne skoro: fantast. povesti iz cikla „V glubine Velikogo Kristalla” / Vladislav Krapivin; hudož.: S. Âkovlev. – M.: [s.n.], 1998. – 521 p.: il.

MUȘKETER i feâ / Vladislav Krapivin; ill.: Olga Muratova. – M.: Azbuka-Attikus; Machaon, 2016. – 288 p.: il.

ORANŽEVYJ portret s krapinkami: povest' / Vladislav Krapivin; ris.: E. Sterligova. – M.: Izdatel'skij Dom Meșerâkova, 2014. – 191 p.: il.

ORUŽENOSec Kaška / Vladislav Krapivin; ill.: Sergej Gavrilov. – M.: Azbuka-Klassika; Machaon, 2013. – 160 p.: il. – (Klassnaâ klassika).

PEREUŁOK kapitana Luhmanova / Vladislav Krapivin. – M.: Det. lit., 2014. – 400 p. – (Șkol'naâ biblioteka).

REJS „Oriona”: (rasskazy) / Vladislav Krapivin; hudož.: G. Perebatov. – M.: Izdatel'skij Dom Meșerâkova, 2013. – 79 p.: il.

TA STORONA, gde veter / Vladislav Krapivin. – M.: AST; Astrel', 2005. – 352 p.

TEN' Karavelly / / Vladislav Krapivin; ill.: E. Madvedev. – M.: Det. lit., 2014. – 368 p. – (Șkol'naâ biblioteka).

VYSTREL s monitora: povest' / Vladislav Krapivin; ill.: E. Sterligova. – M.: Izdatel'skij Dom Meșerâkova, 2014. – 159 p.: il.

Referințe critice

BOGATYREVA, N.Û. Krapivin Vladislav / N.Û. Bogatyreva // Russkie detskie pisateli XX veka: biobibliogr. slovar'. – M., 1998. – P. 242-245.

DETSKOE čtenie. Russkaâ literatura: Krapivin V.P. „Rejs „Oriona”, „Oruženosec Kaška”, „Ten' Karavelly”, „Mušketer i feâ” // Detskie knigi

2013-2014: Bibliogid rekomenduet. – M., 2015. – P. 223-225.

KRAPIVIN Vladislav Petrovič // Pisateli našego detstva. 100 imen: biograf. slovar'. Č. 2. – M., 1999. – P. 256-262.

RUSSKAÂ fantastika: Krapivin V.P. „Golubâtnâ na želtoj polâne”, „Oranževyj portret s krapinkami”, „Vystrel s monitora” // Detskie knigi 2013-2014: Bibliogid rekomenduet. – M., 2015. – P. 292-293.

SKAZKI russkih pisatelej: Krapivin V.P. „Letâšie skazki”, „Deti sinego flamingo” // Detskie knigi 2013-2014: Bibliogid rekomenduet. – M., 2015. – P. 90-91.

**26 octombrie – 90 de ani
de la nașterea scriitorului
Aureliu Busuioc
(1928-2012)**

Dramaturgul, eseistul, jurnalistul, poetul, publicistul, romancierul, scenaristul, scriitorul și traducătorul Aureliu Busuioc s-a născut în s. Cobîlca (azi Codreanca), Strășeni, în familia învățătorilor Olga și Alexandru Busuioc. Urmează cursurile Școlii primare de aplicație de pe lângă Școala Normală Eparhială din Chișinău (1935-1939), apoi Liceul „Alecru Russo” din Chișinău (1939-1944), Colegiul Național „C. Loga” din Timișoara, unde își ia bacalaureatul (1944-1948), apoi Școala militară de ofițeri din Sibiu (1948-1949). După doar un an de învățătură la Sibiu, părăsește Școala militară, fiind silit de autorități să se „repatrieze” împreună cu părinții săi la Chișinău. După o scurtă activitate de depanator-radio la un atelier, în 1950, devine student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Litere. Pe parcursul anilor activează în diferite funcții: redactor la Editura de Stat (1952-1954), redactor-șef adjunct la revista „Chipăruș” (1957-1959), redactor-șef la revista „Scânteia leninistă” (1959-1960) și la ziarul „Tinerimea Moldovei” (1960-1962), secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1977-1986).

Începând cu 1950, publică grupaje de versuri în presa timpului. În anul 1955 are un dublu debut editorial cu cartea pentru copii *La pădure* și placheta de poezii umoristice *Prafuri amare*. Publică, rând pe rând,

volumele de versuri *Piatra de încercare* (1958), *Firicel de floare rară* (1961), *Dor* (1962), *Poezii* (1964), *În alb și negru* (1977), *Îmblânzirea mașinii de scris* (1988), *Concert* (1993) ș.a., precum și romanele *Singur în fața dragostei* (1966), *Unchiul din Paris* (1973), reeditat în 2013, *Local ploi de scurtă durată* (1986), *Lătrând la lună* (1997), *Pactizând cu diavolul* (2000), reeditat în 2013, *Spune-mi Gioni! Sau învățăturile veteranului KGB Verdicurov către nepotul său* (2003), reeditat în 2014, *O sumă de cuvinte* (2008), *Și a fost noapte...* (2012), *Hronicul Găinarilor* (2012).

În poezie scriitorul își valorifică constant virtuțile de umorist, dar și de poet liric, meditativ, abordând motive civice, stări sufletești și de conștiință, spiritul contradictoriu al realității (Ion Ciocanu), iar ceea ce individualizează proza sa, inclusiv proza pentru copii, este umorul, „culoarea ironică a observației naratoriale și inventivitatea narativă elevată” (Maria Șlehtițchi).

În 1969, debutează în dramaturgie cu piesa *Radu Ștefan Întîiul și ultimul*, urmată de alte două piese, *Și sub cerul acela* și *Toate trei anotimpuri*, ambele editate în 1971. Piese sale au fost montate pe scenele mai multor teatre din Republica Moldova și România.

A continuat să scrie despre și pentru copii. Cărțile *Aventurile lui Nătăfleață* (1961), *Cizmele cocostârcului* (1967), *Marele Rățoi Max* (1968), *Noile aventuri ale lui Nătăfleață* (1978), *Când bunicul era nepot* (2008), *Sfredeluș* (2009) – carte- surpriză la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XIII-a, vădesc interesul permanent al autorului pentru lumea mirifică a copilăriei și se disting printr-o cunoaștere profundă a psihologiei copilului.

Este și autor de scenarii pentru filme. A tradus din A. Griboedov, N. Gogol, A. Cehov, B. Johnson, O’Henry, W. Shakespeare ș.a. Multe din lucrările autorului au apărut în traducere în Germania, Bulgaria, Ungaria, Cehia, în fostele republici ale URSS.

Pentru romanul *Unchiul din Paris* i s-a decernat Premiul „N. Ostrovski” (Moscova, 1974). Maestru Emerit în Artă (1984). În 1996 a obținut Premiul Național pentru culegerea de versuri *Concert* și a fost decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”. S-a mai învrednicit de Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Moldova în anul 1999 pentru volumul *Pactizând cu diavolul*, Ordinul Republicii (2001), Premiul Comis-

iei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO la ediția a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2003, pentru cartea *Întâmplări cu Nătăfleață*), Premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul *Spune-mi Gioni* (2003), Ordinul Insigna de Onoare (2003), Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2005). Laureat al Primăverii Poeților de la Festivalul Primăvara Europeană a Poeților (2012).

Aureliu Busuioc s-a stins din viață în data de 9 octombrie 2012 și este înmormântat la Cimitirul Central din Chișinău.

Inconfundabila-i creație poartă pecetea personalității sale universale – de o vastă cultură literară, neordinară, elegantă, ingenioasă, meditativă, lirică... și sigură pe sine.

Referințe

Ne leagă dragostea.

Dacă există.

Și dacă nu?

Ceea ce există și n-are nume.

O iubesc și știu că mă iubeste.

Aureliu Busuioc

Aureliu Busuioc, care s-a născut în Regatul României, s-a format în spiritul mării literaturi interbelice. Am avut noroc să-l avem alături de noi, cei din generația postbelică, și ne-a servit ca un model de cultură literară și civică. Generații întregi au învățat de la el. A fost un model de verticalitate, de curaj demn de urmat. A promovat și susținut literatura generației mele. După destrămarea imperiului sovietic a dat mai multe cărți de mare valoare. A fost un promotor al literaturii române autentice, al limbii literare pe care a promovat-o la toate forurile.

Vladimir Beșleagă

Aureliu Busuioc a impus în literatura noastră imaginea scriitorului intelectual, al scrisului elevat, al limbii române pure și fluente. Este scriitorul care a adus în proza sa lumea citadină, urbană.

Arcadie Suceveanu

Aureliu Busuioc s-a ilustrat suveran în toate domeniile – a creat poezie care nu va lipsi nicicând din manualele școlare, a scris proza care a făcut epocă – vă puteți închipui istoria literaturii fără *Singur în fața dragostei?*, a făcut dramaturgie care a depășit ca model estetic scrierile din breaslă. A incizat și epigrame cu un vârf ascuțit de iridiu neegalat de nimeni.

Scrierile sale au în subsidiar o mare cultură, inclusiv o mare cultură a limbii, ceea ce le fac deosebite ca expresie pură, românească. A fost și omul replicii ingenioase, un adevărat gentilom al spiritului. Fără ironia sa cotidianul nostru ar arăta mult mai fad...

Eugen Lungu

Dotat cu inteligență și spirit de observație, și umor, Aureliu Busuioc reprezintă tipul rar de scriitor „urban”, care valorifică cu predilecție un material de viață rural. Proza sa refuză relatarea domoală moldovenească, fiind dinamică, „cinematografică”, eseistică și având nerv ironic.

Mihai Cimpoi

Aureliu Busuioc este fericita excepție care demonstrează că avem adevărați artiști ai cuvântului. Arta lui se dezvoltă în toate genurile culturale, de la poezie la roman, de la piesă de teatru la pamflet sau eseu. O anumită subtilitate și grație a cuvintelor îi fac stilul variat, adecvat genului, dar și inconfundabil. Unele texte ale lui Busuioc au devenit de mult un bun comun.

Mircea V. Ciobanu

Titluri pentru expoziții

Aureliu Busuioc – promotor al literaturii române autentice
Un personaj de neuitat al vieții literare – Aureliu Busuioc
Un nume impunător în literatura română contemporană

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BĂTRÂNUL poet: [versuri] / Aureliu Busuioc. – Ch.: Prut, 2013. – 184 p. – (Laurii Poeziei).

CÂND bunicul era nepot: aventuri / Aureliu Busuioc; il.: Lilia Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 104 p. – (Cartea adolescentului).

CIZMELE cocostârcului / Aureliu Busuioc; il.: T. Cemis. – Ch.: Prut Internațional, 2010. – 20 p.

CULORI: [poezii, proză] / Aureliu Busuioc; pref.: A. Suceveanu; il.: O. Diaconu. – Ch.: Prut, 2015. – 388 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

HRONICUL Găinarilor ivit lumii de către domnia mea Aureliu Busuioc, gramatic: roman / Aureliu Busuioc; cop.: V. Coroban. – Ch.: Cartier, 2016. – 216 p. – (Cartier popular).

ÎN CĂUTAREA pierderii de timp: jurnal cubanez / Aureliu Busuioc. – Ch.: Prut Internațional; București: RAO, 2011. – 244 p.

ÎNTÂMPĂRI cu Nătăfleală / Aureliu Busuioc; il.: Stela Damaschin. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 32 p.: il.

LĂTRÂND la lună: roman / Aureliu Busuioc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2012. – 176 p. – (Cartier popular).

MARELE Rățoi Max / Aureliu Busuioc; il.: Sergiu Puică. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 24 p.: il.

O SUMĂ de cuvinte: istorioare inte(r)grate / Aureliu Busuioc; cop.: A. Ichim. – Ch.: Prut Internațional; Știința, 2008. – 80 p.

PUNCT / Aureliu Busuioc; prez. graf.: A. Ichim. – Ch.: Știința, 2007. – 140 p. – (Antologia unui autor).

SFREDELUȘ / Aureliu Busuioc; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2009. – 24 p.: il.

SINGUR în fața dragostei / Aureliu Busuioc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2015. – 154 p. – (Cartier popular).

SPUNE-MI Gioni! / Aureliu Busuioc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2014. – 344 p. – (Cartier popular).

ȘI A FOST noapte / Aureliu Busuioc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2016. – 105 p. – (Cartier popular).

UNCHIUL din Paris: roman / Aureliu Busuioc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2013. – 190 p. – (Cartier popular).

VIZAVI de vizavarză / Aureliu Busuioc; il.: Victoria Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2010. – 20 p.: il.

Referințe critice

AURELIU Busuioc: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”, Bibl. Publ. „Liviu Rebreanu”; alcăt.: Elena Cebotari, Irina Tutun; ed. îngrijită de Lidia Kulikovski. – Ch.: Magna Princeps, 2010. – 144 p.

CIOBANU, Mircea V. Aureliu Busuioc: poetul, prozatorul, dramaturgul / Mircea V. Ciobanu. – Ch.: Arc, 2013. – 80 p. – (Cartea care te salvează).

CIOBANU, Mircea V. Aureliu Busuioc: „Sunt norii albi, dar umbra lor e neagră...” / Mircea V. Ciobanu, Eugen Lungu; resp. de ed.: Vasile Romanciuc; cop.: Sergiu Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2016. – 340 p. – (Dialoguri la focul din vatră).

FONARI, Victoria. Factorii intelectual și sentimental în opera lui Aureliu Busuioc / Victoria Fonari. – Ch.: CE USM, 2003. – 218 p.

AURELIU Busuioc în dialog cu Serafim Saka // Saka, Serafim. Aici: atunci și acum: dialoguri / Serafim Saka. – Ch., 2010. – P. 72-79.

BURLACU, Alexandru. Aureliu Busuioc: între poliecran și metaroman // Burlacu, Alexandru. Existențe. Vol. 3: Umbra lui Ulysse / Alexandru Burlacu. – Ch., 2012. – P. 42-59.

AURELIU Busuioc // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 163-170.

AURELIU Busuioc // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârnciog. – București; Ch., 2005. – P. 47-56.

BUSUIOC Aureliu // Literatura română: dicț.-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: L. Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 95-99.

BUSUIOC Aureliu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 49-55.

BUSUIOC, Nicolae. Știința orchestrării scrisului // Busuioc, Nico-

lae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Ch., 2010. – P. 15-17.

„**CARTEA** care ar putea să-l facă „împlinit” pe un scriitor este aceea care n-a fost scrisă niciodată...” / Aureliu Busuioc; consemn.: Călina Trifan // Trifan, Călina. Memorări necesare: o viață în dialog: (memorialistică și istorii orale) / Călina Trifan. – Ch., 2015. – P. 20-22.

CIMPOI, Mihai. Aureliu Busuioc // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – București, 2002. – P. 178-179.

CIOBANU, Vitalie. O viză pentru Purgatoriu: (Aureliu Busuioc) // Ciobanu, Vitalie. Valsul pe Eșafod / Vitalie Ciobanu. – Ch., 2001. – P. 155-161.

CIOCAN, Iulian. Resurecția veteranului // Ciocan, Iulian. Incursiuni în proza basarabeană / Iulian Ciocan. – Ch., 2004. – P. 98-102.

CIOCANU, Anatol. Busuioc Aureliu / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 85-87.

CIOCANU, Ion. Busuioc Aureliu / Ion Ciocanu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. A-B / Academia Română. – București, 2004. – P. 713-714.

CIOCANU, Ion. Aureliu Busuioc – romancierul // Ciocanu, Ion. Popas analitic în proza contemporană / Ion Ciocanu. – Ch., 2015. – P. 29-53.

CIOCANU, Ion. Aureliu Busuioc – un scriitor despre care se vorbește nu numai la sărbători // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă / Ion Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 11-20.

CIOCANU, Ion. Cu Aureliu Busuioc dincolo de ironie și zeflema // Ciocanu, Ion. Cărțile din noi: articole, studii, cronici literare / Ion Ciocanu. – Ch., 2011. – P. 85-102.

CIOCANU, Ion. Poezia și proza lui Aureliu Busuioc // Ciocanu, Ion. Literatura română: studii și materiale pentru învățământul preuniversitar / Ion Ciocanu. – Ch., 2003. – P. 408-416.

DUMITRAȘCO, Veronica. Tema identității naționale în romanul „Hronicul Găinarilor” de Aureliu Busuioc / Veronica Dumitrașco // Promovarea valorilor naționale prin limbă, literatură și istorie: (tezele conferinței științifice). – Ch., 2012. – P. 59-63.

GRATI, Aliona. „Spune-mi Gioni!” de Aureliu Busuioc. Despre efectele ideologizării monologice a persoanei // Grati, Aliona. Romanul ca lume postBABELICĂ / Aliona Grati. – Ch., 2009. – P. 170-177.

LUNGU, Eugen. Bătrânul poet? O caricatură! // Lungu, Eugen. Poetul care a îmbrățișat luna / Eugen Lungu. – Ch., 2014. – P. 258-266.

LUNGU, Eugen. După aniversare // Lungu, Eugen. Spații și oglinzi / Eugen Lungu. – Ch., 2009. – P. 145-153.

MORĂRAȘ, Mihai. Poetul care nu știe a îmbătrâni // Morăraș, Mihai. Răzbunătorul eu pe mine însumi / Mihai Morăraș. – Ch., 2007. – P. 246-247.

RACHIERU, Adrian Dinu. Sentimentalismul ironic: Aureliu Busuioc // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: un veac de poezie românească / Adrian Dinu Rachieru. – București, 2010. – P. 131-137.

ROMANCIUC, Vasile. Aureliu Busuioc: „În fiecare scriitor trebuie să trăiască un copil” / Vasile Romanciuc // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Ch.; Târgoviște, 2010. – P. 39-40.

SUCEVEANU, Arcadie. Aureliu Busuioc în noul context literar / Arcadie Suceveanu // Eseuri 2016: o antologie la zi / selecț.: M. V. Cioabanu, E. Lungu. – Ch., 2016. – P. 77-84.

SUCEVEANU, Arcadie. Poezia lui Aureliu Busuioc // Suceveanu, Arcadie. Frumusețea subversivă: jurnal parizian: eseuri și articole literare / Arcadie Suceveanu. – Ch., 2012. – P. 85-91.

„**SUNT** mereu disperat și uluit...” / Aureliu Busuioc; consemn.: Nicolae Busuioc // Busuioc, Nicolae. Basarbia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Ch., 2010. – P. 107-112.

ȘVEȚ, Natalia-Maria. Aureliu Busuioc / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 264-266.

CURTESCU, Margareta. Aureliu Busuioc, un spirit liber / Margareta Curtescu // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 24 oct. – P. 15.

LUNGU, Eugen. Aureliu Busuioc: „Sunt norii albi, dar umbra lor e neagră” / Eugen Lungu // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 24 oct. – P. 15.

BIVOL, Efim. Aureliu Busuioc, scriitorul „misionar și paznic al limbii române” / Efim Bivol // „a”MIC”. – 2013. – Nr. 10. – P. 4-5.

CIOBANU, Mircea V. Melancolie, nostalgie și ironie în opera lui Aureliu Busuioc / Mircea V. Ciobanu // Convorbiri didactice. – 2013. – Nr. 15. – P. 21-24.

CONDREA, Ion. Aureliu Busuioc: A ști să fii / Ion Condrea // Convorbiri didactice. – 2013. – Nr. 15. – P. 62.

IACHIM, Ion. Patricianul / Ion Iachim // Convorbiri didactice. – 2013. – Nr. 15. – P. 29.

Dedicații lirice

ARMAȘU, Liliana. Ofrande: memoriei lui Aureliu Busuioc / Liliana Armașu // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 24 oct. – P. 15.

MADAN-BARBĂNEAGRĂ, Claudia. Marelui intelectual – poet, prozator, dramaturg, publicist, traducător Aureliu Busuioc // Madan-Barbăneagră, Claudia. Cu voi în memorie și în suflet: versuri / Claudia Madan-Barbăneagră. – Ch., 2013. – P. 54.

**20 noiembrie – 70 de ani
de la nașterea scriitorului
Constantin Dragomir
1948**

Poetul, traducătorul și editorul Constantin Dragomir s-a născut în s. Marinici, Nisporeni. A absolvit Facultatea de Litere, Secția Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1971). Timp de șapte ani lucrează ca reporter și redactor la postul de radio „Luceafărul” („Orizontul”), după care exercită diferite funcții la diverse edituri din Chișinău: redactor și redactor-șef al Redacției literatură pentru copii și tineret la Editura „Literatura artistică”, director al Editurii „Făt-Frumos”, redactor-șef al Editurii „Pрут Internațional”, iar din anul 2001 – director al Editurii „Dragodor”. De mai mulți ani colaborează la revista pentru copii „a” MIC”, susținând rubrica „Constelația „a” MIC”.

Debutează literar în anul 1966 cu versuri și schițe publicate în ziarele raionale din Hîncești și Nisporeni și în presa republicană pentru copii și tineret. Debutul editorial se produce în 1977 cu placheta de versuri *Roua sufletului*. În 1980 editează prima sa carte pentru copii *Vrei să-ți*

spun o poezie?, urmată de altele la fel de citite și îndrăgite de copiii de toate vârstele: *Alt pământ pe lume nu-i* (1983), *Copii și păpădii* (1992), *Toată lumea face baie!* (1992), *Colorăm – ne distrăm* (1993), *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cuminți* (2002), *Orchestra minunată* (2004), *Poezii mici-mici pentru veverițe și arici* (2005) *Alfabetul în poezii* (2010), *Poezii mici-mici pentru veverițe și arici* (2010), *Ce am văzut în poieniță?* (2012), *Poezii mici pentru pici voinici* (2012) ș.a.

Este autorul unor enciclopedii originale pentru copii *Cartea cu minuni* (1986) și *Bunicuța cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit* (1988, reeditată în 2005). A mai publicat culegerea de versuri lirice *Greul pământului* (1986), monografia *Folclor* despre orchestra de muzică populară cu același nume, culegerea de mituri și legende ale popoarelor lumii *Coiful magic* (1990, reeditată în 2001), cărțile *Cetățile Moldovei* (1991) și *Clopotul nemuririi*, culegere de legende, parabole, balade, cântece populare dedicate lui Ștefan cel Mare (2004).

În calitate de editor a alcătuit cărțile pentru copii și tineri *Piatra fermecată* (1982), *Pomul cu prieteni* (1983), *Lunile fermecate* (1986), *Carte pentru pici-pitici de la 1 pân-la 5* (1989), *Enciclopedia cu zâmbete* (1991), antologiile *Floare-albastră! Floare-albastră!...* (1986), *Cine-a zis dorului dor...* (1989), *Calendarul copiilor* (1996), culegerea de aforisme *Un șirag de piatră rară* (1999), selecții din creația lui M. Eminescu, V. Alecsandri, L. Blaga ș.a.

A tradus din literatura universală pentru copii și tineret (A. Kobo, L. Carroll, V. Nezval, M. Diuricikova, M. Careme ș.a.), din lirica universală clasică și contemporană. Poeziile sale au fost traduse și au apărut în culegeri și ediții periodice de limbă bielorusă, gruzină, letonă, rusă, ucraineană etc.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1978) și al Uniunii Scriitorilor din România (1998).

Cărțile lui Constantin Dragomir au fost menționate cu diverse premii, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți și Diploma Specială a Concursului de Carte pentru Copii din Moscova (1986, pentru *Cartea cu minuni*), Premiul „Hai să dăm mână cu mână” acordat în cadrul celei de-a III-a ediții a Salonului Național de Carte

pentru activitatea de popularizare a cărții pentru copii (1994), Premiul „Simpatia copiilor” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2002, pentru cartea *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cuminți*; 2006, pentru *Bunicuța cu povești*). Câteva din cărțile autorului au fost desemnate drept „Cea mai bună carte pentru copii a anului...” (*Alt pământ pe lume nu-i!* în 1981, *Cartea cu minuni* în 1986, *Bunicuța cu povești* în 1988, *Copii și pădăii* în 1992).

Referințe

... Mi-e drag de viață
Și de iarba din câmpii
Dar cel mai mult de voi, copii...!

Fiecare om de artă, fie poet, scriitor, pictor sau sculptor, atunci când creează, pune o părticică din suflet în creația sa și, în același timp, încearcă să privească la opera sa dintr-o altă perspectivă – ochiul celui ce citește sau privește. Este foarte necesar acest lucru pentru a fi mai bine înțeles, pentru a stimula curiozitatea, pentru că curiozitatea îl menține pe om în viață.

Constantin Dragomir

(...) Poetul are talent, are sensibilitate specifică pentru literatura destinată celor mici, voce caldă, simțul umorului.

Eliza Botezatu

(...) Versurile lui Constantin Dragomir sunt limpezi aidoma izvoarelor-serpentine, care trăiesc dintotdeauna o viață a lor și a pământului, folclorică de la început și până la sfârșit.

Dumitru Matcovschi

Constantin Dragomir, poetul copiilor, care este un foarte bun povestitor, are harul improvizației înțelepte, e vesel și spiritual, cu inima fără ascunzișuri.

Vasile Romanciuc

Titluri pentru expoziții

Poetul și învățătorul copiilor
Constantin Dragomir la 70 de ani
Un poet lângă inima copiilor

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALFABETUL în poezii / Constantin Dragomir; il.: Simion Coadă. – Ch.: Bons Offices, 2010. – 8 p.: il.

BUNICUȚA cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2005. – 223 p.

CE AM văzut în poieniță? / Constantin Dragomir, L. Chiciuc; prez. graf.: P. Ghețoi. – Ch.: Bons Offices, 2012. – 8 p.

CLOPOTUL nemuririi: legende, parabole, balade, cântece populare și de leagăn / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2004. – 136 p.

COIFUL magic: mituri și legende ale popoarelor lumii / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2001. – 286 p.

GHICI ghicitoarea mea / Constantin Dragomir, L. Chiciuc. – Ch.: Bons Offices, 2010. – 10 p.

HIPOPOTAMUL fără dinți și alte prințese și prinți >sau< cumiști / Constantin Dragomir; il.: A. Țurcanu. – Ch.: Dragodor, 2002. – 29 p.

ORCHESTRA minunată: versuri / Constantin Dragomir. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p. – (Poezii de seama voastră).

POEZII mici-mici pentru veverițe și arici / Constantin Dragomir; il.: Violeta Diordiev, Radu Diordiev. – Ch.: Dragodor, 2010. – 26 p.: il.

POEZII mici pentru pici voinici / Constantin Dragomir, L. Chiciuc; prez. graf.: P. Ghețoi. – Ch.: Bons Offices, 2012. – 10 p.

ZECE bobocei: [versuri, jocuri, cântece, numărători] / Constantin Dragomir; il.: P. Ghețoi. – Ch.: Cinececum, 1998. – 30 p.: il.

Referințe critice

CIOCANU, Ion. Dragomir Constantin / Ion Ciocanu // Dicționarul

general al literaturii române. Vol. C-D / Academia Română. – București, 2004. – P. 733.

CONSTANTIN Dragomir // Iubire de metaforă: o antologie a poezilor – absolvenți ai USM. Vol. 1 / antologie: M. Dolgan. – Ch., 2001. – P. 310-311.

CONSTANTIN Dragomir // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 145-148.

CONSTANTIN Dragomir // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 175-180.

NETIDA, Xenia. Constantin Dragomir (Ciobanu) / Xenia Netida // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 288.

ROMANCIUC, Vasile. Constantin Dragomir. „O carte este ca o poveste...” // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia / select.: V. Romanciuc. – Ch., Târgoviște, 2010. – P. 159-160.

ZBÂRCIOG, Vlad. Dragomir Constantin / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabi. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 228-229.

**1 decembrie – 70 de ani
de la nașterea scriitoarei
Marcela Mardare
1948**

Poet, prozator și editor Marcela Mardare s-a născut la 1 decembrie 1948 în s. Miclești, Criuleni. Absolvește opt clase în satul natal (1963), apoi Școala medie din Peresecina, Orhei (1966). Urmează Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, studiind, concomitent, într-o grupă experimentală, greaca și latina (1971-1976).

A activat ca profesoară de limba și literatura română la Școala medie din satul Cărpineni, Hîncești (1976-1977); colaborator la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Pedagogiei (1977-1979); redactor superior la Redacția Principală a Comitetului de Stat pentru Edituri, Poliografie și Comerțul cu Cărți (1979-1988); redactor superior, apoi director al Editurii „Hyperion” (1995); director-fondator al Editurii „Ruxanda”

(1996-1999); din anul 2000 este director al Editurii „Pontos”. Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1996.

A debutat cu nuvele și povestiri în revista „Moldova”, după care publică în ziarele „Tinerimea Moldovei”, „Moldova Suverană”, „Literatura și arta”, în culegerea colectivă *Dintre sute de catarge*. Editorial a debutat în 1989 cu volumul de nuvele *Scut pentru Leonora*. Ulterior publică volumele *Miracolul* (versuri, 1998), *Imagini de succes* (1998, ediție bilingvă română-engleză), *Nelimita iubirii* (nuvele, 2002).

Scrie și cărți pentru copii: *Iepurașul fricos* (1997, ediție bilingvă română-franceză), *Vulpea* (2000), *Darurile Sfântului Nicolae* (2001), *Sub o geană de pădure* (2003), *Colorăm. Medităm. Ne distrăm* (2004), *Vino sub umbrela mea* (2006), *Curiosul* (2008), *Blănița lui Aricuș* (2012).

Selectează, alcătuiește ediții, printre care: *Ghicitori* (1996), *Rugăciunile copiilor* (1998), *Dulce grai* (1998, maxime și cugetări), *Eminescu atemporal* (2001), *Trandafirul din grădina Semiramidei* (nuvele, 2010), *Cine-s eu cu adevărat?* (poezii, 2015), *Timpul care dăinuie. Anotimpuri, Legende, Ghicitori, Proverbe* (2016) ș.a.

Traduce din operele unor scriitori vietnamezi.

La Salonul Internațional de Carte, ediția a XVI-a, din 2007, a primit Premiul „Ave Nature” pentru volumul *Legende despre flori*.

Referințe

Ceea ce scrie Marcela Mardare e văzut cu „ochiul al treilea”, nu e scris doar de dragul scrisului sau al conjuncturii de moment, iar personajele și subiectele neordinare din proza ei denotă o mână sigură de literat.

Prin tot ce face și trăiește, Marcela Mardare e ca o așchie de piatră clădită la locul ei, numai al ei, în coloana infinită a literaturii române din Basarabia, sau ca un strop de lut care cimentează celelalte pietre, mai mari sau mai mici, și fără de care această coloană nu ar ajunge să fie infinită.

Nicolae Rusu

...În cartea *Sub o geană de pădure* ... autoarea vă invită sub o geană de pădure, unde se întâmplă lucruri pe care, chiar dacă nu le vezi, trebuie să le crezi. Poeta te îndeamnă, de fapt, să stai de vorbă cu florile,

copacii, izvorul, cu viețuitoarele pădurii – într-un cuvânt, cu Natura, care își are viața tot atât de zbuciumată și plină de griji precum e cea a omului. ... Marcela Mardare reușește să stea de vorbă și cu vântul, și cu buburuza, izbutește să audă monologul unor vietăți sau, urmărindu-le insistent, prididește să le ghicească gândul, gesturile...

Autoarea, ca o copiliță, aleargă zglobie prin poiana din pădure, culegând metafore și epitețe, care te ademenesc să le cauți pretutindeni, iar mai cu seamă în paginile de poezie ale dumneaei.

Claudia Partole

Caracterul reflex și ideatic al prozelor dnei Marcela Mardare (abordând un larg diapazon problematic, etico-civic și uman...) respinge cu de la sine hazardul unei tatonări în gol a universului explorat. Atât personajele, cât și anturajul lor sociouman, gradul lor de veracitate psihologicește te predispune la reflexivitate, îți oferă... un prilej sau altul de iluminare lăuntrică a lucrurilor, a relațiilor dintre ele, dintre ele și om, dintre om și societate.

... „Îndrăgostit de lumină” și „ademenit de infinit”, personajul ei liric este unul angajat în „lupta cu timpul”, vizitat de „lacrimă” și de „vis”, care „fuge de ură și minciună”, dar care-și iubește suferința la propriu și la figurat.

Tudor Palladi

Titluri pentru expoziții

Viața mea – un râu de munte

Îndrăgostită de carte și de copii

Marcela Mardare la vârsta împlinirilor

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AERUL inimii / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2010. – 52 p.

BLĂNIȚA lui Aricuș / Marcela Mardare; des.: Ruxanda Romanciuc.

– Ch.: Pontos, 2012. – 16 p.: il.

BUBURUZA călătoare / Marcela Mardare; cop.: Iaroslav Oliinik. – Ch.: Epigraf, 2004. – 32 p.

CHEIA succesului / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2009. – 32 p.

CINE-S eu cu adevărat?: poezii / Marcela Mardare; il.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2015. – 40 p.

CLIPA de zbor: versuri de dragoste / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2009. – 96 p.

COLO-N vale pe imăș: cântece pentru copii cu acompaniament de pian / muz.: Teodor Zgureanu; vers.: Marcela Mardare; pref.: Serghei Pojar; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2007. – 32 p.

CURIOSUL: [versuri pentru copii] / Marcela Mardare; cop. și des.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2008. – 44 p.

FASCINAȚIA culorilor / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2007. – 120 p.

IARBA neuitării: poeme în trei versuri / Marcela Mardare; cop.: Iaroslav Oliinik. – Ch.: Ruxanda, 2007. – 32 p.

IEPURAȘUL fricos / Marcela Mardare; cop. și des.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2012. – 16 p.: il.

MULȚI chemați, puțini aleși / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2008. – 44 p.

POVESTEA iernii / Marcela Mardare; pict.: Violeta Diordiev. – Ch.: Ruxanda, 2009. – 16 p.: il.

SUB o geană de pădure / Marcela Mardare; pict.: Iurie Fuștei. – Ch.: Pontos, 2003. – 16 p.: il.

TRANDAFIRUL din grădina Semiramidei: nuvele / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2010. – 116 p.

TRESARE frunza-n muguraș / Marcela Mardare; pict.: Petru Ghețoi. – Ch.: Ruxanda, 2006. – 32 p.: il.

UNUL din noi: versuri / Marcela Mardare; pref.: Tudor Palladi; cop.: Violeta Diordiev – Ch.: Pontos, 2005. – 96 p.

Referințe critice

GROSU, Lidia. În ploi de verbe, clipa sau Dorul de moralitate în poezia Marcelei Mardare (exegeză) / Lidia Grosu; pref.: Sergiu Pavlicenco. – Ch.: Pontos, 2008. – 24 p.

MEDALION literar: Marcela Mardare / cop.: Iaroslav Oliinîk. – Ch.: Ruxanda, 2007. – 72 p.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Marcela Mardare-Romanciuc] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu) / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 357.

CIOCANU, Anatol. Mardare Marcela / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 344-345.

FURDUI, Galina. Spațiu pentru atitudine // Furdul, Galina. Tangențe policrome: eseuri, portrete, creionări / Galina Furdul. – Ch., 2009. – P. 113-115.

MARCELA Mardare-Romanciuc // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 255-257.

MARIN, Gheorghe. Adevăratul „eu” al Marcelei Mardare // Marin, Gheorghe. Rotonda falnicilor tei: nuvelistică documentară / Gheorghe Marin. – Ch., 2012. – P. 205-218.

MOVILĂ, Boris. Marcela Mardare / Boris Movilă // Femei din Moldova: encicl. / ed.: Iurie Colesnic. – Ch., 2000. – P. 186.

PALLADI, Tudor. Catilinarea sau complexificarea înființării lirice / Tudor Palladi // Mardare, Marcela. Unul din noi / Marcela Mardare. – Ch., 2005. – P. 3-8.

POSTOLACHI, Veronica. Iubirea ca miracol existențial: [Marcela Mardare] // Postolachi, Veronica. Mrejele unui dulce calvar / Veronica Postolachi. – Ch., 2007. – P. 132-140.

POSTOLACHI, Veronica. Iubirea ca miracol existențial: [Marcela Mardare] // Postolachi, Veronica. Textul poetic. Valori stilistice: (modele de interpretare) / Veronica Postolachi. – Ch., 2009. – P. 132-141.

IACHIM, Ion. Descifrarea hieroglifelor / Ion Iachim // Lit. și arta. – 2014. – 29 mai. – P. 4.

**5 decembrie – 75 de ani
de la nașterea artistului plastic
Alexei Colîbneac
1943**

Artistul plastic Alexei Colîbneac s-a născut la 25 decembrie 1943, în s. Drepcăuți (jud. Hotin), azi raionul Briceni. A absolvit școala medie incompletă din Lipcani în 1957. Primele lecții de desen le face cu profesorii Ion Besmertnîi și Ion Gavrilenco. Din 1957 până în 1962, urmează Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin”, în prezent – Colegiul de Arte Plastice „A. Plămădeală” din Chișinău, apoi Institutul de Pictură, Sculptură și Arhitectură „I. Repin” din Leningrad (Sankt Petersburg) Federația Rusă, secția Grafică.

Debutul și-l face în 1959, la revista „Chipăruș” cu unele caricaturi. Alexei Colîbneac și-a început activitatea creatoare, manifestându-se inițial în domeniul graficii de șevalet. În domeniul artei graficii de carte a debutat în 1972, realizând un ciclu de ilustrații monocrome, desene cu tuș-peniță la cartea scriitorului Victor Prohin *Orașul fără nume*. Acest debut a determinat interesele muncii sale creatoare de viitor, antrenându-l în activitatea de prezentare grafică a cărților.

Alexei Colîbneac este un artist plastic dotat cu un talent nativ, având și o pregătire profesională, sistematică, desăvârșită. Cunoaște și mănuieste cu abilitate diferite tehnici grafice. A realizat lucrări expresive în tehnica desenului în creion, tuș-peniță, acuarelă, guașă, linogravură monocromă și policromă, în tehnica gravurii de metal, acvaforte hașurat și acvatintă, litografie, arta caracterelor scrise, arta monumental-decorativă. Majoritatea cărților pentru care a realizat prezentarea grafică aproape în întregime sunt destinate copiilor și au de fiecare dată ceva nou, irepetabil, impunându-se atenției în mod deosebit ilustrațiile realizate pentru cărțile lui Vasile Alecsandri, Ion Creangă, Spiridon Vangheli, Nicolae Dabija, Ion Druță, Gheorghe Gheorghiu, Charles de Coster etc.

Printre realizările cele mai importante ale lui Alexei Colîbneac în domeniul artei graficii de carte se înscrie și prezentarea grafică a cărții lui Nicolae Dabija *Povești de când Păsărel era mic* (1980); *Povestea furnicii* de Ion Druță (1966); *Scrieri alese* de Spiridon Vangheli (1985).

Dintre lucrările de artă grafică de șevalet, care ocupă în creația lui Alexei Colîbneac un loc tot atât de important ca și grafica de carte, trebuie menționate cele realizate în desen și acuarelă, stampele (firole grafice) grupate în cicluri realizate în linogravură monocromă și policromă, în acvaforte și litografie.

Alexei Colîbneac se înscrie printre fondatorii Facultății de Arte Plastice din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Pe parcursul ultimului deceniu Alexei Colîbneac a ocupat mai multe funcții: profesor la Liceul Republican-Internat de Artă Plastică „I. Repin” (1971), secretar al Comitetului de Conducere al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova din 1976-1982, specialist principal al Direcției Patrimoniu din cadrul Ministerului Culturii al RSSM (1982-1985), profesor la Facultatea de Artă Plastică a Institutului de Stat al Artelor (actuala Academie de Muzică, Teatru și Arte Plastice), decan al Facultății de Arte Plastice din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (1990-1998), prim-viceministru al culturii al Republicii Moldova (1997-2001), șef al Catedrei de grafică în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (1998, 2002-prezent), șef al Direcției Patrimoniu și Restaurare din cadrul Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova din 1971; membru al Asociației Internaționale a Artelor Plastice UNESCO, Paris (Franța), 1994; membru al Uniunii de Creație a Artiștilor Plastici din Federația Rusă, 1995.

Pe parcursul activității sale a fost menționat cu numeroase premii naționale și internaționale: Premiul Republican al Tineretului „Boris Glavan” (1977), Diplome de gradul I și II la concursuri de specialitate și saloane de carte din Moscova (1980, 1985); Premiul Concursului Internațional „Arta cărții”, Moscova (1981); Medalia „Virtutea Muncii” (1986); Maestru Emerit al Artelor (1991); Premiul III „Saloanele Moldovei” (Bacău-Chișinău, 1993); Premiul II, Congresul „Bacoviana” (1994); Premiul Special „Saloanele Moldovei” (1996); Merite Prize,

Internațional Postaje Stamp Design Contest (Tokyo, Japonia, 1997); laureat al Concursului Internațional de Carte (Barcelona, 1997); Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret IBBY (or. Basel, Elveția, 2006).

Lucrările sale au fost prezentate în săli și galerii din marile centre culturale ale Rusiei, Bielorusiei, Kazahstanului, Bulgariei, Franței, Finlandei, Austriei, Greciei, Cehiei ș.a. atât ca expoziție personală, cât și participarea în expozițiile de grup. Lucrările plasticianului Alexei Colîbneac au fost achiziționate de Muzeul Național de Arte din RM, precum și de alte muzee prestigioase: Galeria „Pavel Tretiakov” din Moscova; Galeria Municipală din Tighina, RM; Galeria Municipală din Tiraspol, RM; Galeria „Nakamura” din Japonia; Galeria Municipală „Art-Avangard” din Moinești, România; Galeria Municipală din Banská Bystrica, Slovacia; precum și de Palatul Parlamentului Român; Muzeul „Konstantin Paustovski”, Federația Rusă; Comitetul Național UNESCO, Bușteni, România. La expoziția de pictură, grafică și sculptură, Centrul de Cultură și Istorie Militară al Ministerului Apărării din RM, Alexei Colîbneac a fost prezent cu un portret din tinerețea lui Mihai Eminescu, realizat la comanda Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei” pentru un plic (2017). O mare parte din lucrările lui Alexei Colîbneac se află în colecțiile private ale multor personalități de peste hotare.

Profesionalismul, exactitatea și claritatea modalităților plastice de expresie, arta desenului ca mijloc principal de expresie, sunt trăsăturile caracteristice pentru majoritatea lucrărilor de artă grafică realizate de către artistul plastic Alexei Colîbneac.

Referințe

...Apariția unei cărți bune și frumos ilustrate depinde, în mare măsură, de respectarea specificului genului, a cerințelor și posibilităților editoriale și poligrafice. Important este, de asemenea, și materialul în care este realizată lucrarea. Eu prefer acuarela și creioanele colorate, materiale bine cunoscute de către copii, folosite de către aceștia în preocupările lor cotidiene. Aceste materiale posedă vaste posibilități de expresie și totodată pot fi reproduse adecvat cu mijloacele poligrafice actuale. Cartea, fiind

rolul unei creații colective, responsabilitatea artistului plastic în cadrul acestui proces productiv este foarte mare, rezultatul final al muncii sale depinzând nu numai de circumstanțele și condițiile editoriale, dar și de capacitatea, și atitudinea cititorului și spectatorului necunoscut. Fiind totodată coautor și intermediar între scriitor și cititor, artistul plastic prin inteligența și măiestria sa profesională contribuie la cultivarea gustului estetic al copilului, la profilarea morală și spirituală a acestuia....

Alexei Colîbneac

Aproape că nu există tehnica a graficii pe care Alexei Colîbneac să n-o exploreze în admirabile cicluri tematice, cu o problematică vastă, cu precădere cea a credinței umane în raport cu mediul și istoria. Sedus de capacitatea plăsmuitoare a liniei, creează o lume autonomă, suveran stăpânită, fără să uite, însă, nici pentru o clipă de personajele sale...

Acest artist este înainte de toate un meseriaș onest și metodic. Desenul lui este elastic, laconic, alert, slujește o concepție realistă, acest tenace realism de „martor ocular” al cotidianului. Excepționala sa mobilitate creativă îl desemnează pe Alexei Colîbneac, fără îndoială, printre graficienii de frunte ai generației sale.

Alexandru Stahi

Profesionalismul, exactitatea și claritatea modalităților plastice de expresie, arta desenului ca mijloc principal de expresie sunt trăsăturile caracteristice pentru majoritatea lucrărilor de artă grafică realizate de către artistul plastic Alexei Colîbneac.

Un interlocutor mai agreabil, mai cumpătat și, concomitent, mai inițiat în universul de necuprins al frumosului poate o mai fi undeva, dar aici, în această capitală de provincie românească, fiți siguri, nu veți găsi prea ușor. Alexei Colîbneac este, în primul rând, un om aparte, receptiv, sociabil, atent... și în discuții, și la dispute. Și de o cultură aleasă – rezistă la orice convorbire, pe orice temă, fie că-i vorba de lirica lui Baudelaire, Fet, Tiutcev (poetii dumnealui preferați), de opera politică a lui Eminescu sau de culorile și contururile enigmatice și neaccesibile

majorității, ale lui Picasso, Dali ori Kandinski. În materie de limbă, bunăoară, Alexei Colîbneac poate concura ușor cu orice lucrător al Institutului de Lingvistică al Academiei de Științe din Chișinău – fie că-i vorba de etimologii sau de corectitudinea exprimării.

Gheorghe Vrabie

Alexei Colîbneac este un artist plastic cu un diapazon foarte vast... În ciclul de ilustrații realizat la poezia lui Vasile Alecsandri *Concertul în luncă* el a recreat farmecul și frumusețea naturii, armonia universului viu. Pline de aer și de lumină, având o cromatică variată și expresivă, aceste imagini plastice sunt în deplină armonie cu imaginile literare poetice ale lui Vasile Alecsandri.

Boris Brânzei

Titluri pentru expoziții

Alexei Colîbneac – un suflet de artist încrezut în calea spre lumină
Arta graficii de carte pentru copii în viziunea artistului plastic Alexei Colîbneac

Alexei Colîbneac – un artist plastic mereu contemporan
Grafician de frunte al generației sale

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opere

CĂDEREA în păcat: gravuri, pictopoeme / Alexei Colîbneac, Alexandru Lungu; text: V. Marius, P. Răileanu. – Ch.: Atelier, 2004. – 10 p.: il. – (Biblioteca revistei „Atelier”).

CREANGĂ, Ion. Capra cu trei iezi / Ion Creangă; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il. – (Cheiță de aur).

CREANGĂ, Ion. Fata babei și fata moșneagului / Ion Creangă; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il. – (Cheiță de aur).

CREANGĂ, Ion. Povești, povestiri, amintiri / Ion Creangă; il.: Alexei Colîbneac; cuv. înainte: M. Sadoveanu. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 316 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

CREANGĂ, Ion. Punguța cu doi bani / Ion Creangă; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2017. – 16 p.: il.

DABIJA, Nicolae. Povești de când Păsărel era mic / Nicolae Dabija; pict.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Baștina-Radog, 2011. – 24 p.: il.

DELAVRANCEA, Barbu. Domnul Vucea / Barbu Delavrancea; pref.: G. Șovu; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 208 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

LARI, Leonida. Un delfin visător / Leonida Lari; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il.

PARTOLE, Claudia. Domnița-Păstoriță: (legendă pentru copii mari și mici) / Claudia Partole; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 32 p.: il.

PETRESCU, Cezar. Fram, ursul polar / Cezar Petrescu; cuv. înainte: A. Bantoș; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 164 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

POPOVICI, George. Ție, o poezie hazlie / George Popovici; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2005. – 32 p.: il.

SADOVEANU, Mihail. Viața lui Ștefan cel Mare / Mihail Sadoveanu; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 205 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

SÂNTIMBREANU, Mircea. Recreația mare / Mircea Sântimbreanu; il.: Alexei Colîbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 240 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

Referințe critice

ALEXEI Colîbneac: biobibliogr. / Bibl. Naț. a R. Moldova; alcăt.: S. Miron. – Ch.: [s.n.], 2008. – 115 p. – (Moldavica: Plasticienii Moldovei).

CIOBANU, Maria. Alexei Colîbneac / Maria Ciobanu // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 131-314.

COLESNIC, Iurie. Colîbneac Alexei // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”: ghid encicl. / Iurie Colesnic. – Ch., 2008. – P. 69-70.

PRUT, Constantin. Colîbneac Alexei // Prut, Constantin. Dicționar de artă modernă și contemporană / Constantin Prut. – București, 2002. – P. 105.

Aleea Clasicilor – 60 de ani de la inaugurare 1958

Ansamblul cultural Aleea Clasicilor este un complex sculptural amplasat pe raza centrală a celei mai vechi grădini publice a orașului Chișinău. Pe ambele părți ale aleii sunt amplasate busturi din granit ale clasicilor literaturii române.

Crearea Aleii marilor personalități a apărut spontan. Era un omagiu adus înaintașilor care sau sacrificat în lupta pentru emanciparea națională. Oficial Aleea Clasicilor a fost inaugurată în data de 29 aprilie 1958, iar lucrările de instalare începând cu mult înainte. Ideea ansamblului a fost lansată încă în interbelic de sculptorul Alexandru Plămădeală, care visa să creeze un muzeu în aer liber. Sculptorul a înaintat nenumărate demersuri autorităților de atunci ale capitalei pentru a transpune conceptul său în bronz și granit. Mai mult, el avea deja elaborate câteva busturi care urmau să inaugureze viitoarea alee: cel al enciclopedistului B. P. Hasdeu, instalat ulterior pe locul actualului havuz (sculptura a dispărut în timpul războiului), precum și alte două lucrări ce, de asemenea, s-ar fi pretat pentru ansamblul aleii: sculptura poetului-preot Alexie Mateevici, prietenul din tinerețe al lui Alexandru Plămădeală, și bustul fabulistului Alexandru Donici.

Vitregiile timpului au împiedicat însă realizarea proiectului cultural, dar ideea a rămas să dăinuie. Abia în perioada dezghețului hrușciovist, în anii 1960, la insistența Uniunii Scriitorilor, condusă pe atunci de Andrei Lupan, s-a reușit inaugurarea Aleii Clasicilor, după modelul Rotondei personalităților culturii române din parcul „Cișmigiu”, din capitala României. Inaugurarea Aleii a fost întâmpinată cu mare bucurie nu numai de intelectualitatea din țara noastră, dar și din România. Evenimentul a fost salutat și de către Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi fără a bănuî că, peste ani, busturile lor vor întregi acest ansamblu sculptural.

Restricțiile ideologice ale acelor timpuri au marcat criteriile de alegere a autorilor care urmau să fie eternizați în bronz și granit. În perioada 1957–1958, pe alee erau instalate numai busturile clasicilor născuți în Moldova. După destrămarea Uniunii Sovietice acestora le-au fost adăugate busturi ale scriitorilor și poeților români și basarabeni a căror activitate nu era studiată în regimul sovietic.

Până în 1990, Aleea se constituia din 12 busturi de bronz instalate pe postamente din granit roșu poleit. La realizarea lor au fost implicați cei mai reprezentativi sculptori. În felul acesta, paralel cu fiecare clasic al literaturii, avem în umbra lui un artist plastic de autentică valoare: Dimitrie Cantemir (sculptorul Nicolai Gorionîșev), Nicolae Milescu Spătaru (sculptorul Lev Averbuh), Gheorghe Asachi (sculptorul Lazăr Dubinovschi), Constantin Stamati (sculptorul Leonid Fitov), Alexandru Donici (sculptorul Iosif Cheptănaru), Alexandru Hâjdeu (sculptorul Victor Krakoveak), Bogdan Petriceicu Hasdeu (sculptorul Iosif Cheptănaru), Alecu Russo (sculptorul Vladimir Larcenco), Vasile Alecsandri (sculptorul Lazăr Dubinovschi), Ion Creangă (sculptorul Lev Averbuh), Costache Negruzzi (sculptorul Alexandr Maiko), Mihai Eminescu (sculptorul Lazăr Dubinovschi).

După 1990, Aleea a fost completată cu busturile lui Alexie Mateevici și Constantin Stere. Ulterior, în acest panteon sculptural au intrat pe rând mari autori din întreg spațiul românesc: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Octavian Goga, Ion Luca Caragiale, George Bacovia, Mihail Kogălniceanu, George Coșbuc, Mihail Sadoveanu, George Călinescu, Nichita Stănescu, Mircea Eliade, Nicolae Iorga (aflat în afara Grădini Publice, lângă Biblioteca Municipală „Onisifor Ghibu”). Cea mai controversată statuie a fost dedicată lui Liviu Rebreanu, dezvelită în 2009, după ce timp de mai mulți ani a fost interzisă de guvernarea comunistă. Asta pentru că autoritățile nu ar fi intrat în posesia documentelor care demonstau că sculptura a fost creată de Milița Petrașcu. Pe Aleea Clasicilor și-a ocupat locul binemeritat, în 2010, și bustul lui Grigore Vieru, iar în 2011 – bustul lui Adrian Păunescu etc. În total Aleea cuprinde 30 de busturi ale clasicilor literaturii române.

De la inaugurare și până în prezent, Aleea Clasicilor este locul unde se desfășoară periodic manifestări culturale, diverse recitaluri de Ziua

Poeziei și Ziua Limbii Române. Prin frumusețea ei nobilă, Aleea Clasicilor se numără printre principalele atracții turistice ale capitalei.

Referințe critice

Oricine vine pe această alee vede esența culturii noastre naționale. Sunt lucrări importante semnate de sculptori, precum Lazăr Dubinovski, Iosif Cheptănar, Milița Petrașcu, Constantin Popovici. Prin anii 1950-1960 pe aici se plimbau, în special, tinerii intelectuali.

Tamara Nesterov

În fiecare zi a anului, locul nostru drag, de vis și zăbovire a pașilor, este Aleea Clasicilor. Aici veșnicia e-atât de aproape c-o poți atinge cu mâna. Aici și-au dat întâlnire marii cititori ai literelor române. Istoria a vorbit cu glasurile lor...

Ca meșterii ce se modelau după catedralele pe care le-au zidit, ei s-au modelat după chipul și asemănarea operelor pe care le-au scris.

Ca și cum vremuri trecute și viitoare s-au întâlnit aici.

Veacuri s-au concentrat într-o clipă.

Istoria însăși – într-o pagină de carte.

Aici, chiar frunzele au în foșnetul lor ceva dintr-un rășfoit de cronică.

Aici, arborii par mai îngândurați și mai demni...

Aleea Clasicilor...

Respirația orașului în acest loc e mai domolită. Ca și cum ne-am afla undeva pe un țărm de ape ori la un mijloc de codru. Sau la o margine de Veșnicie...

Nicolae Dabija

Este un loc sacru al spiritualității noastre Aleea Clasicilor literaturii și culturii române.

Gheorghe Duca

Titluri pentru expoziții

Aleea Clasicilor – Panteonul literaturii române de la Chișinău

Aleea Clasicilor – popas prin istorie

Aleea Clasicilor – omagiul literaturii române

(T. C.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

TRIFAN, Călina. Aleea Clasicilor / Călina Trifan; cop., fotogr., prez. graf.: Mihai Bacinschi. – Ch.: Arc, 2009. – 86 p.

ALEEA Clasicilor // Chișinău: encicl. / ed.: Iurie Colesnic. – Ch., 1997. – P. 34.

ALEEA Clasicilor din Chișinău // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2013. – P. 107-108.

TOPOR, Nicolae. „Văd o altfel de Alea a Clasicilor” / Nicolae Topor // Lit. și arta. – 2016. – 14 ian. – P. 6.

COLESNIC, Iurie. Taina Aleii Clasicilor / Iurie Colesnic // Timpul. – 2014. – 10 ian. – P. 19.

Dedicații lirice

BLĂNARU, Gheorghe. Toamna pe Aleea Clasicilor / Gheorghe Blănuț // Cimpoeș, Valentina. Limba română: lecturi literare: cl. a III-a / Valentina Cimpoeș. – Ch., 2015. – P. 23.

INDEX DE NUME

Aimard, Gustave	24	Boțu, Pavel	20
Ajtmatov, Gengiz	33	Bradbury, Ray	35
Akim, Âkov	33	Brătescu-Voinești, Ioan Alexandru	6
Alcott, Louisa May	35	Bronte, Emily	21
Aldea-Teodorovici, Doina	30	Byron, George Gordon	7
Aldridge, James	20	*Burac, Andrei	23; 111
*Alecsandri, Vasile	19; 75	*Busuioc, Aureliu	29; 130
Aleksandrova, Tatiana	6	Buzura, Augustin	24
Aleksievič, Svetlana	17	Campanella, Tommaso	23
Alioșina, Tamara	19	Cantemir, Dimitrie	29
Alistar, Elena	18	Cartoian, Nicolae	32
Almaș, Dumitru	28	Celac, Silvia	28
Andersen, Hans Christian	35	Cenușă, Zina	22
*Apostol, Veniamin	22; 102	Ciobanu, Mihai	9
Asachi, Gheorghe	10	Ciobanu, Ștefan	31
Atanasiu-Zlatov, Simion	11	Ciocan, Iulian	12
Bacinschi, Mihai	11	Ciocanu, Aurel	11
Bacovia, George	23	Ciocele, Eugen	22
Badiu, Vasile	25	Ciorănescu, George	10
Balan, Pavel	20	Circov, Vadim	31
Bădescu, Horia	9	Ciucă, Valentin	11
Băieșu, Ion	6	Ciudin, Victor	20
Bâlici, Gheorghe	8	*Ciutac, Victor	6; 36
Beligan, Radu	33	Climescu, N.	35
Belistov, Vladimir	13	Coca, Eugen	13
Benea, Marcela	18	Colîbneac, Alexei	33; 147
Berestov, Valentin	12	Copacinschi, Victor	10
*Berezovschi, Mihail	9; 58	Copernic, Nicolaus	9; 34
Bergman, Ingmar	20	Corbu, Daniel	18
Berlioz, Hector	33	Costache, Venianim	33
Bernstein, Leonard	23	Costin, Miron	11
Blaginina, Elena	17	Coșbuc, George	34
Blănaru, Gheorghe	7	Creangă, Ion	35
Bogdesco, Ilie	13	*Curagău, Mihai	22; 108
Bogza, Geo	8	Curwood, James Oliver	18
Bolduma, Ion	18	Cutasevici, Gheorghe	33
Bontea, Elena	29	Čaplina, Vera	14
Botez, Demostene	20	*Dabija, Nicolae	20; 86
Botezatu, Eliza	29	Daudet, Alphonse	35
Botgros, Nicolae	8	Dănilă, Aurelian	7

Delavrancea, Barbu	13	Knorre, Fedor	13
Dementiev, Andrej	20	Končalovskaâ, Natalia	7
Deržavin, Gavriil	20	Korkina, Ala	7
Dickens, Charles	35	Korczak, Janusz	21
Dimo, Nicolai	31	Koval', Ūrij	8
Dorian, Gellu	27	*Krapivin, Vladislav	27; 125
*Dragomir, Constantin	31; 138	La Fontaine, Jean de	35
Drumeș, Mihail	35	Lagerlöf, Selma	31
Druon, Maurice	14	Lagin, Lazar'	32
*Druță, Ion	23; 34; 35; 117	Lindgren, Astrid	34
Dumbadze, Nodar	20	Luchian, Ștefan	8
Eminescu, Mihai	35	*Lazariuc, Anastasia	20; 82
Evtușenko, Evgenij	20	Lungu-Ploaie, Raisa	22
Fallada, Hans	21	Maâkovskij, Vladimir	20
Farago, Elena	11	Madan, Gheorghe Constantin	23
*Filip, Iulian	8; 48	Maleșevscaia, Eugenia	33
Fox, Paula	13	*Mardare, Marcela	32; 142
Fučik, Julius	9	Mateevici, Alexei	10
Gagiu, Valeriu	15	Mânăscuță, Ioan	14
Gane, Nicolae	8	Mehedinți, Simion	28
Garcia Lorca, Federico	18	*Meniuc, George	17; 34; 70
Gârleanu, Emil	6	Mérimée Prosper	25
Gârneț, Vasile	8	Molière, Jean Baptiste	34
Ghibu, Onisifor	17	Müller, Herta	23
Giovagnoli, Raffaello	10	Munteanu, Mihail	23
Gorkij, Maxim	11	Negară, Tudor	7
Grekov, Iuri	13	Negriș, Alexandru	19
Grigorescu, C.	35	Newton, Isaac	6
Grigorescu, Nicolae	16	Nobel, Alfred	22
Grigoriev, Oleg	32	Nosov, Nikolaj	31; 34
Grin, Aleksandr	35	O'Dell, Scott	17
Gripe, Maria	21	Olșevschi, Rudolf	24
Gusti, Dimitrie	29	Orwell, George	19
Harris, Joel Chandler	32	Pamfile, Tudor	18
Hasdeu, Bogdan Petriceicu	10	*Păunescu, Adrian	20; 94
Hašek, Jaroslav	15	Peicev, Dmitri	17
Heyerdahl, Thor	35	Pelin, Pavel	26
Ienăchescu, G.	35	Perrault, Charles	6
Jereghi, Valeriu	28	Plămădeală, Alexandru	27
Josu, Nina	9	*Popa, Petre	15; 66
Kafka, Franz	20	Popescu, Leonid	11
Khayam, Omar	16	Popescu-Gopo, Ion	15

Porter, Eleanor	33	Topelius, Zacharias	6
Porumbescu, Ciprian	27	Trifan, Călina	15
Pratchett, Terry	15	Turgenev, Ivan	29
Pumnul, Aron	31	Tūtčev, Fedor	32
Puškin, Aleksandr	35	Țibulschi, Iulia	19
Raffaello Santi	12	Țurcanu, Andrei	23
Ralli-Arbore, Zamfir	30	Urschi, Gheorghe	6
Raud, Eno	9	Varlaam	34
Răceanu, V.	35	Vartic, Andrei	28
Rău, Alexe	33	Verne, Jules	8; 34; 35
Reid, Thomas Mayne	12	Vieru, Grigore	35
Rostand, Edmond	12	Vieru, Igor	33
Rucan, Lora	20	Vlahuță, Alexandru	23
Rusnac, Constantin	8	Zahoder, Boris	24
Rusu, Alexandru	17	Zamfirescu, Duiliu	29
*Rusu, Nicolae	10; 61	Zavtur, Eudochia	10
Saint Exupéry, Antoine de	35	Zbârciog, Vlad	33
Sajin, Nelli	7	Zevin, Ada	23
Salten, Felix	34	Zubcu-Codreanu, Vasile	8
Sendac, Maurice	18	Žukovskij, Vasilij	8
Shakespeare, William	35		
Simionescu, A.	35		
Skrebickij, Georgij	22		
*Slavici, Ioan	7; 40		
Solženicyn, Aleksandr	33		
Spock, Benjamin	15		
Stănescu, Nichita	11		
Stendhal	7		
Stevenson, Robert Louis	34		
Strugackij, Boris	13		
Suhomlinskij, Vasilij	25		
Surikov, Vasilij	8		
Suteev, Vladimir	20		
Șalari, Ariadna	25		
Șciusev, Alexei	27		
Șișcan, Constantin	33		
Știrbu, Liviu	8		
Tartler, Grete	31		
Tcaci, Zlata	16		
Teleucă, Victor	7		
Tolstoj, Aleksej Nikolaevič	6		
Tolstoj, Lev Nikolaevič	23		

SUMAR**INTRODUCERE**

3

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE

4

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

36

INDEX DE NUME

157